ESTI UJSAG ESTI UJSAG

A BEVÁNDORLÓ

MEGJELEN NAPONTA DÉLUTÁN. Szerkeszti: SINGER MIHALY. MAI SZÁMUNK ÁRA 3 CENT.

VIII. Évfolyam. 82. szám. SATURDAY, MAY 27. — NEW YORK, N. Y., PASSAIC, N. J., PITTSBURG, PA., PHILADELPHIA, PA., SZOMBAT, 1911 MÁJUS 27-én. VIII. Year. No. 82.

KEZD DERENGENI.

Tanuk a bevándorlási bizottság előtt.

Nekünk is van részünk abban, hogy Sulzer kongresszusi képviselő azt indítványozta, küldetnék ki egy kongresszusi bizottság a bevándorlás körül felszaporodott botrányok, az Ellis Islandon gyakorolt embertelenségek megvizsgálására.

Sulzer kongresszusi képviselő intditványát elfogadták, amint ezt annak idején Washingtonból vett távirati tudósítás alapján hírül adtuk.

A bizottság hétfőn kezdi meg működését. Maga elé idézett számos tanut. Köztük Braun Márkust is, aki, mint ezt hallottuk, a legdrasztikusab módon fogja bizonyitani, mennyire felületesen és mennyire lelkiismeretlenül hajtják végre Ellis Islandon a bevándorlási törvényeket.

Az érdekes dolog a következőkből áll: Néhány hónap előtt, idéérkezett egy fiatal ember. Értelmes, egészséges fiatal ember. Fivérei hivták ide. Ők new Yorkban laknak, amerikai polgárok s mint letelepedett kereskedők elég jó módnak örvendenek. A fiatal ember megérkezett. Kiczipelték az Ördögszigetre. Ott az orvosok úgy találták, hogy nem elég — izmos. Ennek alapján Williams ezát elrendelte a hazatolonczoltatását, mert a nem elég — izmos fiatal ember "esetleg" a köznek fog terhére esni. A jómódu fivérek kezességet akartak vállalni aziránt, hogy ösesük dehogy fog a köznek terhére esni: Williams hajthatatlan maradt. Washingtonba vitték az ügyet a kereskedeelmi miniszter elé. Meddő fáradozás. A miniszter helybenhagyta Williams intézkedését. S a fiatal embert tényleg hazatolonczolták.

S most következik az ügynek érdekesebb oldala. A Taft-lakoma előtt Braun Márkus tudvalevőleg Magyarországba utazott, hogy az elnöki vacsorára fogasokat hozzon magával a Balatonból. Hát fogasokat nem hozott ugyan, de magával hozta mint inasát a William által deportálásra itélt és deportált fiatal embert. És a bevándorlás törvények végrehajtói most elég izmosnak találták a fiut, nem tartottak attól, hogy terhére fog esni a köznek. Braun Márkus ezt a fiu magával viszi Washingtonba, hogy bemutassa őt a bizottságnak.

Egész különvonattal mennek holnap Washingtonba mindazok akik panaszaikat elő akarják adni. Ha mindazok mennének, akiknek panaszuk van, kevés volna a különvonat és kiesinynek bizonyulna Washington a panaszosok befogadására.

Williams urat azonban mindez nem érinti. Ellis Islandon az embertelenségek elkövetése napirenden maradt. Reméljük azonban, hogy a bizottságnál összegyülemlő anyag agyon fogja nyomni a czárt, s hogy a bizottság működésével uj és egészséges szellem fog bevonulni arra a nyomorszigetre, ahol a szerencsétlen bevándorlók nak első alkalmuk nyilik az amerikai intézményekkel való megismerkedésre.

FERENCZ JÓZSEF.

Állapota folyton rosszabbodik.

Budapesti és bécsi kábelgrammok egybehangzóan jelentik, hogy a magyar-osztrák monarkhiában most már a hivatalos körök sem merik ezáfolni a Ferencz József betegségének sulyos voltáról szóló hirekett, most már mindenütt a végső küzdelmet látják az uralkodó állapotában.

Tegnap azt határozták el az uralkodó környezetében, hogy Ferencz Józsefenek felváltva a lainzi kastélyban (Bécs mellett) és Schönbrunnban (szintén Bécs mellett) kell majd tartózkodnia egyelőre. Az udvar kapkod, nem tudja, mibe kezdjen a sulyosan beteg uralkodóval. Nagyban tisztogatják a Trieszt mellett levő, gyönyörü miramare-i kastélyt is, mert az orvosok azt ajánlják, hogy oda kell vinni az uralkodót. Viszont okvetetlenül azt akarják, hogy Neusser bécsi orvosprofesszor állandó felügyelete alatt legyen Ferencz József, és ezért viszik őt egyelőre Bécs mellé.

A monarkhia ujságjai tárgyilagos igazsággal irnak az uralkodó állapotának komoly voltáról, nem hallgatják el a mindhevesebb asztmatikus rohamokat és a nagyon gyakori ájulásokat, és ezeket a hiradásokat — Ausztriában — ugy torolják meg a hatóságok, hogy elkobozzák a lapokat.

Mennyire el vannak készülve minden eshetőségre, arra nézve nagyon jellemző és sokat mondó hogy Ferencz Ferdinánd lemondott a juliusra tervezett brüsszeli látogatásáról.

A KIS SZÉLHÁMOS.

Egyetlen kérdéssel megfogták

Egyetlen kérdéssel fogtak meg tegnap New Yorkban a W. oldal rendőrbiróságon egy fiatal fiut aki Geo. C. Lyonanak mondotta magát, állitólag Pittsburgba való és a Harvard-egyetem hallgatója gyanánt szerepelt. Az volt a vád ellene, hogy egy hét alatt nyolcvanhárom dolláros számlát csinált a Marie Antoinette-szálloda, vidáman élt, a szálló-elerkei is megpumpolta, azután — kezében két inget és négy gallért tartalmazó kis táskájával — meg akart lépni. De megesipték és rendőrbiróság elé állitották.

A jóképü fiu mindjárt a legelején tiszszer egymásután elmondta a rendőrbirónak, hogy nem gyanusitják őt csalással, mert ő tanult ember, ő jogot hallgat a Harvard-egyetemen.

A rendőrbiró nyugodtan kérdezte:

— Mikor immatrikulálták?

Ez az egyetem hallgatói közé való beiktatásnak az egész világon elfogadott nemzetközi kifejezése. A beiratkozott egyetemi hallgató az első órában ismerj a szó jelentését. A fiatal ur azonban ostoba arczot vágott, és igy szólt:

— Nem értem a kérdést.

— Ismétlem tehát! — mondta a rendőrbiró. — Mikor immatrikulálták önt a Harvard-egyetemen?

Most már dadogott a fiu:

— Nem értem a kifejezést.

A rendőrbiró mosolygott és leesukatta az egyetlen kérdéssel megfogott szélhámost.

SZABAD AZ UT.

Oroszország és amerikai zsidók.

Washingtonból jelenti egy távirat, hogy Oroszország amerikai nagykövetsége ezentul zsidó vallásu amerikai polgárok számára is állit majd ki Oroszországba szóló utleveleket, ha azok üzleti czélból utaznak orosz földre. Eddig tudniillik nem engedték be Oroszországba az amerikai zsidót sem.

A washingtoni orosz nagykövetség természetesen hangsulyozottan hirdeti, hogy ez az uj intézkedés nem a rövid idővel ezelőtt amerikai részről való nyomás eredménye, hanem az orosz — szabadelvüségé... Az oroszországi szabadelvüség gyönyörü példája az is, hogy az atyuska birodalmában több helyütt is zsidómészárlás készül.

HERCEGI "GÉPÉSZEK"

Németország csikorgó fogakkal bár, de kénytelen beismerni, hogy a levegő meghóditásának terén teljesen aprók és jelentéktelenek a német aviatikusok által elért eredmények, és tudomásul kénytelen azt is venni, hogy az ország-világ előtt nevetségessé vált német ballon-rendszerrel szemben a franczia beláthatatlan távolságu előnyben vannak a németek előtt. Zeppelin kudarczai után egymásután pottyannak le a német léghajósok, és most már ott tart Németország, hogy eleven herczegeket használ fel reklám gyanánt, csakhogy beszéltessen léghajósai repüléseiről.

Baden-Baden és a Majna mellett való Frankfurt között tegnap volt le a verseny, és a győzőnek mindössze háromszáz angol mértföldet kellett megtennie. Nagy gyötrelmesen meg is tette egy Hirth nevü aviatikus az utat.

Annyira jelentéktelen volt a dura, hogy senki sem beszélt volna felőle, felvonultatták tehát Henrik porosz herczeget, Vilmos császár öcsesét és a hesszeni nagyherczeget reklámtáblául. Az történt ugyanis, hogy egy Wisconsatter nevü léghajósnak elromlott a gépe, le is szállt, mire — igy jelenti nagy lendülettel egy berlini távirat — ott termett a két herczeg, és, akáresak a legmultabb gépészek, kalapácsesal, csavarhuzóval ők hozták rendbe a gépet. Ez persze német felfogás szerint a német aviatika diesőgét jelenti.

A DREAMLAND LEÉGETT.

Pusztitó tüz Coney Islandon.

Rettenetes tüz pusztitott ma éjszaka Coney Islandon, s a villámgyorsan terjedő lángoknak áldozata lett a sziget gyönyörü parkja, a Dreamland. Három millió dollár kárt okozott ez a tüzvész, amelyhez fogható nem volt még a new yorki tüzoltóság történetében: mert nemcsak a pusztitó elemet megfékezni, hanem vadállatok, vizhiány és mintegy százötvenezer főnyi tömeg ellen küzdeni kellett a tüzoltóknak.

Hajnalban, röviddel két óra előtt tört ki a tüz Coney Islandon, a Dreamlandon, és rövid idő alatt lángban állt szinte az egész park.

James Lilliş éjjeli őr vette észre két óra körül, hogy a park alsó részén, az oczeán mellett, tüz ütött ki. Azonnal megadta a tüzjelet, amire gyorsan megjelentek a Luna Park és a Dreamland tüzoltói. Hatalmas szél fujt, és a mikor ujabb alarmokra jött a W. S. utczából Captain Robinson vezetésével a tüzoltóság, látni való volt, hogy alig lesz lehetséges a nagy szélben utját állni a lángoknak.

Jöttek azután a tüzoltó csónakok is. Csak két helyről lehetett megközeliteni az égő Dreamlandot, és emellett a tüzoltó csónakok az alacsony viznyomás miatt is alig voltak képesek működni.

Ismeretes, hogy a park épületeit, mulatóit most festették, a szezón megkezdése előtt. A még meg nem száradt terpentinolajos festék persze bő táplálékot adott a tüznek, s az oltás munkáját az is megnehezitette, hogy a szigeten kinnlevő tömeg folyton lábatlankodott a tüzoltóság embereinek.

Az állatsereglet állatait páni félelem fogta el a hatalmas lángok láttára. Iszonyu orditozást vittek végbe ketreczeikben. A lobogó lángok látása mellett ideggyötrő hatással volt hallani a vadállati üvöltéseket. Arra persze gondolni sem lehetett, hogy a ketreczeikből kivezessék a Bostock-aréna bestiáit. Vizsugarakat bocsátottak rájuk, amitől még jobban megvadultak, és félő volt, hogy kivált a nagyobbak szétlökik vaskalitkájukat.

A "Sultan" nevü oroszlán volt az első, amely széttörte a ketrecét. Irtózatos pánik támadt. A vadállat ide-oda rohant, amig végre három rendőr revolverlövésekkel leteritette. kiszabadult egy leopárd is. Az addig kivánesi tömeg halálfélelemmel igyekezett az utjából kitérni. A leopárdot szintén leteritette a rendőrrevolver golyója. Igy pusztult még el két hatalmas medve és huszonkét majom.

Ezalatt pedig folyton pusztitotta a park épületeit a tüz. Megjelent O' Keeffe deputy fire Commissioner is, de látta, hogy tehetetlenek a nagy szélben a lángokkal szemben.

Sok dolgot adott az embermentés is. Többen szenvedtek égési sebeket, de halálozás nem történt.

A VÉGTISZTESSÉG MEGADÁSA.

Berteaux franczia hadügyminiszter temetése.

Az issy-i repülőverseny-mezőn tragikus véget ért Berteaux franczia hadügyminiszter temetése, a mint egy kábelgramm jelenti, tegnap volt Párisban, s a végtiszteesség megadásában a mélyen átérzett nemzeti gyász impozánsan nyilatkozott meg.

Ott voltak a temetésen Franeziaország polgári és katonai hatóságainak legelőkelőbb alakjai, a külföldi államok képviselői. Az iskolákban nem tartottak előadást, és ugy tünt, hogy a temetés utvonalán Páris egész népe áll sorfalat.

A hadügyminisztérium csarnokában, ahol a ravatal állott és a honnét a menet megindult, megrázó buesuztatót mondott Antoine Perrier hadügyminiszter a franczia kormány nevében, és ugyanily hatásu volt a szénátus elnökének, A. Dubostnak, azután a képviselőház elnökének, Henri Brissonnak, és Michel generálisnak a beszéde.

Párisi kábelgramm hozza hirül, hogy Berteaux örökét, a hadügyminiszteri tárczát átvette tegnap F. Goiran tábornok.

AZ ÖRDÖG-SZIGETRŐL.

A legujabb bokréta.

Ahány nap, annyi tuczat meg tuczat példával gyarapodik az ellis islandi kinzókamra botrány-bokrétája. Két legujabb eset a következő:

Még április 17-én érkezett meg a new yorki kikötőbe Magyarországból egy Ivland Éva nevü, fiatal magyar asszonyka. Magával hozta Chicagoban lakó nővérének hétéves kisleányát és ötéves kis fiát. Persze Chicagoba akart menni a gyermekekkel, akiknek az apja, Schmidt Henrik — az ő sógora — bőven ellátta pénzzel, és vasuti jegyet is küldött.

De megkezdődött Ellis Islandon a betürágás: "elfogadják-e szüleik a gyermekeket." Eskü, affidavit, hatvanöt féle hivatalos bizonyiték. És a fiatal asszonyt meg a gyermekeket addig állitották az inkvizició elé, addig kinozták őket az Ördög-szigeten, a mig az egyik, a kis leány bele halt, a kis fiu meg sulyos betege nem lett a sok szenvedésnek. Most majd kiengedik őket.

A másik kegyetlen és szégyenletes esetnek szintén magyarok az áldozatai. Balog Mária a tizennégyéves Dániel nevü fiával együtt már márczius 27-ike óta

LEDÖLT SZOBOR.

Diaz elnök elmenekült hazájából.

Szinte bámulatos emberi pályafutásnak szakadt vége Mexicoban. Csufos módon szakadt vége Porfirio Diaz pályafutásának. Igaz, hogy Diaz nyilvános életét a legnyersebb erőszak jellemzi, igaz, hogy eszközeinek megválasztásában nem volt kényes, de igaz az is, hogy ő volt Mexiconak megmentője, megszilárditója. És most szöknie kellett hazájából az éj sötétségében. Ugyanaz a Diaz, aki elfogta és lelövette a habsburgi Miksa császárt, hogy a császárság romjain az egyenlőség országát épitse fel, ugyanaz a Diaz rendőrök s katonaság védelme alatt menekült el hazájából, hogy a nép el ne tiporja.

Lapunk tegnapi számában hiradással voltunk arról, hogy a esütörtöki zajongásoknak nyomása alatt a hatalomhoz göresösen ragaszkodó Porfirio Diaz elnök átküldte Mexico kongresszusának a lemondását. Jelentettük azt is, hogy a nép, mely még csak nemrég bálványozta Diazt, esütörtökön pedig halált kiáltott reá, örömrivalgásokkal fogadta az elnök lemondásának hirét.

A zajongások és az ezen zajongásokat követő örömrivalgások meggyőzték arról a még mindig beteg Diazt, aki három évtizeden át állott hazájának élén s akiért minden mexicoi szív lelkesedett, hogy az ő ideje végleg lejárt. De meggyőzték őt arról is, hogy neki ninesen többé helye Mexicoban, hogy neki menekülnie kell, el kell futnia a hazájából, ha azt akarja, hogy zavartalanul élhesse életének hátralevő napjait. És Diaz, aki még csak a minap élet és halál ura volt, tegnap a hajnali órákban tolvaj módjára lopódzott ki a házból, amelyet ő épitett fel.

Reggeli két órakor hagyta el katonáktól és rendőröktől s egy csomó megbizható baráttól kisérve, Mexico Cityt. Viczinális vasuton, amelyen senki sem sejthette a hatalmas, de most már ledőlt szobrot, utazott Vera Cruzba. Amint a lassu vonat tovadöczögött, füléhez értek a kiáltások, amelyekkel majd de la Barrát, az uj elnököt, majd meg Maderot éltették. És keserü fájdalom marczangolta őt, amikor érezte, hogy nemcsak kiesett polgártársainak szivéből, de ezen polgártársai elől külföldre kell menekülnie.

Vera Cruzban a hamburg-amerikai vonal Ypirango nevü hajójára ült. Ez a hajó elviszi őt, a feleségét és a fiát Spanyolországba, a hol ezentul állandóan fog élni. Diaz csak a spanyol nyelvet érti s igy eltekintve attól, hogy spanyol származásánál fogva odavonzza őt a szive, hiányos nyelvismereteinél fogva egyszerüen odakényszerül.

A függöny legördült. Diaz volt.

Uj előadás kezdődik most Mexicoban. A most lezáródott előadásnak utolsó jelenete elég lármás, de véres is volt. Most utólagosan azt jelentik Mexico Cityből, hogy Diaz lemondását megelőzőleg valóságos rémjelenetek játszódtak le Mexico Cityben. Mikor esütörtök reggel a szerdán este szétvert tömegek ujból tömörültek, Zocali külvárosból ötezer ember csatlakozott hozzájuk. Lovasság rontott a tüntetők közé, de ezek sziklafalként állottak meg. Az egyik utczán a tömeg megtámadott egy katonatisztet s mikor a lovasok a segitségére siettek, köztük és a nép között valóságos harcz fejlődött ki, amelynek több emberélet esett áldozatul. Egy másik katonatisztet, aki békitő beszédet akart a néphez intézni, lerántottak a lováról. A szó betüszerinti értelmében darabokra szakgatták őt.

Madero Mexico citybeli megbizottai lóháton járták be az utczákat, hogy helyreállitsák a rendet. Francisco Pobelo a Juarez-szobornál beszédet intézett a tömeghez, amely annyira belemarkolt az emberek szivébe, hogy vagy négyezren eldobták a fegyvereiket, amiket azután automobilra raktak s elszállitottak a kormánypalotába, ahol, mint a rend záloga, át lettek adva Barrának, az ideiglenes elnöknek.

Francisco Leon de la Barra tegnap tette le a hivatalos esküt mint a köztársaság ideiglenes elnöke. Mint ilyen a legközelebb megejtendő választásig fog hivatalban maradni. Barrát küldöttség kisérte a kormánypalotából a képviselőházba, ahol az eskütétel végbement.

Mindjárt az eskütétel után kedvező változás állott be a fővárosban. Az üzletemberek ujból felnyitották bezárt boltjaikat és a közlekedés életet nyert ismét.

Barra eskütételével Juarezben, Madero főhadiszállásában is ünnepélyes jelenet ment végbe. Madero, aki tudvalevőleg ideiglenes elnöknek kiáltotta ki magát, kiáltványt intézett Mexico népéhez. Lemondott állásáról, amelyre a forradalmárok nevezték őt ki tavaly októberben. Kiáltványában egyuttal arra kérte a népet, hogy támogassa de la Barrát és a kormányát. Ő maga az összes csapatait az ideiglenes elnök rendelkezésére bocsátotta.

Vajjon ezzel véget ért-e Mexicoban a forradalom?

foglya a sóhajok szigetének. Balog Mária hozott magával Magyarországból egy másik kis fiut is, Hollister-ben O. lakó, Serfőző Sándor nevü rokonának a gyermekét.

Ebben az esetben is el kezdtek kegyetlenül és értelmetlenül fontoskodni: elfogadja-e Serfőző Sándor a tulajdon kis fiát. Husztták a dolgot, és a napokban a fiuecska elesuszott és veszedelmesen megsérült. Most már majd őt is kiadják az apjának.

MAGYAROK AMERIKÁBAN.

Az eastoni, south bethlehemi és környékbeli magyarokhoz. Tisztelettel értesitjük ottani honfitársainkat, hogy lapunk képviseletében **Antal Lajos** ur fogja őket meglátogatni. Antal Lajos ur minden tekintetben képviseli a Bevándorlót, a részére pénzeket felvehet és nyugtázhat. Kérjük a magyarságot, fogadja Antal Lajos urat jóindulattal.

Deutsch Tivadar ur lapunk megbizásából **Trentonba**, onnan **Philadelphiába**, majd keleti Pennsylvaniába utazik. Előfizetési és hirdetési dijak felvételére és nyugtázására fel van hatalmazva. Ajánljuk őt a magyarság jóindulatába.

PITTSBURGI KÉPVISELŐ KERESTETIK. Magyarul és angolul beszélni tudó ügyes embert keresünk a Bevándorló-nak pittsburgi képviseletére. Csakis olyanok jelentkezzenek, akik a pontos elszámolás iránt készpénzóvadékot képesek adni. Ajánlatok a Bevándorló kiadóhivatalába czimzendők: 322 East 72 St., New York.

Amerikai Magyar Szövetség.— Mint működik a jogvédelem terén. — A titkári hivatal jelentése. Az A. M. Szövetség titkári hivatalát a lefolyt hónapokban erősen igénybe vették a jogvédelmi ügyek. Nem sikerült minden esetben a kivánt eredményt érni el, amint az nem is várható, de azért elég figyelemreméltó a kifejtett működés, különös tekintettel arra, hogy ahhoz nem állott elegendő eszköz rendelkezésre. A következőkben bemutatjuk a legfontosabb eseteket, melyekben az A. M. Sz. eljárt. Remélhető, hogy e kimutatás serkenteni fog mindenkit az A. M. Szövetségbe való beállásra. —

I. Kártérítési ügyek. 1. Leki Mihály ügye. Leki Mihály, fiatal ember, az A. M. Sz. bartoni, Ohio, osztályának tagja, még 1908 elején szerencsétlenül járt a maynardi széntársulat bányájában. Sérülései oly sulyosak voltak, hogy 19 hónapot kellett töltenie kórházban, mely idő alatt háromszor operálták és igy is nyomorék maradt. Leki kevéssel a baleset után megindította a kártérítési pört a széntársulat ellen, de a pör közel három évig huzódott anélkül, hogy tárgyalásra került volna a sor. Leki mult év végén fordult az A. M. Szövetséghez, kérve annak közbenjárását a pör sürgös elintézése érdekében. A szövetségi titkári hivatal azonban levelezésbe bocsátkozott a Lekit képviselő ügyvédekkel, és sikerült kivinnie, hogy az ügy tárgyalására kitüzessék a határidő a st. clairsvillei törvényszéknél. A titkár ösztönözte az ügyvédeket, hogy próbálják meg a békés kiegyenlitést, de a "Liability Insurance Company", mely a széntársulatot védte, nem volt hajlandó egyezségbe belemenni. A szövetségi titkár tudatta Leki ügyvédeivel, hogy kész elmenni St. Clairsvillebe a tárgyalásra, hogy őket támogassa dolgukban, de erre nem került a sor. Utolsó perezben érkezett az ügyvédek táviratа, mely jelentette, hogy sikerült az egyezséget megkötni, melynek értelmében Leki háromezer dollár kártérítést kapott. Ugy Leki, mint ügyvédei határozottan állitják, hogy az A. M. Sz. közbenjárásának köszönhető nemcsak az, hogy az ügy nem huzódott tovább, hanem az is, hogy a társulat beadta derekát.

2. Csójke Mihály, Vivianban, W. Va., szintén bányában járt szerencsétlenül és a társulat mi kártalanitást sem akart neki adni. Vass A. R., Pocahontasból, hozta ez ügyet a Szövetség tudomására és a szövetségi titkár által a társulathoz intézett levélnek megvolt az a gyors és kedvező hatása, hogy a társulat haladéktalanul kiegyezett Csójkével.

3. A serantoni szöv. osztály jelentette be Majner Ignácz szöv. tag esetét, ki 1911 február 6-ikán a D. & H. Slop bányájában a lábát törte. A társulat mitsem akart hallani kártalanitásról, de mikor a szöv. titkár fordult a társulathoz, ez azonnal irodájába hivatta Majnert és megfizette neki azt, amit Majner kért, sőt, mint halljuk, könnyü munkát is adott neki. A társulat azután már a befejezett egyezséget hozta a Szövetség tudomására.

4. Tasch Miklós, szöv. tag, Granite Cityben, Ill., ez évi április 8-án a National Emailing Stamping Company gyárában szerencsétlenül járt: a gép körülbelül félig elvágta a balkezéről a mutató és középujjakat. Az esetet Linerth Károly hozta a Szövetség tudomására, ki Granite Cityben buzgón toborozza a szövetségi tagokat. A társulat jogi felelőssége nehezen lett volna megállapitható és kártérítési pör alig vezetett volna eredményre, de a Szövetség közbenjárására Tasch mégis kapott kártalanitást.

5. A Szövetség bayonnei N. J. osztálya jelentette be Tareza Ferencz esetét, ki Jersey Cityben, Thomas Nill kovácsmühelyében szerencsétlenül járt és ennek folytán elvesztette egyik szemét. Mivel Nill a szövetségi titkár leveleire még csak válaszolni sem akart, megbizható ügyvédet bizott meg a Szövetség Tareza Ferencz igazának kiküzdésével és megállapodott az ügyvéddel, hogy siker esetén be fogja érni jóval kisebb dijazással, mint mennyit hasonügyekben az ügyvédek számitani szoktak.

6. A Szövetség algomai, W. Va., osztálya több esetet jelentett be, melyeknél szövetségi tagok a bányában sérüléseket szenvedtek. A szöv. titkár levélben fordult a széntársulathoz, de többszöri sürgetés daczára sem sikerült tőle választ kapni. West Virginia államban tudvalevőleg leghatalmasabbak a szénbánya-társulatok és legnehezebb őket kötelességeik teljesitésére szoritani. A titkári hivatal most azon fáradozik, hogy valami módon hozzá tudjon férni a társulathoz. Egyébként a titkári hivatal a West Virginiából tudomására került dolgokból azt a meggyőződést meritette, hogy égetően szükséges volna, hogy az A. M. Sz. valakit kiküldjön abba az államba, a viszonyok alapos tanulmányozására, de különösen abból a czélból is, hogy érintkezésbe lépjen a magyarokat alkalmazó társulatokkal, ugy megbizható ügyvédekkel, kik nem függnek a társulatoktól és igy rájuk bizható a társulatok elleni ügyek intézése. Addig is, mig ilyen küldetésre elegendő pénz fog a Szövetség rendelkezésére állni, a titkári hivatal kénytelen más, kevéshé költséges módokon érvényesiteni befolyását West Virginiában. Ez idő szerint amaz állam kongresszusi képviselőivel áll levelezésben, kiknél Paul Nowland, az egyik clevelandi kongresszusi képviselő az A. M. Szövetség szószólója.

(Folytatjuk.)

A magyar takarékpénztár. A magyar takarékpénztár eszméje egyre tért hódit. Megint halomszámra érkeznek be hozzánk a levelek "közelből és távolból" s mindegyikükben hozzájárulásunknak adnak kifejezést a levélirók. Értesülésünk szerint már tegnap kimentek a meghivók az alakuló gyülésre, amelyen részt fog vehetni mindenki, aki a magyarság ügyei iránt érdeklődik.

Nagy nyári mulatság. A Yorkvillei Magyar Társas és Bs. Egylet (uj helysége: 335 E. 77th st.) által rendezett mulatságokat az jellemzi, hogy nemcsak nagyszámu, de előkelő közönséget is vonzanak. Mint mindennek, ugy ennek is meg vannak az okai. Uj helyiség, felüditő és szórakoztató müsor és rokonszenves fogadtatás csak néhány ily ok a sok közül. Ez évben junius hó 4-én, vasárnap, rendezi szokásos nyári mulatságát a Niblo's Gardenben, a 3. ave. és 170. uteza sarkán. Legyen az idő derüs vagy borus, a park tágas és fedett helyisége kitünő alkalmat nyujt a táncra, melyhez a zenét Rózsássy B. hires zenekara szolgáltatja. Jutalomdijakkal egybekötött tekeverseny, világposta, confetti, szerenesekerék stb. a jóhangulatot felette fogják emelni. A 3. ave.-i magasvasut majdnem az ajtóig (169-ik uteczáig) visz. Belépti dij 25 cent.

Egy uj bank bukása megfosztja minden vagyonától a benne bizókat, de tönkre nem teheti őket, ha egészségük egyébként rendben van. De végzetes az ilyen anyagi csapás arra az emberre, akinek egészsége meg van rongálódva, a kinek a teste-lelke beteg. Sok honfitársunk szomoru pusztulása a szegénységgel együttes betegséggel kezdődik. Óvja meg tehát testi erejét, munkaképességét, mert ha ezt elhanyagolja, tönkremehet teljesen. Bármi betegség a gyomorból kezdődik vagy a vérből ered. E kettőt kell tehát tisztán és rendben tartani. A legolcsóbb ővszer pedig bárminemü gyomorbaj és vértisztátlanság ellen a százezerek által kitünőnek elismert Szt. István Labdacsok, melyeket Róth Sámuel gyógyszerész, honfitársunk (125 Ave. A, cor. 8th st., New York) készit s nagy dobozokban $1-ért árusit. Egyszer tegyen kisérletet s áldani fogja örökké a feltaláló vegyészt.

A New Yorki Első Magyar Kölcsönös Segélyző-Szövetkezet f. hó 25-én tartott gyülésén az alapszabályok módositása került tárgyalásra, de tekintettel az anyag nagyságára, a legközelebbi gyülésen folytatni fogják az alapszabályok megvitatását. Az egyesület felhivást bocsátott ki, melynek értelmében a julius 1-ig belépők 1 doll. 25 cent alapitó-összeg befizetése mellett alapitó-tagnak tekintendők.

A fort waynei püspök és Fröhlich plébános. H. J. Alerding fort waynei róm. kath. püspök a következő nyilatkozat közlésére kért fel bennünket: (Püspöki czimer). (Salva Me Bona Crux). Fort Waynei Egyházmegye. Püspöki Lak. Fort Wayne, Ind., 1911 május 24-én. Eskü alatt irott vádak tétettek Főtisztelendő Fröhlich János plébános ellen, több egyén által, akik magukat a south bendi Szent István Magyar Templom jól álló tagjainak nevezik.

Ezen vádak alólirotthoz, hivatalos minőségben, mint fort waynei püspökhöz, lettek feltejesztve.

Ezen vádak az egyházi jog előirása szerint, az e czélra kiküldött egyházi tekintély által, elővigyázatosan, tüzetesen és részrehajlatlanul megvizsgáltattak.

Ezen vizsgálat eredménye az volt, és az ezennel hivatalosan közzététetik, hogy **a nevezett Fröhlich János az ellene emelt vádakban NEM BÜNÖS.**

Azon czélból, hogy Főtisztelendő Fröhlich Jánosnak igazság tétessék, és azon czélból, hogy az elődézett botrány, amennyire lehetséges, megszünjék, a south bendi katholikus papok, az Egyesült Sajtó, a so. bendi és környékbeli lapok, és az összes magyar lapok, komolyan felkéretnek, hogy ezen értesitést szivesen tudomásul vegyék és azt közöljék. (Püspöki pecsét.) Hódolattal az Urban, **H. J. Alerding** s. k., fort waynei püspök.

A new yorki I. Magyar Disznó-Asztaltársaság, mely közismert arról, hogy jótékonyczélu mulatságai mindig a legfényesebben sikerülnek, ismét alkalmat ad a magyarságnak arra, hogy jól és olcsón szórakozzék és mindazonáltal jótékonyságot is gyakoroljon. Ugyanis az emlitett asztaltársaság f. é. május hó 28-án, vasárnap, a Cypress Hills Parkban, L. I., dijtekézéssel, tombolával, confetti- és szerpentin-dobálással, valamint nagyszabásu disznótorral és táncz-mulatsággal egybekötött **pikniket** rendez. Lesz kolbász káposztával, gulyás és laczipecsenye, melyeknek adagja 15 cent. A számtalan tréfás társasjáték és a csolnakázás csak fokozni fogja a jó hangulatot. Kezdete d. e. 10 órakor. A zenét Folkman Milán és válogatott magyar zenekara szolgáltatja. Eső esetén kényelmes fedett helyiség. Jegyek — melyeken a pontos utirány is meg van adva — az egyleti helyiségben, 414 E. 5th st., kaphatók. Ismerve a társaság jótékony ezélját, bátran remélhetjük, hogy ezen mulatság ugy erkölcsileg, mint anyagilag a legfényesebben fog sikerülni.

(20,23,25,27)

Nagy piknik és gyermek-majális. A "N. Y. I. M. Gr. Széchenyi István T. és Bs. Férfi és Női Egylet" f. évi jun. 4-én, pünkösd vasárnapján, az Elm Grove Parkban (Maspeth, L. I.), Borsodi M. hirneves zenekara mellett, nagy gyermek - ünnepélylyel összekötött nyári mulatságot rendez. Különböző versenyek, dijtekézés (5—3—2), nagy gyermek-felvonulás, a hol az összes kiesinyek egy gyönyörü ajándékot kapnak, tombola, világposta s még számtalan szórakoztató programmszám! A szülők nagy örömet szereznek, ha gyermekeiket ide hozzák. A leányok sokat táncolnak, mert az egylet csupa fiatal erőből áll. Belépti dij csak 25 cent; kezdete d. e. 10 órakor. Az érkezőket a villamos állomásnál bizottság fogadja. Utirány: a Delancey streetnél levő Williamsburg-hidnál a Washington Park vagy Grand street carra szálljon, melyek a park előtt haladnak el.

(13,20,24,25,27,30,jun.1)

A Magyar Liga, mely nemcsak a polgárositás megkönnyitésén fáradozik, de jótékony czélt is gyakorol, f. é. május 29-én Decoration Day előestéjén, a Stuyvesant Casinoban, 140—42 Second ave., fényes müsorral és táncczal egybekötött kedélyes estélyt rendez. A müsoron szerepelnek Farkas Vilmosné, Keller Lipótné, Kolozsi Jenő. Azonkivül több kiváló egyéniség igérte megjelenését, közte Samuel S. Koenig és Braun Márkus, a Rep. Club elnöke. Belépődij ruhatárral együtt 25 cent; jegyek előre válthatók a Liga helyiségében, 414 E. 5th st., Farkas Vilmos elnöknél, 234 E. 14th st. és az Önképző Egyletben, 222 E. 10th street.

(20—27)

A vasgyáros f. évi május hó 27-én, szombaton este, kerül szinre a Webster Hallban, a Jókai Magyar Bs. Egylet által rendezve. A sikert már magában véve az is biztositja, hogy a főszerepek Dobó Böske, Thury Ilona, Horváth Lajos és a negjobb mükedvelők által vannak betöltve. A darabot Heltai Árpád rendezi. A vigalmi - bizottság Schlesinger M. elnök vezetése mellett minden lehető áldozatot meghoz, hogy a legkényesebb igényeket is kielégitse, s hisszük, ez sikerülni is fog épp ugy, mint a multban. Előadás után táncz reggelig. Ruhatár 15 cent.

(10,13,16,20,24,25,26,27)

Fényes jubileum. Ismételten felhivjuk olvasóink figyelmét a Szent István Egyletnek f. hó 28-án tartandó fényes jubileumára, mely egyszersmind az első nagyobb magyar mulatság ez évben. A fényes és nagy müsoron kivül szórakozásról is kellően gondoskodva lesz, mert az egylet két nagy zenekart fogadott fel ez alkalomra s a táncon kivül mindenféle más mulattató játék is lesz. Lapunk szombati számában bővebb hiradással leszünk e helyen a mulatságról. A jubileumi piknik a Manhattan Casino Parkban tartatik meg (155-ik uteza, a 8-ik ave. sarkán), ahol rossz idő esetén is 10,000 embernek van helye.

(22,24,27)

KERESÜNK

előnyös feltételek mellett óvadékképes utazóügynököket. Pályázók irják meg eddigi foglalkozásukat is. Csakis olyanok jelentkezzenek, akik helyesen tudnak irni. Minden levél igy czimzendő: Bevándorló, 322 East 72nd street, New York.

Udvari élet Gödöllőn.

Egészséges a király. — Sokat dolgozik. — A kedvezőtlen időjárás. Rövid gyalogséták — Vendégek az uralkodónál. — Az első kocsiut.

A "Pesti Napló" május 11-iki számában olvassuk:

Beláthatatlan térségen elterülő, magasba nyuló, évszázados fenyőfák, platánok, gesztenyések és bujján virágzó orgonabokrok közé ékelt, ős, magyar kuriában, gödöllői palotájában időzik a király. Gödöllőn ezuttal eseményt jelent az uralkodó néhány napos tartózkodása, mert hát év óta nem fordult meg pazar kastélyában, mely pedik kedvelt tartózkodási helye volt neki és boldog emlékezetü Erzsébet királynénak egyaránt. A valkói és isaszegi erdők rengetegében töltötte legkellemesebb vadásznapjait, amelyekre most már csak azok a sokágu szarvasagancsok emlékeztetik, amelyek a királyi palota főbejárójának falát diszitik.

— Nem láttuk még a felséges urat — mondotta érdeklődésemre egyik gödöllői, galambőszfejü gazdaember — valóságos istenverés ez a csunya idő, amely szobába kényszeriti a királyt. Amióta ideérkezett, mindig szakad az eső, borus az ég, nem sütálhat ki az erdőkbe.

Hét budapesti detektivet rendeltek ki Gödöllőre, hogy a király biztossága fölött őrködjenek. Ketten közülök állandóan az uralkodó közvetlen közelében, benn a kastélyban tartózkodnak. Ott laknak a tiszti pavillonban és a király konyhájáról kosztolnak, társaik pedig reggel négy órától este tizig a palota környékét tartják szemmel. Különös gonddal figyelik meg a vasuton érkező embereket, s ha valakit gyanusnak találnak, nyomon követik, amig bizonyossággal ki nem fürkészik, mijáratban került Gödöllőre.

A királyi kastélyhoz tartozó park kapuit reggel hétkor nyitják és este hétkor zárják el. Amig szabad a forgalom, a bejáróknál esendőrök, a város felé nyiló kapunál pedig diszruhás megyei hajduk is őrködnek. Idevaló érkezése óta még senki sem látta a királyt, pedig a gyönyörü park külső részében fáradhatatlanul várnak az emberek, napról-napra, az uralkodó első sétautjára.

— Csak az ujságokból tudjuk, mit csinál a felséges ur benn a palotában — mondották többen is — nem látunk, nem hallunk semmit. Egészen visszavonultan él, rövidre szabott sétáit is az elzárt kertben végzi. Környezete gyakrabban mutatkozik, a hadsegédek rendszerint kilovagolnak délutánonkint. Különösen gróf Paar még zuhogó esőben sem mond le a sétalovaglásról.

Igy beszélnek a godöllőiek, akik között az a feltevés tartja magát, hogy a király komolyan beteg és azért kénytelen visszavonultan élni palotájában. Ez a magyarázata annak a riasztó, de valójában egészen alaptalan hirnek, amely tegnap terjedt el a fővárosban és amely arról szólott, hogy a király egészsége nem kielégitő. Ezt a verziót csakhamar megczáfolták, amikor alkalom kinálkozott arra, hogy az udvarhoz közelálló személyiség utján nyerjek információt az uralkodó állapotáról.

Dr. Kerzl főtörzsorvos, aki szünet nélkül a király közelében tartózkodik, és félő gondossággal őrködik minden lépése fölött, nyilatkozott a király környezete előtt arról, hogy "az uralkodó egészsége minden várakozást kielégit." Toroklobja, — amely betegséget még Bécsből hozta magával, — egészen visszafejlődött. Az uralkodó szinegészséges, szobáját a kedvezőtlen időjárás miatt kénytelen őrizni. Orvosának tanácsára mondott le ezideig arról, hogy az esős, hüvös időben sétakocsizást tegyen.

— A király — mondta tovább Kerzl egy ujságiró kérdéseire — a kedvezőtlen időjárás ellenére is igen jól érzi magát Gödöllőn. Rendes, megszokott életmódján mit sem változtatott. Reggel négykor, de legkésőbb félötkor már fölkel ágyából. Kissé megmasszirozztatja magát, azután irószatlhoz ül és dolgozik. Olyan fáradhatatlan és olyan kitartó a munkában, hogy reggelijét, — tejet és lágytojást, — dolgozóasztalán fogyasztja el. Bátran mondhatnók, hogy egész napja munkával telik el.

— Mi foglalkoztatja Gödöllőn annyira az uralkodót?

— Itten való tartózkodása éppen annyit jelent, mintha Bulgáriában, vagy schönbrunni kastélyában időznék. Minden reggel nagy posta érkezik, futár hozza

It doesn't pay to neglect your Health

Nem fizetödik ki ha az egészségét elhanyagolja.

Jött e Öu már haza hideglléssel, fejfájással, torokfájással, mell és izomfájással és e betegségek következtében heteken át ágyban feküdt? A

Dr. Richter-féle Pain-Expeller

a kitünö és megbizható háziszer okvetlenül segiteni fog baján és megszünteti a fájdalmak további terjedését ha utasitásainkhoz hiven használja. Tartson mindig házánál egy üveggel. A használati utasitást az üvegen körültekert papiron találja. Kapható 25 és 50 centért minden gyogyszertárban. Vigyázzon a hamisitványokra, nevünkre és a—**Horgony** — védjegyünkre.

F. AD. RICHTER & CO., 215 Pearl Street, New York

Richter-féle Congo Pilula (25c.) megszunteti a székrekedést.

Magyar Betegsegélyző Egyletek Szövetkezete

Tagja lehet minden magyar férfi és nő. Haláleseti illeték $1000. Temetési költség $100. Minden magyarnak kötelessége lenne beállani ebbe a legnagyobb, legolcsóbb testületbe. Mindenféle felvilágositást szivesen ad a titkári hivatal. Czim:

FRANK SZLOVENSZKY

Corner STATE & BUTLER ST., BRIDGEPORT, Conn.

Az erő egészség!
Az egészség készpénz!

A gyenge, erőtlen és betegeskedő emberek tehát, akik munka nélkül nyomorognak, vegyenek

RÓTH SÁMUEL-FÉLE

Tokaji China Vasas Bort

MELY RÖVID IDŐ ALATT ÉLETERŐS, MUNKAKÉPES EMBEREKKÉ TESZI ŐKET! A leggyengébb is VALÓSÁGOS ATHLÉTA LESZ! Egy nagy üveg 75c.; 3 üveg $2.00 — Küldje be a szelvényt is.

Róth Sámuel "MEGVÁLTÓ" GYÓGYSZERTÁRA

125 AVE. A, cor. 8th st., NEW YORK.

Szelvény. Kérek ajándékba egy "EGÉSZSÉGI UTMUTATÓ"-t s egy üveg illatos Zöld Diófa Olajat.

SZABADALMAKAT

KIESZKÖZÖL BEL- ÉS KÜLFÖLDÖN S AZOK ELADASAT ÉS ÉRTÉKESITÉSET KÖZVETITI

HERZOG ZSIGMOND

AZ EGYESULT ÁLLAMOK SZABADALMI HIVATALÁBAN BEJEGYZETT SZABADALMI ÜGYVIVŐ ÉS A BUDAPESTI KIR. MŰEGYETEMEN VÉGZETT OKLEVELES MÉRNÖK.

116 NASSAU STREET NEW YORK

ESTE ÉS VASARNAP 955 SECOND AVENUE.

Telefon: Lenox 5148. Telefon: Lenox 5148.

Dr. PEKELMAN IZSO

MAGYAR FOGORVOS, 308 EAST, 72 STREET, NEW YORK.

Az összes fogorvosi műtétek 10 évi jótállás mellett. — Rendel reggel 10-től este 8 ig, vasárnap 10-től 4-ig.

BELDEGREEN FÉNYKÉPÉSZ

A LEGJOBB MAGYAR

32 AVE. C a 3-ik utcza sarkán, NEW YORK

Telephone 2962 Orchard. Telephone 2962 Orchard.

MONOPOL-KÁVEHÁZ

A magyaroknak kedvencz találkozóhelye.

ROTH PÉTER, Mgr.

145 MÁSODIK AVE. NEW YORK

Kitünő ételek, italok. — Elsőrangu zene.

A KILENCZEDIK UTCZA SARKÁN.

LEGOLCSÓBB :-: :-: LEGBIZTOSABB

HAJÓJEGYVÁSÁRLÁSRA, PÉNZKÜLDÉSRE

SCHWABACH és FIA

MAGYAR BANKHÁZA

NEW YORK

1347 FIRST AVENUE, A 72-IK UTCZA KÖZELÉBEN.

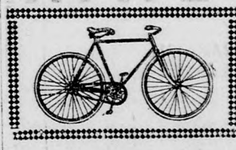

Kerékpárok

A LEGJUTÁNYOSABB ÁRBAN KAPHATÓK.

10 RIVER AVENUE, DUQUESNE, Pa.

Bárczy István-nál

Kérjen árjegyzéket fmakönyv, tajtékpipa, delinkendő- és beszélőgépekről.

Magyar könyvujdonságok mindennap érkeznek.

Kiss Nagy Könyvesháza

77 SECOND AVENUE, NEW YORK.

Uj árjegyzék. Kérje. Ingyen küldjük. minden magyar könyv és zenemü hazai áron kapható.

Olcsó beszélőgépek

MAGYAR, NÉMET, ROMÁN LAPOS LEMEZEK, TAJTÉKPIPAK, CIMBALMOK. Kérjen árjegyzéket.

FAZEKAS LAJOS

328 E. 78 STREET NEW YORK.

A BEVÁNDORLÓ

A LEGFÜGGETLENEBB, LEGJOBBANSZERKESZTETT AMERIKAI MAGYAR

NAPILAP

MEGJELEN MINDEN DÉLUTÁN HÁROM ÓRAKOR A LEGFRISSEBB HIREKKEL ÉS A LEGVÁLTOZATOSABB TARTALOMMAL. KAPHATÓ NEW YORKBAN EGY CENTÉRT MINDEN UJSÁGELÁRUSITÓNÁL.

A NAGY SZÁM

MELYNEK ÁRA HÁROM CENT, TIZENKET OLDALRA TERJED ÉS MELLÉKLETE A MAGYAR

SZÉPIRODALOM

GYÖNGYEIT TARTALMAZZA. HANGULATOS :: KÖLTEMÉNYEK, SZEBBNÉL-SZEBB ELBESZÉLÉSEK ÉS SZÓRAKOZTATÓ CZIKKEK SÜRÜ EGYMÁSUTÁNBAN VÁLTJÁK FEL EGYMÁST.

NEW YORKBAN

EZ A NAGY SZÁM SZOMBAT DÉLUTÁN KAPHATÓ MINDEN UJSÁGELÁRUSITÓNÁL.

A BEVÁNDORLÓ

NEMCSAK A LEGJOBB, DE A LEGOLCSÓBB MAGYAR NAPILAP A VILÁGON. VIDÉKRE EGÉSZ ÉVRE, POSTÁN HÁZHOZ SZÁLLITVA EGÉSZ ÉVRE CSAK

3 DOLLÁR

ELŐFIZETÉSI DIJAK POSTAUTALVÁNYON VAGY AJÁNLOTT LEVÉLBEN IGY KÜLDENDŐK:

A BEVÁNDORLÓ

322 E. 72nd STREET

NEW YORK, N. Y.

MINDEN ELŐFIZETŐ, AKI EGY ÉVRE BEKÜLDI AZ ELŐFIZETÉSI DIJAT, MEGKAPJA

...INGYEN...

"A BEVÁNDORLÓ"-NAK 1911-RE SZÓLÓ NAGY KÉPES

NAPTÁRÁT

MELY KÉTSÉGTELENÜL A LEGTARTALMASABB ÉS LEGÉRTÉKESEBB NAPTÁR.

Bécsből és este ugyancsak visszaviszi az osztrák fővárosba. A király személyesen intézi el az aktákat, leveleket, amelyek bizony olyan nagy számmal kerülnek irószstalára, hogy nehéz fizikai munkát kiván feldolgozásuk.

—Miként táplálkozik a felséges ur?

— Igen keveset eszik. Gyöngy reggelije után délután két óráig nem táplálkozik, majd dezsőnéhez teritenek, amelynél gróf Paar, báró Bolfras, dr. Kerzl, Hoyos, Margutti, Manzati és Daruváry is megjelennek. Este teát iszik és könnyü sültet fogyaszt el. Rendszerint nyolczkor, de legkésőbb félkilenczkor pedig aludni tér. Sátáit kénytelen volt rövidre szabni, kétszer-háromszor megkerülte a park belső részét és félóra multával visszatért szobájába.

Érdekes, hogy az egyenruhát viselő király térden felüli köpenyegben és bottal kezében sétál a gödöllői parkban, amelynek fekvése hasonló a világhirü schönbrunni panorámához, de kertészete bizony meg sem közeliti a gyönyörü parkot. Elől, közvetlenül a kapu mellett virágos domb emelkedik ki a tengerzöld pázsitból, de ez az egyetlen ágy, amelyen esővert, lankadt, élettelen virágok tarkállanak. Messze, feljebb, az apró sárga kaviccsal burkolt szerpentines utakat fenyők, tölgyek, jegenyék, cziprusok, fikuszok, pálmák és pázsitágyak határolják. A modern kertészkedésnek sehol semmi nyoma, a park vadonra emlékeztet, melynek csöndjét hangos rigófütty, fülemülecsattogás, harkálykopogtatás, bagolyhuhogás veri fel. Ugy lehet, ehhez a pazar koncerthez stilszerübb is az a keret, amelylyel a természet szolgál, mert aligha lelnők meg a harmóniát a fák koronái mögül felhangzó ős-zene és a müizléssel beültetett, raffináltan gruppirozott, girlandozott virágágyak és szegélyek között.

Bizonyára ilyennek szereti ilyennek kivánja gödöllői kertjét a király, mert egyébként átformálnák másmilyennek. Tény, hogy Gödöllőn való tartózkodása óta, a csunya, rossz idő ellenére is, minden nap körülsétálta nehányszor a kertet.

A régi Pest-Buda.

— Harmadik közlemény. —

Mikor I. Lipót őszentfelsége kiváltságlevéllel boldogitotta Buda és Pest városát s ezek polgárait egy s más kedvezményben részesitette, az akkori viszonyoknak megfelelően azt is bevette a kiváltságlevél pontjai közé, hogy a városoknak csakis római katholikusok lehetnek a polgárai, a kikhez a görög-katholikusokat is hozzá lehet számitani. De mert a régi állapotokat nem lehetett ilyen kiváltságlevelekkel egyszerre megváltoztatni, hát ő szentfelségének is, meg a két város tanácsának is türni kellett, hogy a ráczok itt maradhassanak. Akkoriban ugyanis igen sok rácz őslakó élt ezen a helyen, különösen pedig Budán. Házaik, telkeik voltak és pénzecskéjük is akadt. Azonkivül olyan foglalkozást üztek, amire a lakosságnak általában szüksége volt. — Nem lehetett tehát őket egyszerüen kiutasitani, amint nem tették ezt a törökök sem, akik másfél évszázadig megfértek velük. Templomaik is megmaradtak, talán épen olyan czifráknak mint amilyenek azelőtt voltak. Ezek a görögnemegyesült vallásuak tehát a római katholikusok táborában tovább is helyet foglalhattak s jogokat is élvezték.

Az egyedül üdvözitő vallás hivei persze nagy többségben voltak s a jólétnek kezdetleges élvezetében elsősorban ők részesültek. Ami ezt a jólétet illeti, az persze nem annyira a király, mintinkább az akkori primás. Széchenyi György bőkezüsége folytán áradt felé jük, aki óriási jövedelme nagyrészét alapitványokra költötte. Ő hozta be hozzánk, még pedig garmadával a jezsuitákat, ő épitette a kolostorokat, sőt a kórházat is. A most még mindig itt lévő különféle szerzeteknek ő volt első istápolója s mint jó katholikus, nem igen törekedett arra, hogy más vallásuak is letelepedhessenek. Sőt aennyire lehetett, meg is akadályozta, nem kis szomoruságára a reformátusoknak és a zsidóknak.

Izraelita polgártársaink, akik Pest és Buda közelében meg más városokban laktak, hamarosan szemet vetettek a majdnem ujonnan alapitott Pestre, ahol ingyen telkeket osztogattak és a hol már ebben az időben is keresni lehetett. Tettek is lépéseket, nem kimélve sem költséget, sem fáradságot, hogy a polgárság közé bejuthassanak s a kereskedelem különböző ágaiban szorgalmatoskodjanak. Törekvéseiket azonban egyáltalában nem kisérte siker, mert Pest város tanácsa először is, másodszor is, meg azután is azon az álláspontón maradt, hogy nem fogadja be őket. Mikor már ők maguk hiába kisérleteztek, néhány pesti polgárt birtak arra, hogy érdekükben a szükséges lépéseket megtegyék. Mondani sem kell, hogy abban az időben, amikor a kijárások már kezdetüket vették és amikor ezek a kijárások jövedelmezők is voltak, hamarosan akadt néhány polgár, aki a kérvényt benyujtotta s a zsidók letelepedésének a megengedését azon az alapon kérte, hogy a kereskedelem lendületet vehessen. A polgárság ilyetén kérelmét 1695. április 15-én tárgyalta a tanács s rövid tanácskozás után kimondotta, hogy a kivánság sok mindenféle okból nem teljesithető. Azután annyi is már a kereskédő, hogy többre nincs szükség.

A tanács elutasitó végzése abban az időben nem keltett kinos feltünést. Lapok egyáltalában nem voltak s igy arról a csapásról, amely a liberalizmust érte, nem is irhattak, félreverve a harangokat. Törvényhatósági közgyülések sem tartatván, a liberális városatyák szintén nem döröghettek a határozat ellen, hangoztatva, hogy a müvelt nyugot megbotránkozással fog értesülni arról a gazságról, amely a liberalizmust orvul sujtotta. Igen csöndesen, igen simán folyt le ez a dolog, ámbár nem lehetetlen, hogy a tanácsban a zsidóknak hivei is lehettek, akik már azért sem voltak a letelepedés ellen, mert hiszen nyilvánvalónak látszott, hogy az izraelita polgártársakat ugyanesak meg lehetne birságolni s igy aztán volna mit maguk között elosztani. A zsidók ezek után is tettek még kisérleteket, de mindig hiába, aminél fogva üzleti tekékenységre Pesten igen hosszu ideig nem nyilt tér nekik. Abban az időben a tanács ilyetén eljárását nem tekintették antisemitizmusnak, mert hiszen miként a zsidókkal, épen ugy jártak el a reformátusokkal szemben is.

A protestánsok, akiknek száma ekkoriban már erősen növekedni kezdett, szintén be akarták venni Pestet is, meg Budát is, de az egyik a kudarcz a másik után érte őket. A hatóság még az ellen is tiltakozott, hogy egyes zárt helyeken istentiszteletet tarthassanak. És ha ilyesmi mégis megtörtént, a vétkeseket megbirságolta. Ráday Pál, a magyarországi reformátusok feje, a felesége révén házat szerzett magának Pesten, de ezt erővel megváltották tőle, nehogy mint háztulajdonos, megtelepedhessék s házát templomként használhassa. Amint tehát látszik, a protestánsoknak sehogy sem sikerült Pesten istentiszteleteket tartani. — 1738-ban azonban némileg megváltozott a helyzet, mert Summerlach ezredes az ezredbeli lutheránus pappal olyan szentbeszédeket tartatott, amelynek a polgárság is hallgatója lehetett. A protestánsok tehát hüségesen megjelentek ezeken az ájtatosságokon és a protestáns katonasággal együtt énekelték a zsoltárokat. A város, mikor minderről tudomást szerzett s bölcsen belátta, hogy igen kis legény ahoz, hogy a hadsereggel és annak ezredesével ujjat huzzon, a primáshoz fordult, hogy az segitsen a bajon. A primás utána nézett ugyan a dolognak, de a helyzetet nem igen változtathatta meg, mert a katonaságnak szabadságában állott hitét szabadon gyakorolni. Az igaz ugyan, hogy a katonaság istentiszteletein a polgárságnak részt venni nem lett volna szabad, de mikor az ezredes megengedte, az ellen nem igen lehetett tenni.

Szólván a római katholikusok nem nagy türelméről, ide jegyezhetünk, hogy Pesten és Budán több mint másfélszázadig nem lehetett szó arról, hogy a bérmálás szentségét kioszthassák, mert hiszen a török volt az ur, aki alighanem lelte volna örömét abban, hogy a püspök megjelenik és bérmál. De a püspököknek sem volt kedvük ahoz, hogy a török uralom alatt a török fészkekben vagy azok körül bérmálgassanak, tisztában lévén azzal, hogy ez az ünnepség igen furcsán végződhetnék. Mikor tehát a kontyos atyafiakat elkergették és ismét a kereszténység vette át az uralmat, nagy czécózval készültek az első bérmálásra, amely 1688. husvét ünnepén végbe is ment. A szentséget Balogh Mihály váczi püspök szolgáltatta ki, aki körülbelül ezzel a müvelettel segitett Pest állapotán, alighanem ugy vélve, hogy egy ilyén bérmálás jóval többet ér minden anyagi segitségnél.

Ezek után rátérhetünk a Buda visszavivása után itt rekedt, vagy foglyul esettt törökökre is, akik szintén nem tartoznak a római katholikusok közé, miként a zsidók és a reformátusok. Ezek se voltak a lakosság kedvenczei s ezeknek is sok minden kellemetlenséget kellett eltürniök, nagyobb szenvedésekkel egyetemben. A foglyok nagy részét Bécsbe szállitották, egy csomó azonban itt maradt. Különösen nagyobb számot tettek ki az itt rekedtek között az asszonyok és a gyermekek, akikről ugyahogy a katonaság gondoskodott. Az egyik-másik megalkudni tudó török nem sokat habozott és mihamar áttért a katholikus vallásra, amivel még polgárjogot is szerzett s aránylag elég jó viszonyok közé került. Azok, akik Mohamedet nem akarták megtagadni, valahogy eléldegéltek, ha dolgozni tudtak, vagy ha egy kis pénzecskéjük maradt. Ezek közé tartozott az állitólag szentéletü Kel-baba, azaz „Kopasz apa" is. A nép a Kel-ből lassankint Gül-t csinált, ami rózsát jelen t igy lett belőle Gül-Baba, akiről tudjuk, hogy a mai Rózsadombon lakott és hogy ott is halt meg. Állitólagos sirja fölé egy babonás budapesti épitész később diszes siremlékfélét épittetett, de nagy lassusággal, megszakitásokkal, mert abban a hitben ringatta magát, hogy csak addig fog élni, mig a siremlék elkészül. Ez az épitész néhány évvel ezelőtt meghalt, de Gül-Baba sirja ma is fennáll, hogy azon az ide zarándokló néhány szegény török imádkozzék.

Az osztrák fogságba került törökök közül kiemelkedik az a vitéz vezér, akit fél karja elvesztése folytán a magyarok Csonka bégnek hivtak. Budavár ostrománál az utolsók között harczolt s mind addig védte a várat, amig meg nem sebesült s ki nem esett a kezéből a kard. Ez a bég, mint fogoly, Bécsbe került, ahol a keresztséget fölvette, ahol egy lovas-század kapitányává nevezték ki s ahol a magyar nemességet is megkapta. Később különböző hadjáratokban vett részt s ezredével Olaszországban harczolt a francziák ellen. Ez alkalommal a francziák fogságába került, ami azután katasztrófáját is jelentette, mert XIV. Lajos a béget a portának kiszolgáltatta. A szultán pedig zsákba varratta s a Boszporusba fullasztotta. Csonka bég fia szintén az osztrák hadseregbe került s az altábornagyságig fölvitte.

NE FEKTESSE PÉNZÉT BIZONYTALAN ÉRTÉKÜ FÖLDEKBE, KÉTES ALAPU ZUGBANKOKBA, FUTÓBANKÁROK KEZÉBE.

TARTSA

SZEME ELŐTT, HOGY A U. S. TELEPHONE HERALD CO. ÉRTÉKPAPIRJAINAK TULAJDONOSAI AZ ELMULT ÉVBEN NÉVLEG MEGÖTSZÖRÖZTÉK BEFEKTETETT TŐKÉJÜKET. VEGYE A U. S. TELEPHONE HERALD (TELEFON HIRMONDÓ)

ÖT MILLIÓ DOLLÁR

FELEMELT ALAPTŐKÉVEL BIRÓ TÁRSASÁG EREDETI ÉRTÉKPAPIRJAIT. — EZEN ELSŐRANGU TŐKEBEFEKTETÉSRŐL MAGYARUL IS MINDEN FELVILÁGOSITÁST MEGKAP, HA KIVÁNJA ÉS IR:

Fiscal Agency

U. S. Telephone Herald Co.

110 W. 34th STREET - - NEW YORK CITY

Föntebb említést tettünk arról, hogy az itt rekedt szegényebb törökökkel meglehetősen rosszul bántak s üldözés tárgyai is voltak. Különösen az alantasabb és a müveletlenebb polgárság, meg a zsellérnép bántalmazta őket, a legtöbb esetben minden ok nélkül, csupán azért, mert törökök voltak és a katholikus hitre nem siettek áttérni. De mindig akadtak jobbszivü és fölvilágosodottabb hazafiak, akik, ha lehetett, védelmükbe vették őket és jobb sorsot biztositottak nekik. Hogy pedig ilyesmi is megesett olykor-olykor, azt egy érdekes eset is bizonyitja.

Mielőtt ennek elmondásába fognánk, meg kell emliteni, hogy ezeket a törököket kellő körülmények között a hatóság is védelmébe vette s ha alapos följelentés érkezett hozzá, a vétkeseket annak módja és rendje szerint meg is büntette, 1690-ben a pesti plébános, Putaniecz János, védelmezte őket leginkább, aki a bántalmazók ellen nem egy panaszt emelt.

1691-ben történt, hogy néhány semmirekellő suhanez egy fiatal török leányt támadott meg, aki a kuthoz ment, hogy vizet meritsen. A szegény kis teremtés egyáltalában nem akart türni, hogy a ficzkók édelegjenek vele és segitségért kiáltozott. A támadók erre nagy dühre fakadtak és körülbelül arra is készen voltak, hogy meggyilkolják. A véletlennek különös játéka volt, hogy a plébános épen akkor járt arrafelé és hogy a segitségkiáltást meghallotta. Igy tehát abba a helyzetbe juthatott, hogy a leányt megmenthesse, ami a legények elagyabugyálása után meg is történt.

A szentéletü férfiu, aki az elhagyatottaknak nagy támasza volt, a szurtos leányt pártfogásába vette. Ennek persze egyik első következménye az volt, hogy megkeresztelte, beirván az akkori anyakönyvbe, hogy ekkor és ekkor egy tizenöt éves török szülőktől nemzett leányt az egyház tagjai közé bevett, kitüntetve a keresztapa nevét is. A török kisasszony addig aligha kapott valami kiváló nevelést, mert hiszen a plébánosnak sok fáradságába került, amig erre is, meg arra is megtanitotta s az elemi ismeretek titkaiba bevezette. Bármilyen nehézségekbe ütközött is azonban a tanitás, az eredmény nem maradt el s a török leány egyike lett azoknak, akik az akkori idők nek megfelelően elég intelligenseknek bizonyultak.

A plébános nemes eljárásának természetesen hire kelt s egy idő mulva a püspök is érdeklődni kezdett a török leány iránt, akiről sok minden jót hallott. Igy történt, hogy a méltóságos főtisztelendő ur egy szép napon beállitott a plébániára s az uj keresztényt nemcsak megnézte, de meg is vizsgáztatta. Miután pedig arról győződött meg, hogy a szépen fejlődő leány csakugyan tehetséges és tud is valamit, tudatta a plébánossal, hogy további neveléséről ő fog gondoskodni. Elmondta, hogy Bécsbe küldi s ott valamelyik zárdában helyezi el, nem tartva lehetetlennek, hogy az apáczaélethez kedvet fog kapni s a derék szüzek számát egygyel megszaporitja. A plébános a püspök kivánsága előtt meghajolt és pedig talán azért, mert mást nem tehetett, Ami a leányt illeti, az se tiltakozott jövőjének uj irányitása ellen s bár nehezen vált meg élete megmentőjétől s tanitójától, mégis követte a püspököt, aki hintójában vitte magával és pedig egyenesen Bécs felé, nem kis hatást keltve a pesti polgárokban, akik nem tudtak hova lenni büszkeségükben, hogy főpásztoruk milyen nagylelküséget gyaokrolt.

Aföljegyzések és a szóhagyományok nem igen terjednek tovább s ilyenformán arról, hogy az egykori török leányból, akit gonosz suhanczok meg akartak gyilkolni és akinek életét a plébános mentette meg, mi lett és hogy életét mint végezte, semmi bizonyosat sem lehet tudni.

Igen hihető azonban, hogy a kisasszony, aki multán az idönek a kiváló pártfogó oltalma alatt nagyon is kimüvelhette magát, előkelő pozieziót foglalhatott el, mert hiszen akkoriban, amikor a püspök arra határozta el magát, hogy jövőjéről gondoskodni fog és amikor magával vitte, az egyik itt járt hollandi turista a leányról könyvében igy emlékezett meg:

„...A termete olyan volt, mint a czédrus; piros szája tultett az érett cseresnyén; szemei csodálatos kékek voltak, ugy, hogy akire vetette, az mindörökre megbüvölve érezte magát. Hangja ugy csengett, mint az ezüst csengetyü s haja a bokájáig leért, lángsugarakat szőrva, ha a nap rásütött. Sem itt, sem Törökországban nem lehetett több ilyen gyönyörü teremtés, aki méltó volt arra, hogy szultánok és királyok versenyezzenek érte."

....Azok a jámbor, érzékeny szivü teremtések tehát, akik a Budavár visszavivása után itt maradt törökök iránt érdeklődnek és akik azt hiszik, hogy ezeket elevenen huzták nyársra, ne nagyon szomorkodjanak és ne nagyon siránkozzanak, mert az elmondott eset is igazolja, hogy a fogságba került vagy itt rekedt mohamedánusok egyikéről-másikáról, ha azok leányok, fiatalok és szépek voltak, gondoskodás történt s a jószivü emberek kegyességében az Urnak öröme telhetett.

A BEVÁNDORLÓ

A magyar bevándorlók és az amerikai magyarok érdekeinek szentelt napilap.

Megjelen:
Vasárnapot kivéve minden délután.

Főszerkesztő:
SINGER MIHÁLY.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
322 EAST 72nd ST., NEW YORK.
Telefonszám: Lenox 6766.
Nyomda: 6 St. Marks Place.
Telefon: 2509 Orchard.

FIÓKIRODÁK:
Pittsburg, Pa., Gary, Ind., Passaic, N. J., Philadelphia, Pa., Cleveland, O.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:
New York város és Canada egész évre ..... $6.—
Egyesült Államok egész évre.. $3.—
Magyarország egész évre .... $8.—
Egyes szám 1 cent, nagyszám 3 cent.

THE IMMIGRANT

A Daily devoted to the interests of immigrants from Hungary and of Hungarian Americans.

Issued
Every afternoon Sundays excepted.

Published by the
Immigrant Publishing Co., Inc.
MICHAEL SINGER Pres. & Treas.
B. Fink Secretary.
322 EAST 72nd ST., NEW YORK.
Telephone: Lenox 6766.

BRANCH OFFICES:
Pittsburg, Pa., Gary, Ind., Passaic, N. J., Philadelphia, Pa., Cleveland, O.

SUBSCRIPTION RATES:
For New York City and Canada, 1 year ..... $6.—
For the United States, 1 year.. $3.—
For Hungary, 1 year ..... $8.—
Single copy 1 cent, large copy 3 cents.

Entered as second-class matter January 3, 1905, at the Post Office at New York, N. Y., under the act of Congress of March 3, 1879.

Jobb jövő.

Az amerikai magyarság szervezkedése.

New York, május 27.

Megirtuk, hogy egy a minap lefolyt lakomán az amerikai magyarságnak két elökelősége komoly szavakban emlékezett meg azokról a mulasztásokról, amelyek mindeddig lehetelenné tették az amerikai magyarságnak boldogulását. Mert utóvégre azt alig lehet boldogulásnak nevezni, hogy a magyarok százezrei a bányákban robotolnak és életveszedelemmel járó munkával erőszakolják ki a sorstól a megélhetést. A megélhetést csupán, nem pedig az életet. Mert a mindennapi kenyér még nem jelent életet. A betevő falatja megvan a baromnak is. Az embernek emberi mivoltánál fogva kell, hogy magasabb igényei legyenek. Kell, hogy helyet biztositson magának a társadalom asztalán. Kell, hogy kivivja magának a társadalmi, a politikai, a gazdasági elismerést. Ezt pedig soha sem fogjuk elérni, ha beérjük azzal, hogy baromi munka után kijusson a kenyerünk.

Kifelé kell törekednünk, hogy bejussunk a társadalomba. Meg kell fesziteni minden erőnket az emelkedésre. Most lesz megtéve erre az első lépés.

Konta Sándor hazánkfia meghivására **JUNIUS MÁSODIKÁN, PÉNTEK ESTE 8 ÓRAKOR GYÜLÉS LESZ A BOULEVARD-KÁVÉHÁZBAN.** E gyülésre természetesen mindenki nem kaphatott meghivót. De szivesen fognak látni azon minden magyar embert. Sőt kérik, hogy jelenjenek meg azon a magyarok minél számosabban. Mert azon a gyülésen akarják, fogják előkészíteni Amerika magyarságának ujjászületését. Ez ujjászületésre az első lépés gyanánt egy nagy pénztintézet: **A BEVÁNDOROLT MAGYAROK TAKARÉK- ÉS HITELBANK**-jának megteremtését vették tervbe. Ez a bank lesz azután az alapja annak a nagyszabásu mozgalomnak, a mely a magyarságnak társadalmi, politikai és gazdasági szervezkedését és érvényesülését czélozza és eredményezni fogja.

Ez nem álomkép. S ha álom volna, akkor olyan álom, melyet könnyen valóra válthatunk, **HA AKARUNK**. Tőlünk függ. Kizárólagosan tőlünk magyaroktól. Akarnunk kell s akkor lelkes férfiak, akiknek nagy az erkölcsi és gazdasági értékük, el fogják végezni a munkát. Csak el kell fogadnunk a kalauzolást s ők elvezetnek bennünket oda, ahova más nemzetek fiai már rég eljutottak s ahova mi magyarok nem fogunk eljutni soha, ha nem hallgatunk az ébresztő szóra, ha fel nem ébredünk.

Eddig ellenségeink gyaláztak bennünket, mások meg észre sem vettek. A gyalázkodás ellen nem volt meg az erőnk a védekezésre, a semmibevevés ellen még csak meg sem próbáltuk a védekezést. Dolgoztunk s megvontuk szánktól a falatot. Takarékoskodtunk és a mi börünkön uraskodtak mások. Mig a magyarok a bányászmécsesnél izzadtak vért minden egyes dollárért, azalatt a bankár urak pezsgő mellett dobálták ezeket a véres dollárokat. És azután vagy megugrottak, vagy főbe lőtték magukat, vagy csődöt kértek magukra ellen. A meglopott magyarok pedig nem tehettek semmit és nem tettek semmit.

Ezen állapotokat akarják megszüntetni azok, akiknek magyar szive fellázadt a botrányokon. Rendezett viszonyokat akarnak teremteni. Rendezett viszonyokat fognak teremteni, ha a magyarokban megvan a hajlam a rend iránt.

A péntek esti gyülés az első harangszó. Aki megérti a szavát, követni fogja a harangnak hivó szózatát. S ha a magyarság zöme a harangozó köré fog tömörülni, rövid időn belül nagy ünnepet fogunk ülni: megüljük majd az amerikai magyarság beleilleszkedését a fejlettebb nemzetek sorába, azok sorába, akiket már észrevettek, a kik ennek az országnak társadalmában, politikájában, gazdasági szervezetében már jelentenek valamit.

Mert az a mozgalom, amely most van megindulóban, korántsem fog az emlitett pénzintézet megteremtésével véget érni. Ez a pénzintézet a mozgalom kiindulópontja, mint ezt már fennebb emlitettük. Az alap, amelyen az amerikai magyarság érvényesithetni fogja vállakozási szellemét, erkölcsi, társadalmi, politikai törekvéseit.

A Bevándorló, mely büszkén reklamálja magának a mozgalom megpendítését, lelkes és hálatelt szivvel fogja szolgálni a mozgalom végrehajtóit. S majd ha Amerika magyarsága élvezni fogja a sikeresen keresztülvitt mozgalom gyümölcseit, majd ha ez a magyarság kiemelkedett az ő szellemi és anyagi nincsetlenségéből és átfejlődött valamivé, aminek joga van az élethez, akkor mi azzal a büszke öntudattal fogunk visszatekinteni gondterhes és tövisekkel megrakott pályánkra, hogy nem dolgoztunk hiába. A magyarság boldogulása lesz a Bevándorló emlékszobra. És a magyarság megrontóinak sirján fogjuk mi megülni a győzedelmi ünnepünket.

A magyarokon a sor most a cselekvésre. A legsajátabb érdekükben. Nem akar tőlük senki semmit. Csak az ő érdeküket akarják szolgálni lelkes, önzetlen férfiak.

Mi akarjuk hinni, hogy magyarjaink örömmel fogják megragadni a fonalat, amely megmutatja az utat az utvesztőből a pázsittál kirakott ösvény felé.

SINGER MIHÁLY.

A HÉT KRÓNIKÁJA.

MAGYARORSZÁGI KRÓNIKA.

Vasuti miniszterium. — Polónyi itt, Polónyi ott, de még mindig a régi. — Ami nem tetszik a királynak.

Hála istennek: Magyarországon már künn vannak, vagy legalább is rövidesen künn lesznek az összes vizekből. Mi történt, mi történt? Megvan az önálló vámterület! Nem, nem kell naivnak lenni. Más a szenzáció. Az, hogy ketté akarják választani a kereskedelmi miniszteriumot, és a másik feléből vasuti miniszteriumot akarnak csinálni, akképp, hogy ebbe a resszortba vinnék át a földmüvelésügyi miniszteriumból a folyamszabályozási ügyeket is. Ha az ember arra gondol, hogy Kossuth Ferencz képviselő ur kereskedelmi miniszter korában menynyire tönkretette a magyar államvasutakat (amelyeknek vezetésében az volt az ő fő-vivmánya, hogy a legszebb szalonkocsi az övé volt), ha az ember erre gondol: szinte okosnak találja a vasuti miniszterium tervét. De.... De — tessék ezt olyan komolyan venni, amilyen komolyan iródik: egy császári és királyi tábornokra, egy k. u. k. Generalra akarják bizni ezt a tárczát, amelytől egy ország közgazdasági életének a fejlődése függ. A király akarja igy. Nem, nem kell ezen nevetni, bármilyen kétségbeejtően mulattató is egy k. u. k. generális, mint fővasutas. Hogyan is mondtuk, hogy a vasuti hálózat kifejlesztése egyenes arányban áll egy ország közgazdasági fejlődésével? Igy mondtuk? Igy. És igy már érteni lehet, miért kell — egyéb megrendítően értelmetlen ok miatt osztrák generális a magyar vasutak élére....

*

Máltóztattak hirét hallani az ugynevezett büzbombáecskáknak? Valami tizenött évvel ezelőtt jött jött divatba Párisban, hogy a diákok apró kis bombáecskákat dobáltak el tüntetések alkalmával a Sorbonne-egyetem termeiben és folyosóin: a kis bombácskák alig hogy pukkantak, de rémületes — hogy is mondjuk csak — büzt terjesztettek a szétpukkanás után, valami orrgyilkoló szagu anyaggal voltak megtöltve, amely az "assa foetida"-ból készült. A derék divat tüntetések alkalmával Budapestre is átvándorolt, és e sorok irója is bátorkodott annak idején jó egynéhányat elszórni a Vigszinház nézőterére, amikor a szinpadon először játszottak — német szinészek. Nos: most megint szerepelnek Budapesten a büzbombácskák. Sőt minden kiesinyitő képző nélkül: büzbombák. Egy világért sem tüntetések alkalmából, hanem egyszerüen akképp, hogy megint — klasszikus! — szerepel Polónyi ur, a Géza. Mi az összefüggés Polónyi szereplése és a büzbomba között? Az, hogy a kettőnek teljesen egyenlő a hatása. Mind a kettő rémületes szagot terjeszt.

Megesipi az ember magát, ébren van-e: hogyan, hát Polónyi, egy Polónyi Géza, akit az igazságügyi miniszteri székből löktek ki a mocsárba, akinek pecsétőr korában vágták a szemébe az ügyvédi multjának zivatarait, aki lenn vonaglott a porban: ez a Polónyi az, aki faktor akar és mer lenni Magyarországon? Ugy van: ez a Polónyi az. A leány-businesses Rézi néni Polónyija, a Schönberger Róza Polónyija. Egy csomó gyereket összeesöditett Budapesten a Vigadóba, és "népgyülés" czimén csinált egy kis antiszemita-heczezet. Miután zsidó businesseitől visszavonult, agitált a zsidók ellen. Ott volt még néhány néppárti képviselő, teljesen távol tartotta magát a katolikus papság, ellenben képviselve volt Kossuth Lajos fiának a pártja egy Baross János nevü ur által (aki egyébként a politikai stréberség olyan példája, mint "a könyvben áll": üres, fecsegő, mások szellemi morzsáin élösködő: tehát egyetemi magántanár és képviselő).

Polónyi ur, a Géza tehát ismét megjelent a magyar közéletben, tehát ismét áradt arról a helyről, ahol állt, az orrfacsaró szag. Megjelent a képviselőházban is, izgatott a Justh-pártnak a szocialistákkal való szövetkezése ellen, izgatott ő, aki évekkel ezelőtt téren esuszva kereste a szocialisták barátságát: szóval a képviselőházban is ott szaglott körülötte a hányó ingert gerjesztő illat. Viszsza kell gondolni ennek a nagyeszü fiskálisnak az élete folyására: büzbomba, büzbomba, büzbomba. És Magyarországon egy Polónyi Géza agitálására is akad talaj....

....A király pedig haragszik — a magyar sajtóra. Lukács László val közölte ezt az öreg ur környezete Gödöllőn. Azért haragszik a skriblerekre I. Ferencz József, mert nem irják ki róla, hogy rugunyos léptekkel sétál, sőt már azt sem emlitik felőle, hogy daliás a tartása. A magasságos isten sem érti itt ki magát. Folyton arról beszéltek eddig, hogy az ujság — kutyakötelessége szerint — csak az igazat irja. Hát a magyar lapok most azt irják, és nem azt, hogy az öreg és beteg király delelvente. Most meg ez a baj. De ettől a bajtól egy magyar ujságnak sem fájdul meg a feje.

(f. n.)

A MUNKA VILÁGA.

A munkásnők érdekében.—A McNamara-ügy. — A sajtószabadság alkonya. — Népszálló Budapesten. A nyomor egyforma. — Görögök és törökök ébrednek.

Agglegények vagy talán olyanok, akik nagyon is benősültek, azt állitják, hogy az uristen azért teremtette először a férfit, mert asszonynyal nem akart kezdeni. Ezzel szemben erősebben hangoztatják uton-utfélen, hogy az elsőség a nőé. Tekintve azt, hogy az uristennel örökös hadilábon állok, én inkább az asszonynyal kezdek.

Berger szocializista képviselő inditványt nyujtott be a kongresszushoz, amelyben követeli, hogy a munkásnők — védelemben részesüljenek. Az inditványban követeli, hogy a munkásnőknek ne engedtessék meg több, mint napi 8 óra, hetenkint 48 óra: 18 éven aluli nők reggeli 7 óra előtt és esti 6 óra után nem foglalkoztathatók. A törvényjavaslat büntetéspénzeket is szab meg a törvény átlhágóinak. Azaz pardon — még nem törvény és még sok viz fog lefolyni San Franciscotól egészen New Yorkig a különféle folyosókban, mig az a sokat hangoztatott "Lady is first" nemcsak a szuffrazettekre, hanem a munkásnőkre is alkalmazást fog találni.

*

Figaro itt, Figaro ott, Figaro mindenütt.

Figaro ez esetben Berger, a szocializista képviselő. Bármi is történik az Egyesült Államok területén, ahol elnyomottakról, szegényekről van szó, mindenütt ott van Berger: valóságos Figaro. Legfőbb ideje volna már, ha Berger néhány társat kapna, akik segitenének neki a munkában.

A szombati napon kerül tárgyalás alá a McNamara-ügy a kongresszus egy bizottsága előtt. Annak idején bővel és részlesen foglalkoztunk ezzel a modern emberrablással. Kifejezést adtunk annak nézetünknek, hogy az egész nem más, mint bérenczek munkája. Azóta ujabb tények derültek ki: Ugyanaz a detektiv-iroda Ohioban szenátorokat vesztegetetett meg, hogy azután ő — bizonyitson. De kiderült ennél a gazságnál, hogy a jeles Burns-iroda ügynökei nemcsak a fegyház falai mellett mentek el, hanem éveken át lakói voltak, nem mint felügyelők, hanem mint felügyeltek. E héten egyszerre csak letartóztattak Los Angelesben egy Schmidt nevü embert, akiről Burnsék az összes lapokban hirdették, hogy keresik. Már most elhiszi-e valaki, hogy Schmidt szándékosan oda fog utazni, ahol feje nem koczkán, de az akasztófán foroghat, oda nem megy józaneszü ember, ahol tömeggyilkossággal van vádolva, hanem kézenfekvő a gyanu, hogy Schmidt is a Burns embere és ha pontosan utána néznének Mr. Schmidt előéletének, valószinüleg ott találnák ujj-lenyomatait és fényképeit — a fegyházakban.

A kongresszus pedig majd csevegni fog Burnsékkal és ha a dolog soká huzódik, akkor majd Burns és legényei eljárják a franczia négyes helyeseréjét: ők a fegyházon belül, McNamaráék kivül lesznek.

*

A mult század minden forradalmában ott szerepel a sajtószabadság követelése is. Mi lett az évtizedek folyamán a szabad sajtóból? Keritő: keritő mindenféle czélokra és elsősorban önczélra: pénzt felhajszolni. Fehérholló-számba mennek azon lapok, melyek nem vesztegethetők meg, melyek elvért harczolnak és nem meggazdagodási vágyból léteznek. Az elvért küzdő lapok utjában vannak a mai társadalmi rendszernek és minél fejlettebbek, minél jobban kidomborodnak a vonásai az elnyomásnak, annál erősebb a küzdelem a vágás visszafelé. New Castleben, Pa., az ottani "Free Press" háboruban van az ottani birósággal. Miért éppen a birósággal? Nagyon nem egyszerü, de — logikus. A "Free Press" szocializista lap, támadja a vagyonos osztályt, ezt a biró védelmébe veszi és amikor az ujság a birót is megtámadja, kész a pör: a biróság megsértése ezimén. A pör nagyon szép perspektivákat mutat. A biró egy személyben vádló is, biró is akar lenni. Hogy mi lesz ebből, azt egyelőre nem tudjuk. Az ügy felebbezés alatt van.

*

Mozognak. Lassan-lassan, de mégis kezdenek észre térni. Az igaz, hogy az egésznek nincs más színezete, mint a porhintés, de már ez is valami, hogy arra gondolnak, hogy a népnek port kell a szemébe hinteni.

Hogy kiről is van szó?

Hát a budapesti városatyákról. A mult héten hirt adtunk róla, hogy egy népházat csináltak, most pedig arról adhatunk hirt, hogy kész az első és talán jó soká az egyedüli népszálló, melyben fiatal emberek kaphatnak, mint mondani szokták: koszt, kvártély és ruhamosást.

Miután a város atyái ugy csináltak munkáslakásokat, hogy azok ha kell, ne legyenek, és ha nem kellenek, azért mégis meglegyenek, most az ágyrajárás betegségein akartak segiteni és csináltak **egy** népszállót. Ha majd elmulik egy év és ujra találkozunk, akkor majd mondhatunk birálatot, megfelelt-e a népszálló hivatásának, vagy pedig csak olyan Wekerle-féle homokra épitett szálloda az egész.

A nyomor egyforma. Mindenütt a világon. És egyforma a kizsákmányolás is. Münsterben, Westphalen (Németország) a textilmunkások egy része sztrájkba állott. Erre a gyárosok az összes — 10,000 — munkásokat kizárták. Igy nem volna benne semmi ujság. De rögtön ujsággá válik, ha tudjuk, hogy a munkások mind — keresztény szakszervezetekben voltak szervezve. Eddig ezek a szakszervezetek állandóan sztrájktörőket szállitottak, vezetőik pedig arra — és csak arra — törekedtek, hogy a tagok mindenről a világon beszéljenek, csak arról ne, hogy ők is emberek, munkások, kizsákmányoltak. A gyomor azonban nem ismer ilyesmit és korog még a legultramontánabb klerikális szervezetben is.

Mi lesz ennek a sztrájknak a következménye? A keresztény szakszervezet tagjai segélyt saját társaiktól nem fognak kapni, inkább árulókat, erkölcsit és anyagit, kapni fognak a "vörös" szakszervezettől és egy szép napon vezetőik azon veszik észre magukat, hogy olyanok, mint volt Tisza István anno dazumal: vezér nyáj nélkül. A nyáj kezd lassan rájönni arra, hogy elég, ha a munkában koppasztják és ha ő fizet tagjárulékot, ennek fejében nem akar árulást, maszlagot kapni. Igy tisztázódik a helyzet: az egyik oldalon kizsákmányolók, a másik oldalon csupán a kizsákmányoltak.

*

Török, görög, mindegy ördög. Ha még nem az, minden lehetőt elkövetnek arra nézve, hogy ördögök legyenek. Vörös ördögök. Konstantinápolyban munkások megünnepelték május elsejét, tüntettek. A legnehezebb a kezdet. Jövő évben már többen lesznek az ünneplők és tüntetők, mig majd egy napon csak ők lesznek. Mert meg vagyon irva — sok hazugság közt egy igazság: — akik az utisók, azok lesznek az elsők....

A görög miniszterelnök nyiltan kijelentette, hogy ő — uram bocsá' — szocializista. A görög parlament legtöbb tagja is szocializista. Egy napon majd azt veszik észre, hogy a Balkán szégyelni fogja magát Európa többi országainak hátramaradottsága miatt. Mert szocializták más államok parlamentjeiben is vannak, de hogy egy miniszterelnök nyiltan kijelentse, hogy ő is a vörösek közé ment, az csak olyan barbár államban fordulhat elő, mint Görögország, de tisztességes családban — hál' istennek — nem!

Lakatos L. László.

A TEJ-TRUST ELLEN.

Bostonban, Mass., amint onnan táviratozzák: a szövetségi biróság tegnap több társulatot, amelyek állitólag egy tej-trustba tartoznak, vád alá helyezett tegnap.

A New York - New Haven and Hartford Railway Co., az Elm Farm Milk Co., G. Whiting, Ch. H. Hodd, E. J. Hood nevü sommervillei czégek ellen indult meg az eljárás, és az a vád ellenük, hogy az egymás közt való megegyezés révén tetszés szerint szabályozták a tej árát.

ELSZÁSZ-LOTHARINGIA ALKOTMÁNYA.

A német birodalmi országgyülés elfogadta.

A német birodalmi országgyülés, amint egy berlini kábelgramm hirül hozza, harmadik olvasásban is elfogadta tegnap, és pedig kétszáztizenegy szóval kilenczvenhárom ellenében, Elszász-Lotharingia alkotmánytervezetét.

Régóta vajudik már a Franciaországtól elvett német tartomány alkotmányának az ügye, amelynek jelenleg való, immár elfogadott formája sokkal demokratikusabb, mint amilyen a tervezet eredetileg volt. Az alkotmány teljes vallászabadságot biztosit, azonkivül teljes szabadságot ad a franczia nyelv használatában. Azokban a kerületekben, ahol a lakosság nagyobbik részének franczia a nyelve: ezen a nyelven fognak az iskolákban tanitani és ezt használni majd az állami okmányokon.

VÉKONY SZERKEZET 21 ÉK SZER $3.95

$50-OS ARANYÓRA

$3.95 megvásárolja ezt az elegáns férfi vagy női órát, melyért van 25 ÉVI JÓTÁLLÁS. Irja meg, hogy férfi vagy női órát, dupla vagy egyszerü fedelüt akar-e s mi vizsgáltra megküldjük. Egyenlőnek tekintheti egy $50-os aranyórával, amelyért csak $3.95 és a szállitás költségét fizeti. INGYEN láncz. Ha $23.70-ért hat órát vesz, egy ingyen. Ha a rendeléssel bekiildi a $5.95-t, mi fizetjük a szállitást s ingyen gyürüt kap.

RANDOLPH WATCH CO., Dept. 36, Chicago

LEGJOBB MAGYAR KONYHA.

Telmányi O. Györgyné

MAGANVENDÉGLŐJE.

121 WEST 61 ST., NEW YORK.

Legfinomabb kiszolgálás, zamatos magyar ételek és jó magyar uri társaság teszik ezt a magyar magánvendéglőt keresett helylyé.

GYÖNYÖRŰEN BERENDEZETT BUTOROZOTT SZOBÁK KIADÓK.

WÁRADY LAJOS

Hazai peres és katonai ügyek pontos elintézése.

PÉNZKÜLDÉS AZ Ó-HAZÁBA

Az összes HAJÓVONALAK képviselője HAZAI VÉTELE ÉS ELADÁSA.

Magyar közjegyző.

449 BROAD ST., TRENTON, N. J.

Nincs semmi szükség tolmácsra.

Dr. M. E. KOHN

magyar orvos,

409 LOCUST STREET,

MCKEESPORT, Pa.

A MCKEESPORTI KÓRHÁZNAK VOLT ORVOSA. EGÉSZSÉGES GONDOT FORDIT TITKOS FÉRFIBETEGSÉGEKRE. — A ROTH BANKHÁZABAN, a B & O DIPÓVAL SZEMBEN. — FOGAD VASÁRNAP IS. — FORDULJON BIZALOMMAL HOZZÁ BÁRMELY BETEGSÉGBEN. (h. sz. sz.)

CUNARD

MAGYAR AMERIKAI VONAL

Egyedüli közvetlen hajóvonal Fiume és Amerika között.

Utazás minden átszállás nélkül. Fiume a Magyar Államvasutakon van.

Hajóindulásaink New Yorkból:
SAXONIA, május 18-án.
PANNONIA, junius 1-én.
CARPATHIA junius 15-én.

Fiuméig $36.00.
Fiuméből New Yorkig a jegy ára $35.00 és a $4.00 fejadó.
Kaphatók ügynökeinknél vagy pedig főirodáinkban:
NEW YORK, BOSTON, CHICAGO, MINNEAPOLIS.

North German Lloyd

HAJÓZÁSI TÁRSASÁG

Pompás duplacsavaru gőzösök.
::Rendes hajózás hetenkint::
kétszer.
Magyar utasok számára külön alkalmatosságok.
A magyarországi utasok kényelmére a határon: Csaczán, Pozsonyban, Királyhidán és Sopronban ellenőrző-állomások lettek felállitva.
Magyarországi főiroda:
BUDAPEST.
NORTH GERMAN LLOYD HAJÓZÁSI TÁRSASÁG
OELRICHS & CO.
főügynökök,
5 Broadway, New York City.

HAMBURG-AMERIKAI VONAL.

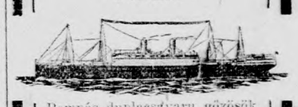

Pompás duplacsavaru gőzösök.
:: Rendes hajózás hetenkint ::
kétszer.
Magyar utasok számára külön alkalmatosságok.
A magyar utasok kényelmére a határon: Csaczán, Pozsonyban, Királyhidán és Sopronban ellenőrző-állomások lettek felállitva.
Magyarországi főiroda:
Budapest, Baross-tér 4.
A Hamburg-Amerikai Vonal amerikai irodái:
NEW YORK, PHILADELPHIA, BOSTON, PITTSBURG, CHICAGO, ST. LOUIS, SAN FRANCISCO, vagy a helyi ügynökségek.

Mme. BLUMENFELD

119 Ave. A, New York

a St. Marks Place közelében.

Egyedüli és valódi magyar női és gyermekkalap raktár.

IMPORTÁLT meny a szonyi koszorúk, fátyolok. Gyász-kalapok és gyász fátyolok legutsubb változásokban. Régi kalapok átalakittatnak a legujabb divat szerint.

PONTOS KISZOLGÁLÁS. LEHETŐ LE OLCSÓBB ÁRAK. (h. sz. sz.)

FEUERSTEIN L.

ELSŐRANGU NŐI KALAP- ÉS VIRÁGÜZLET.

Nagy választék, jó kiszolgálás.

1541 First Ave. New York a 80. és 81. utczák közt.

MAGYAR ÜZLET.

PÉNZKÜLDÉS HAJÓJEGY ÉS KÖZJEGYZŐI ÜGYEKBEN

a legpontosabb és legmegbizhatóbb cég

KISS EMIL

BANKÁR

104 SECOND AVE

NEW YORK

Keveset igér Sokat tesz

HAZAI DOLGOK

Megőrült földbirtokos.

Budapest. Néhány nappal ezelőtt, sok pénzzel a zsebében, Budapestre ment Fülöp Ferenez mezőpárkányi földbirtokos és a Royal-szállodában bérelt szobát magának. Fontosabb dolgai nem voltak a fővárosban, idejét szórakozással töltötte el. Éjszakai mulatóhelyeken forgolódott, pezsgőzött, szórta a pénzt és a minap hajadon fövel, kabát nélkül bolyongott az utczákon. Miosza szabó, aki ismerte, találkozott vele, gyanusnak vélte Fülöp különös viselkedeését és értesítette a földbirtokos feleségének, aki megérkezett férje után Budapestre. Fülöp módfölött megbotránkozott azon, hogy hitestársa feljött a fővárosba és azzal fenyegetőzött, hogy meggyilkolja, ha nem utazik haza Mezőpárkányra. Nagy botrányt csapott és utóbb már a szálló vendégeit is megtámadta. Végül rendőrt hivtak, aki a dühöngő embert bekisérte a főkapitányságra, ahol az ügyeletes rendőrorvos megállapitotta, hogy közveszélyes őrült. Felesége elmondotta a rendőrségen, hogy Fülöp huzamosabb ideig volt lakója a Ringer-féle elmegyógyitó intézetnek, ahonnan csak nemrégen szabadult ki.

Fölborult gépkocsi.

Budapest. A minap délután végzetes gépkocsi-katasztrófa történt Budapesten, a Népligetben. A Magyar Általános Automobil-Garage 599-es számu gépkocsiját próbálták ki Malaki Viktor és Nyári Sándor műszerészek. Kovács István sofför, továbbá Szmetana Tivadar vasesztergályos. Az automobil nem volt fölszerelve, alsóvázára faládát helyeztek arra ültek rá a gépkocsi utasai. A Népliget egyik élesen kanyarodó pontjánál az ülésre szolgáló láda megbillent és Malaki utána kapott. De ijedtében a kormánykerékhez nyult és ezzel más irányt adott az automobilnak, amely a gyalogjáró szélének ütődve fölborult. A négy iparoslegény lezuhant, Malaki Nándor sulyosan, Nyári Sándor pedig életveszélyesen megsebesültek.

Női ruhás férfi a szállóban.

Budapest. A budapesti Royal-szálló portásához betelefonált a napokban egy magát Regneir Viktornak mondó fiatalember, aki a felesége részére szobát kért rezerválni. A portás kijelentette, hogy szobát csak személyesen, avagy táviratilag lehet megrendelni, mire a telefonáló fiatalember kikocsizott Ujpestre s onnan rendelt két szobát felesége részére táviratilag. Délután gummikerekes kocsi állott meg a Royal-szálló előtt: bő utiköpenybe öltözött feketekalapos hölgy szállt ki belőle s a portástól a részére rezervált szobát kérte. A portásnak s a szállószemélyzet tagjainak gyanus volt az uj vendég viselkedése, hangja és járása, amelyek mind tulságosan férfiasak voltak. A vendéget azért mégis fölvezették a részére föntartott 402. számu szobába, de egyben értesitették a rendőrséget is a titokzatos vendégről. A főkapitányságról detektivek mentek a szállóba s itt hamarosan megállapitották, hogy az uj vendég valóban — fiatalember. A leleplezett vendéget bekisérték a főkapitányságra, ahol mondotta, hogy Regnier Viktornak hivják, debreczeni gazdasági akadémiai hallgató s hogy egy férjes nővel volt találkája a szállóban, azért öltözött női ruhába. A fiatal ember kézitáskájában két töltött revolvert s egy Tóth Kálmán debreczeni főellenőr Jenő fia nevére kiállitott igazolványt találtak. A titokzatos ügyben a főkapitányság vizsgálatot inditott.

Elfogatási parancs egy gróf ellen

Budapest. Bras Marczel budapesti fürdő-utczai bankbizományos a minap megjelent a főkapitányságon és ott elmondta, hogy gróf Norman Károly nyitramegyei földbirtokosnak több letétbe tett takarékkönyvre ötezer korona kölesönt adott. A kölesön visszafizetésének határideje a napokban lejárt s mert a gróf nem jelentkezett, ő a takarékbetétekből fel akarta venni a neki járó ötezer koronát. Ekkor ktünt, hogy a fedezetül hagyott betétkönyvek értéktelen hamisitványok. Bras följelentésére a főkapitányság nyomban beidézte gróf Normant, aki azonban külföldön tartózkodik. A főkapitányság megkeresésére a vizsgálóbiróság elfogatási parancsot adott ki az állandóan külföldön tartózkodó gróf ellen.

Öngyilkos lelkész.

Budapest. A pestvármegyei Dunavecse községben a napokban öngyilkosságot követett el Máthé Elek negyvenhat éves református lelkész, akit széles körben ismertek ékesszólása, szabadelvü gondolkodása és társadalmi tevékenysége révén. Annál nagyobb megdöbbenést keltett az öngyilkosság a református községben, mert kevéssel ezelőtt az egyházközség kántora is öngyilkossággal vetett véget életének. Nem tudják, hogy mi tette életunttá a lelkészt; ismerősei nem vették észre rajta az életuntság jeleit. Egyik mult vasárnap még a templomban volt és hétfőn reggel főbelőtte magát. Ezelőtt tizennégy évvel hivták meg a dunavecsei állásra Pécsről, ahhol az akkor még egészen fiatal lelkész a protestáns hitélet tekintetében igen értékes missziót fejtett ki s Dunavecsén is igen sok hasznos intézmény neki köszönheti fennállását és virágzását. Egész Dunavecse s a környékbeli községek nagy részvételével temették el.

Párbaj tanuk nélkül.

Bácsalmás. Véres dráma játszódott le Mannhalter Mihály földbirtokos és Glück Samu téglagyáros között, mert ez Mannhalter földjének nagyrészét „kihuzta alóla". Glück január 12-én pusztájára menet áthajtatott Mannhalter buzavetésén. Éppen a föld szélére ért, mikor váratlanul elébetoppant az ifjabbik Mannhalter Mihály, megkérdezte tőle, miért gázolja le az ő vetését és felszólitotta, adjon zálogot, mert különben megjárja.

— Itt a zálog! — monodotta Glück és klével a fiatalember arczába vágott. Majd rgtön leugrott a kocsijáról, amint ő mondta, hogy meneküljön, Mannhalter Mihály szerint azonban azért, hogy őt megtámadja. Mannhalter a földreteperte Glücköt és ütötte-verte botjával. Ez segélyért kiabált, ami csak még jobban nekibőszitette Mannhaltert s még erősebben sujtott a téglagyáros fejére. Glück koponyája sulyos ütések alatt négy helyen megrepedt. Mikor Mannhalter már azt hitte, hogy Glück meghalt, otthagyta a földön. Csak félóra mulva talált rá a félholtra vert téglagyárosra a bérése, aki aztán beszállitotta a faluba. A szabadkai törvényszék Mannhalter Mihályt sulyos testi sértés büntette miatt egy évi börtönre itélte.

Öt villámcsapás egy házban.

Makó. Csanádapácázán hatalmas zivatar volt a minap, mely alatt a villám egymásután ötször becsapott Annus Péter gazdálkodó házába, s a villám a gazda két, husz és tizennyolcz éves fiát a földhöz vágta. A fiuk a villámsujtás következtében megnémultak. Az istállóban lévő lovakat és szarvasmarhákat agyonsujtotta a villám: a ház és az istálló leégett.

A nadrágszoknya.

Marosvásárhely. A minap délelőtt izgalmas jelenetek játszódtak le Marosvásárhely főterén, ahol a déli korzón egy előkelő urileány nadrágszoknyában jelent meg. Néhány perez mulva százakra menő embertömeg követte és a suhanczgyerekek erős kifakadásokkal illették, ugy hogy ha a rendőrség közbe nem lép, a rakoncátlan tömeg letépte volna róla a nadrágszoknyát. A tömeg a Transsylvánia-szálloda előtt annyira megnőtt, hogy a rendőrök csak kivont karddal tudták feltartóztatni, mig végre sikerült megmenteni az üldözőbe vett urileányt a bántalmaktól.

Aranytolvajok.

Nagybánya. A kristyói csendőrség a minap éjjel, egy őrjárata alkalmával, dinamitrobbanás zaját hallott a rudai Tizenkét apostol Bányatársulat vaaleaursulai Szent György-tárnájából. Tudták a csendőrök, hogy a tárnában éjjeli üzemet nem tartanak, értesitették tehát a gyanus esetről a bánya-üzemvezetőt s egyben megszállották a bánya kijáratait, hogy a kijövő tolvajokat kézrekerithessék. Éjfél után két órakor az egyik tolvaj megjelent a kijáratnál, de megérezte a veszedelmet s visszahuzódott. Minthogy a csendőrség nem találta ezélravezetőnek a tolvajok üldözését a tárnában, három teljes napon át szakadatlanul őrizték a kijáratokat. Mire véger a bányatisztviselők a csendőrség fedezete mellett átkutatták a bánya összes tárnáit, de a tolvajokat már nem találhatták meg. Kiderült ugyanis, hogy a tolvajok a még a rómaiak idejéből származó bányát ismerték s egy titkos tárnán át menekültek ki a bányából. A vizsgálat a lefejtett aranyércből itélve, kideritette, hogy a tolvajok egy gazdag aranyleletre bukkantak s nagy kárt okoztak a társulatnak. Az aranyércből még a helyszinén kiválasztották fonesorozással az aranyat.

A pénzhamisitó gyilkosa.

Szeged. A napokban Szeged határában meggyilkolva találták Samu Antal szabósegédet, rovott multu pénzhamisitót. A szegedi rendőrség kinyomozta és letartóztatta Samu Antal gyilkosát Hajdu Vincze szentmihálytelki koresmáros személyében, akinél a véres ruhát és a véres vasvillát, melylyel áldozatát agyonverte, megtalálták.

"Üssük agyon a nagyecsedi kokókat!"

Szatmár. A sváb lakosságu Mérk és a szinmagyar Nagyecsed rég gyülölködő haragban él egymással, s a két falu népe, ahol csak teheti, kifejezést ad ellenséges indulatának. A minap estefelé Nagyecsedről Nagykárolyba igyekezett egy ökörszekéren két nagyecsedi gazdaember: Biró Gábor és Bulyáki Dániel. Sötét estére járt az idő, mikor Mérkre érkeztek, ahol hangol dalolással jött szembe velük hat ittas mérki legény. A részeg legények utját állották a szekérnek s mikor felismerték, hogy a szekéren nagyecsediek ülnek, karókat, botokat ragadtak s "üssük agyon a nagyecsedi kokókat!" orditással leránczigálták a két embert a szekérről s addig ütötték őket, mig mind a kettő holtan maradt a helyszinén. A csendőrség letartóztatta a hat sváb legényt Baumán Kelemen, Róth Antal, Popómayer Flórián, Albecz Stefán, Szólómayer Kálmán és Heim István személyében és bekisérte őket a szatmári törvényszék fogházába.

Szerencsejátékosok.

Szatmár. Ugy látszik a szenvedélyes szerencsejátékosok városa Szatmár. Nemrégiben olyan heves és nagyarányu részvénytőzsdézés folyt Szatmáron a helyi törvényszék terén, hogy a részvények árai rövid pár hét alatt kétszeresre emelkedtek. Uton-utfélen részvényeket adtak, részvényeket vettek, többnyire olyan emberek, a kik jóformán azt sem tudják, milyen egy részvény. A tőzsdézés után a totalizatőr, beczéző nevén a toti nevü kártyajáték kezdődött, amelybe már majdnem olyan mértékben kezdtek bedőlni az emberek, mint a részvényspekulációba. Minap azonban hirtelen és ratlanul megszünt a toti. Tankóczy Gyula, Szatmár város főkapitánya ugyanis rendeletet adott ki, amelyben eltiltja totijátékot kávéházban, klubokban egyaránt és kötelességévé teszi a csendőrségnek, hogy a rendelet betartása fölött őber ellenőrzést gyakoroljanak.

Achim András tragédiája.

Zsilinszky Gábor kétszer belelőtt a parasztvezérbe.

OSTROMÁLLAPOT BÉKÉSCSABÁN.

Kábelértesitések nyomán megemlékeztünk már Achim Andrásnak, a békésesabai "parasztvezér"-nek a tragédiájáról. A most beérkezett magyar lapok részletesen elmondják a tragédia mozzanatait, igy "Az Est" május 16-iki száma ezeket irja:

Május 14-én, vasárnap reggel nyolcz órakor két revolverlövés dördült el a békésesabai Mészáros-utcza egyik házában. Két fiatal ember, a város legelőkelőbbjei közül valók, revolverrel támadtak a kerület képviselőjére, Achim L. Andrásra s két browning-golyóval fizettek neki azért a támadásért, amelyet édesatyjuk, Zsilinszky Endre ellen lapjában inditott. Achim halálosan találva rogyott össze s mire kórházba szállitották, egész Békésesaba tudta a véres eseményt. A negyvenezer lakosu alföldi falu, amelyet Achim, a győzhetetlen parasztkirály egészen a kezében tart, lázongani, zajlani kezdett. A lelőtt pártvezér hivei százával csoportosultak a kórház körül, zörgő szekerek érkeztek a környékbeli falvakból, dühtől eltorzult arczu, sápadt emberekkel. Békésesabán egy pillanat alatt kiparázslott az a szikra, amelyekből a lázadások tüze kap lángra. Azonnal mozgósitották a helyőrséget, csendőrséget összpontositottak a városba, hogy lángra ne lobbanjon a tömegindulat és a vezér utolsó szavai nyomán népitélettel ne végezzen a mérénylő urakkal.

Mert Békésesaba népe nagyon jól érzi, hogy az az affér, amelynek következménye az Achim testébe eresztett két golyó lett, nem családi ügy, nem a megbántott magánbecsület erőszakos elégtételkeresése. Az okok itt sokkal mélyebben rejlenek. Nagy társadalmi harczról van szó, a paraszt és a zsentri küzdelméről a közélet irányitásáért. Achim András, a féktelen szenvedélyü parasztkirály személyében élő apostolt kapott a nagy alföld felvilágosult parasztságának az a hite, hogy az ország sorsának intézését ki kell ragadni a földtelen intelligenczia, az "urak" kezéből. Esztendők óta lappangva folyik a küzdelem, a csabai képviselőtestület minden ülésén csendörök asszisztálnak és este, a kapuk mögül, fenyegető kialtások hangzanak el az utczán járó intelligens emberekre. A csabai parasztgazdák nemcsak politikai jogokat, de politikai alkalmakat is akarnak és minthogy ez nem megy erőszak nélkül, hát erőszakot használtak. A Zsilinszky-revolvergolyója egy leszorított vezető osztály tiltakozása volt, de eredménye csak akkor lesz, ha elnémitotta Achimot, a parasztkirályt, akinek személyéhez füződik a csabai parasztok mozgalma.

Merénylet a hálószobában.

Vasárnap reggel 8 órakor Achim András Mészáros-utczai lakásán megjelent dr. Zsilinszky Endre ügyvédjelölt, öcsese, Zsilinszky Gábor vegyészmérnök, a berlini müegyetem asszisztense társaságában. A két fiatal embert, akik teljesen ismeretlenek voltak Achim házában, a képviselő egy cselédsorban levő rokona, Achim Ilona fogadta.

— A képviselő urral akarnék beszélni — mondotta a leánynak Zsilinszky Endre. A leány bement a szobába és jelentette Achimnak, hogy két ismeretlen ur akar vele beszélni.

Achim éppen öltözködött, öreg szolgája, Viczián Mihály és annak Mátyás nevü fia segitett neki. Achim kiüzent:

— Ültesd le az urakat, adj nekik ujságot, amig bejöhetnek.

Ezután Achim kiküldötte a szobából a két Vicziánt. Mikor a két ember kijött a szobából, a Zsilinszky-fiuk összenéztek és az egyik megkérdezte a másiktól:

— Menjünk be?

Viczián Mátyás, aki ezt a kérdést hallotta, odaszólt a fiatal embereknek:

— Ne tessék bemenni.

A két látogató azonban nem hallgatott a figyelmeztetésre. Viczián Mátyás szerint anélkül, hogy kopogtattak volna, kinyitották az ajtót és bementek a szobába. Vicziánék hallották Achim kérdését:

— Mit akartok itt?

Mire valamelyik a két Zsilinszky közül ezt mondotta:

— Magának most meg kell halnia!

A következő pillanatban revolverlövések dördültek el. Viczián Mihály, aki sánta ember, bebiczegett a szobába és mankóját az egyik Zsilinszky-fiura emelte, mire ez revolverrel fenyegette meg őt. A revolver fedezete alatt rohantak ki mindketten a szobából.

Árulás!... Árulás!...

Két lövés dördült el, ezek közül a második volt a sulyosabbik. Achimnak azonban volt még annyi ereje, hogy a maga lábán ment ki a szobából. A ház tornáczára sietett és elhaló hangon kiáltozott:

— Árulás!! Árulás!

A kiáltozásban segitett neki egész háza népe. R övid néhány perez alatt tele volt a Mészáros-utcza megrémült, izgatott emberekkel. Achim azonban már nem látta ezeket. Ájultan esett össze, mire a csendőrség értesitette a kórházat, ahonnan hordágyat küldtek a sulyosan sérült képviselő elszállitására. Achimot átvitték a csabai közkórházba, a hol Remenák Emil főorvos, Badics József és Szamek Ignácz orvosok első sorban is azt állapitották meg, hogy milyen sebeket kapott a képviselő.

A Browning-revolverből érkezett két golyó közül az első a ballábon érte és keresztülhatolva az alsó lábrészen, a jobb lábba hatolt. A lövés után Achim lehajolt és igy történhetett, hogy a Zsilinszky-fiu második golyója a bal ülőgumóján érte. Ez a golyó két helyen szakitotta át a beleket és a hólyagot is keresztüllőtte.

Délben 12 órakor az orvosok megoperálták Achimot. Kivették belőle a golyókat és bekötözték. Az operáczió befejezéseig Achim hét liter vért vesztett, ami állapotát rendkivül válságossá tette.

Az előzmények.

A gyilkosság előzményei a békésesabai politikai háboruskodásra vezethetők vissza. Békésesabán Achim első képviselősége óta nyilt harcz folyik a paraszt-párt és az u. n. uripárt (a koalicziós alatt függetlenségi, később munkapárti elvet valló párt) között. Achim, szenvedélyes ember lévén, hol a városi közgyülésen, hol pedig nyilt utczán került összetüzésbe ellenfeleivel és mint a lapok tudósitásaiból olvashattuk, többször a tettlegességig is elmentek a pártoskodó felek.

Békésesaba rendezett tanácsu várossá való átalakitása előtt, a mely most küszöbön áll, ismét élénkebben dult a pártharcz a két párt vezérei között.

Legutóbb Békésesabán járt a "Friss Ujság" tudósitója, aki hosszu czikksorozatban ismertette a csabai viszonyokat; miután információit pusztán az uripárt tagjaitól szerezte be, érthető, hogy az éle Achim és pártja ellen irányult. Ez informátorok között volt dr. Zsilinszky Endre is, Zsilinszky Mihály nyug. államtitkár öcsese, aki azt mondta a riporter előtt, hogy Achim, bár elismeri agitáczionális képességét, azt, sajnos, nem jól használja fel, mert sem tudása, sem müveltsége nincs. Emlitést tett még a paraszt-pártról is, mely, szerinte, nem is létezik.

Zsilinszky Endrének e nyilatkozatára Achim a Békésesabán megjelenő "Békésesabai Friss Ujság"-ban nemcsak Zsilinszky-ről, hanem a lapinformátorokról általában egy czikksorozatot inditott "Békésesabai fotográfiák" czimmel s a sorban elsőnek dr. Zsilinszky Endrét vette elő, akiről a szombat este megjelent vasárnapi számban a következőket irta:

I. FOTOGRÁFIA.

Dr. Zsilinszky Endre.

Ha valaha a képmutatásnak, a farizeuskodásnak és a kétszinüségnek, ennek a három legesunyább emberi jellemvonásnak, valami bohém szobrász egy személyben megtestesitve, szobrot akar alkotni, kerek e világon méltóbb modelt dr. Zsilinszky Endrénél nem talál. Nem nagy ideje annak, hogy ez az áldemokrata doktor egy nagyobb bankett alkalmával meghivatta velem magát házamba, asztalomhoz. Itta a boromat, ette az ételemet, amit különben nem sajnálok tőle, sőt most is kellemes egészségére kivánom. Velem kezeczintott és az egész vendégsereg füle hallatára a következő tósztot mondotta:

"Tisztelt elvtársak!

Emelem poharamat a mi vezérünk egészségére. Engedjék meg, tisztelt elvtársak, hogy én, aki intellektüel osztályhoz tartozom, de szintén, mint önök itt nagyobbrészt, a földmivesosztályból származom, hogy véleményemnek egy pár szóval kifejezést adhassak.

Örömmel jöttem ide Achim L. András vezérünk táborkarának, a parasztpárt vezetőségének a körébe.

Igen tisztelt uraim, a parasztpárt közé jöttem és büszke vagyok rá, legyenek önök is büszkék a nevükre és pártjukra, a magyarországi parasztpártra.

Legyenek büszkék a paraszt névre, mert a paraszté a föld, azé a haza, legyenek és legyünk büszkék a mi vezérünkre, Achim L. Andrásra, aki egyszerü paraszti sorból emelkedett arra a magas állásra, a melyen őt lelkes örömmel kell hogy üdvözölje Magyarország minden parasztja és polgára egyaránt.

Emeljük, tisztelt elvtársak, poharunkat vezérünk, Achim L. Andrásnak az egészségére, hogy még soká, nagyon soká, amig csak ki nem küzdi, hangos szóval követelhesse

TESTVÉR!

...Ha beteg, rossz a gyomrod,
Az arczod sápadt s véred romlott,
Ne késs, mert minden óra drága,
— Lehet, hogy élted lesz az ára!
Rendelj New Yorkból — mindent kapsz ott —
Egy nagy doboz jó Partolaxot,
Amely a gyomrod rendbehozza,
A véred szennyét is kimossa,
S ezzel véget vet minden bajnak,
Mik gyomrod miatt háborgatnak.

RENDKIVÜLI AJÁNLAT.

Minden rendelő, aki e szelvényt kivágja és olvashatóan kitöltve egy dollár kiséretében beküldi a Partos Patika czimére, egy nagy doboz Partolaxon kivül ingyen kap egy próbadoboz Partocure kitünő, fejfájás ellen való szert, valamint egy 1911-re szóló JÓ EGÉSZSÉG KALENDÁRIUM-ot.

Nevem .....
Utcza, házszám, box .....
Város, állam .....

EGY NAGY DOBOZ PARTOLAX EGY DOLLÁR.

EGYEDÜL E CZIMEN RENDELHETŐ MEG: .

PARTOS
PATIKA
160 SECOND AVE. - - - - - NEW YORK

Még a legjobb liszt is elveszti erőtadó és tápláló tulajdonságainak nagy részét, ha nincs kellően megsütve.

Tudományos methodusok, abszolut formulák, kipróbált kellékek, tanult pékek biztositják ezt a tökéletes, egyöntetü sütést, amelytől hiressé lett a SCHULTS BREAD.

Vajjon eltünődött-e már azon, hogy mennyi gondot kell forditani arra, hogy önnek napról-napra, évről-évre egy és ugyanazon kenyér jusson?

SHULTS
BREAD

Magyarország feudális papjaitól és főuraitól, hogy a föld azé legyen, aki müveli és nem azé, aki elherdálja.

Uraim, még egyszer éljen a szekularizáczió, éljen a földosztás, éljen Achim L. András.''

Dr. Zsilinszky Endre tagadja lepéuzelt riportjában, hogy parasztpárt létezik, azt állitja, hogy Achim L. András elvi küzdelemre nem képes, mert arra bennem sem tudás, sem képesség sem kitartás nincsen.

Kérdem én, kellő tisztelettel Zsilinszky Endrét, részeg volt-e ő, vagy hazudott, vagy képmutató, azon a bizonyos banketten az én házamban, amelyen a végletekig éltette, biztatta, felköszöntötte azt a pártot és vezért, akiknek létezését a pesti Friss Ujság általi a lepénzelt és őt szemtelen módon dieséről riportjában lehazudja.

Förtelmesen hazudik dr. Zsilinszky Endre, ahol azt állitja a parasztpártról, hogy a terroristák eszközével, a megfélemlitéssel, ablakbeveréssel, gyujtogatással s verekedésekkel dolgozik és tartja fenn az uralmat. Történtek ugyan dr. Zsilinszky Endre urral kissé erősebb, de ugylehet, megérdemelt dolgok a kelleténél, mert például a választások aalatt Békésesabán, a nyilt utczán, városháza előtt, a piacz közepén fényes nappal köpték arczon dr. Zsilinszky Endre urat, ez a valaki azonban véletlenül nem volt parasztpárti tag, hanem dr. Ruzicska Andor királyi főmérnök ur, sőt horribille dictu, a parasztpárt volt az, amely testével fedte az intelligenczia megbüntetése elől dr. Zsilinszky Endre urnak zalánfutását.

Tudomásunk van arról is, hogy Such Dezső ur, biharmegyei nagybirtokos, már egy párszor testileg megfenyitette a bizonyosan rakonczátlankodni akaró doktor uraeskát.

Azonban ez magánügy, csupán azért hivatkozom rá, hogy ez az elbánás sem érte bizonyosan méltán Zsilinszky urat a parasztpárt részéről, mert kijelenthetem itt e helyen, hogy Such Dezső ur sohasem tartozott a parasztpárt kötelékébe.

A legmesszebbmenő komolytalanságig nevetséges Zsilinszky Endrének hő epekedése az általános, egyenlő, titkos választási jog után, soha nem akarta, nem akarhatja ez a reakeziós pajtásával. Szeberényi Zsiga Lajossal éppen ő vett el több mint 6000 evangélikus szavazótól Békésesabán azáltal, hogy éppen a szavazati jog gyakorlatának a megakadályozására oly gyalázatos szabályrendeletet készittetett a presbiterválasztások szabad eselekvésének meggátlása czéljából, hogy a választás napján, daczára annak, hogy Csabán több mint 6000 ev. választó van, és mind le akart szavazni, mégis alig szavazott le 500 ember, tehát alig nyolcz százaléka a választóknak, bár tiz helyen és estig tartott a szavazás, mert olyan kautélák voltak kötve, oly sok irás adva a szavazás megtévesztéséhez, hogy azt egyszerü földmives ember semmiképp sem tudhatta megesinálni s szavazatát nem birta érvényre juttatni és igy lett Zsilinczky ur, a választói jog titkos hive által a csabai nép szavazati jogától megfosztva.

Zsilinczky ur ebben a tekintetben már több olyan baklövést csinált, amit később igen-igen megbánt. Nevezetesen határozott tudomásunk van arról, hogy a doktor ur a közelmultban nagyon aspirált Békés vármegye főispáni székére, szaladgált is odafent Pesten eleget a csiklandós kis ülőhely érdekében, azonban odafent, ugy látszik, evidenciában tarthatták (Tiszáék), vagy lehet, hogy mások Zsilinszky ur viselt dolgait, mert orrára koppintottak a főispáni szék erős aspiránsának és azzal küldték a Mareziházi patakok közé vissza ő doktorságát, hogy ezt a helyet komoly férfival és nem minden párttal és jelszóval kaczérkodó bábbal fogják betölteni.

Ma csak ennyit önről, kedves doktor ur, legyen azonban nyugodt, mihelyt az adatok és tények a sajtó alá rendezve lesznek, ki fogom teriteni nagyságod összes fehérnemüit a napra, hogy lássuk hát, hol a folt, kinek több a szennyese, itéljen az igazságos közvélemény kettőnk fölött, hogy melyikünk nagyobb bünös és kinek lett volna jobb, szép csendesen meglapulnia és hallgatnia.

Különben maradok nagyságodnak, mint volt képviselőjelöltnek kollégiális tisztelettel igazi ellenfele

Achim L. András
orsz. képviselő.

Achim e fotografiás czikkére Zsilinszky Endre még a vasárnap reggel megjelenő csabai lapokban nyilatkozatot adott közre. A nyilatkozatban kijelenti, hogy soha Achim házában nem volt, azt az egy esetet kivéve, mikor dr. Pető Sándor, akinek a megválasztásában neki is része volt, beszámolója alkalmából Csabára érkezett. Akkor Achim dr. Pető és Lengyel Zoltán jelenlétében meghivta őt. Majd igy folytatja a nyilatkozatot:

Achim az én nevem czime alatt irt czikkben Zsilinszky Mihályt is a leggaládabb módon meggyanusitja, amikor burkoltan ugyan, de világos czélzattal elég vakmerő ujra azt a gyanut vetni a nép közé, hogy a bukott Népbank pénze nála van. Köszönet érte Achim Andrásnak. Legalább módot ád nekünk, hogy azért a pamflettért is, amelyet Zsilinszky Mihálylyal szemben való megválasztásakor tót nyelven szászával és ezrivel szórt a nép közé s amelyben meg is nevezte Zsilinszky Mihályt, azt a magasállásu politikust, aki a nép elrablott pénzét elvitte, felelősségre vonjuk a sajtóbiróság előtt. Akkor azt hittük, hogy a választási láz meggondolatlan szülötte, most azonban látjuk, hogy tudatos rágalom.

Éppen olyan tudatos rágalom mindaz, amivel még ezutánra fenyegetődzik Achim föleg ellenem. És én bármenyire utálom a piszkos polémiákat, ezuttal örülök, hogy Achim vakmerő közleményei, melyeknek megfélemlitő czélzatát mindenki láthatja, alkalmat adnak nekem sok olyan piszkos, gyalázó rágalmakat megczáfolni, amelyeket ő eddig csak titokban terjesztett az ilyesmi iránt fogékony és hiszékeny nép között, de éppen azért felelősségre vonható nem volt.

Dr. Zsilinszky Endre.

A két Zsilinszky-fiu.

Ez a higgadt, nyugodt nyilatkozat azonban nem elégitette ki Zsilinszky Endre két fiát: a 26 éves ifj. dr. Zsilinszky Endre ügyvédjelöltet és a 24 éves Zsilinszky Gábor vegyészt. Revolverrel mentek ellenfelük házába és Browning-golyókkal vettek elégtételt.

A Zsilinszky-fiukat általában intelligens, jómodoru uri fiuknak tartják. Az idősebb, az ügyvédjelölt, aki tartalékos huszárhadnagy, kissé izgága természetü, amely azonban a lovagias ügyek határain belül mozog, kvázi ő a város aranyifjuságának eleven párbaj-kodexe. Az ifjabbik: a vegyész, csendes, higgadt gondolkozásu: müvelt urifiunak ismerik s csodálkoznak azon, hogy ő és nem bátya ragadtatta el magát a fegyverhasználatra.

A város társadalmi életének mozzanataiban élénk részt vettek mindketten s igy különösen uri családok körében nagy részvét és rokonszenv nyilatkozik meg mindkettőjük mellett, akik az Achim elleni támadást atyjuk becsületének megvédelmezésére követték el. Annál nagyobb azonban az elkeseredés az Achim hivei közt.

Zsilinszkyék az ügyészségen.

A két Zsilinszky-fiu, mikor a Viczián mankóját elkerülte, kézbentartott revolverrel futott ki az utczára. Az egyik kalap nélkül volt. Igy érték el a legközelebbi bérkocsi-állomást. Kocsiba ültek és a főszolgabiróhoz hajtattak. A főszolgabiró a járásbiróhoz utasitotta őket, Jankovics járásbiró azonban azt mondotta nekik, hogy menjenek Gyulára és az ügyészségen tegyenek jelentést. A két fiu igy is tett és még a féltiz órakor induló motoroson átmentek Gyulára, ahol dr. Liszy Viktor főügyészhelyettesnél, a gyulai ügyészség vezetőjénél jelentkeztek. A főügyészhelyettes jegyzőkönyvbe vette vallomásukat, de nem tartóztatta le őket, miután állandó lakásuk van és különben is régi ismerősei, a kik megigérték, hogy nem fognak megszökni. A két Zsilinszky-fiu erre a déli vonattal visszautazott Békésesabára.

Beszélgetés a merénylővel.

Zsilinszky Gábor, aki Achimot lelőtte, igy mondotta el a történteket:

— Szombaton a Békésesabai Friss Ujság-ban olvastuk az apánk elleni támadást. Elhatároztuk, hogy felkeressük Achimot és felszólitjuk a sértő közlemények visszavonására. Annál inkább tettük ezt, mert atyánk nem volt itthon, Budapestre utazott. Bátyám társaságában vasárnap reggel csakugyan megjelentünk Achim házánál, ahol egy nőcseléd fogadott.

— Itthon találjuk a képviselő urat? — kérdeztük.

— Igen, itthon — felelte a leány és bement a szobába.

Rövid ideig várakoztunk, mire a leány kijött és igy szólt hozzánk:

— Várjanak az urak, a képviselő ur mindjárt jön.

De Achim nem jött, mire mi az ebédlőn át bementünk a hálószobába. Kopogtattunk az ajtón és belülről hallottuk Achim hangját:

— Szabad!

Beléptünk és ekkor a bátyám igy szólt Achimhoz:

— Achim ur, önnel egy kis beszédünk van. Az édes apánkra szórt rágalmakat vonja vissza és szüntesse be azokat a támadásokat.

— Takarodjatok ki! — kiáltotta ránk dühösen Achim.

— Azért jöttünk, hogy vonja vissza támadásait! — kiáltotta rá a bátyám.

Achim ekkor felkapta a botját, amely az ágy mellett állott és bátyámra sujtott vele. Az első ütés a fején, a második a vállán érte Endrét, aki védő állásba helyezkedett és visszaütött támadójára. Achim azonban tovább botozta, majd torkonragadva, ágyba taszitotta.

Mindez egy pillanat müve volt és én csak akkor eszméltem a dolgokra, mikor Achim fojtogatni kezdte a bátyámat. Revolvert ránttottam, mert revolver mindig van nálunk, intelligens csabai embereknél, minthogy Achim izgatásai folytán állandóan veszélyben forog az életünk. Revolvert ránttottam hát és rákiáltottam a fojtogató képviselőre:

— Achim ur, ne bántsa a bátyámat, mert lövök!

A figyelmeztetés nem használt, mire felnyitottam a revolver zárókészülékét és lefelé tartva a fegyvert, kétszer lőttem. A lábát akartam találni, de mint később hallottam, a második lövés a bal ülőgumóján érte, mert a lövés után lehajolt.

Ekkor már elereszteti a bátyámat és kifutott a tornáczra.

— Árulás! Árulás! kiáltotta a tornáczon, ahol két ember várt reá. Ezek is lármázni kezdtek, orditozott az egész házuk népe, mi pedig kirohantunk a házból. A főszolgabirónál, járásbirónál, majd a főügyészhelyettesnél jelentkeztünk és délben visszaérkeztünk Csabára. Apponyi-utczai lakásunkra mentünk, de azt oly fenyegetőleg vette körül a tömeg, hogy az őrizetünkre kirendelt négy csendőr és két rendőr mellett sem éreztük magunkat biztonságban. A főbiró rendelkezésére átmentünk a Széchenyi-utczai lakásunkba, amelyet azóta nem hagytunk el.

Haldoklás.

A megoperált képviselőt a kora délutáni órákban felkereste Jankovich Tihamér járásbiró és ki akarta hallgatni. Achim először tiltakozott és nem akart vallani a járásbirónak.

— Ne zaklasson! — kiáltotta rá.

— Kérem, — felelte a járásbiró — az ön vallomása nagyon fontos, mert mint az orvosai mondják, ön esetleg meg is halhat.

— Ne is hallgasson ki, — mondta erre már sokkal csendesebben Achim — meglőttek hátulról, orvul, berontottak a szobámba és mielőtt szót szólhattam volna, lőttek.

Többet nem akart mondani Achim, akinek az állapota azóta folyton rosszabbodott. Remenák főorvos, akit munkatársunk délelőtt a beteg állapota felől megkérdezett, a következőket mondotta állapotáról:

— Mi egészen lemondtunk Achim életéről, mert sebe halálos, állapotát pedig sulyosbitja az, hogy hét liter vért vesztett. Aligha marad életben, sőt a mai napot is csak nehezen éli tul. Tegnap még rendes volt a pulzusa, de ma már örületesen megnövekedett az érverése, alig lehet megszámolni, van 150—160 is perczenkint.

Achim felesége, aki két nap óta Budapesten volt, ma, hétfőn hajnalban hat órakor érkezett meg Békésesabára és egyenesen a közkórházba ment, ahol az ura feküdt. Az asszony zokogva borult férjére.

— Ne sirj, — mondotta Achim, — nem fogok meghalni.

Az asszony igy felelt:

— Nem fogsz meghalni, de az orvosok azt mondják, hogy kevés a remény!

Achim erre nem szólt semmit, egész délelőtt láza volt, önkivületben feküdt. (Kábelértesitések nyomán megirtuk, hogy Achim másnapra meghalt.)

A tizparancsolat áldozata.

Egy tanitónő kálváriája.

A ''Pesti Napló'' irja: Sokszor sok szomoru és kegyetlen eseleked etet követtek el már a vallás nevében. Nemcsak az inkvizicziók ontottak vért egyházi jelszavakat hangoztatva: Krisztust is vallásos fanatizmusból feszitették meg. Ezek azonban régi dolgok, évszázadok és évezredek alatt legendák változtathatták meg a tényeket, mig megtörtént a huszadik században, Magyarországon, hogy komoly és minden formát betartó fegyelmi határozattal elcsaptak egy tanitónőt a tizparancsolatra, mint egy tételes törvényre hivatkozva. A büne az volt, hogy öngyilkos lett, de nem halt meg. A veszprémi püspöki szentszék nem türte el ezt a félmunkát és a szerencsétlen leányon taszitott még egyet, hogy bukjék el végképp. Az öngyilkosságba egy kollégája közvetlen feljebbvalója durvasága kergette a leányt. A golyót eltávolitották és mire felgyógyult, megtudta, hogy keservesen kell lakolnia, amiért nem jól talált. A sikertelen öngyilkosságot az egyházi hatóság közbotránynak minősitette és a tanitónőt megfosztotta kenyerétől, talán abban bizakodva, hogy amit rosszul csinált a fegyver, majd elvégzi az éhség.

Az egész dolog, a felekezeti oktatás kulturtörténeti adata annyira megdöbbentő és oly hihetetlen az első pillanatra, hogy szörnyüködés és háborgás helyett jobb, ha aktaszerü ridegséggel regisztráljuk minden szónoklásnál beszédesebb, minden jelzőnél komorabb adatait.

Az áldozat, akiről szó van, B. I. tosokberéndi tanitónő. Fiatal, huszéves árva leány, aki szerényen és szorgalmasan dolgozott az eldugott faluban. Egy évvel ezelőtt kezdődött a kálváriája. A lapok megemlékeztek akkor róla, hogy öngyilkos kisérletet követett el, a szeme fölött a fejébe lőtt, mert feljebbvalója, a kántor tanitó durva és sértő magatartását, folytonos üldöztetését nem birta elviselni. A végzetes elhatározás inditó okait elmondja egyik hátrahagyott levele, amely igy hangzik:

„Drága Ilonkám és kolléga!

Mire eljut hozzátok bucsuzásom, már én megszabadultam a földi szenvedésektől. Azt hiszitek könnyü meghalni? Óh dehogy! Szeretnék még élni, de nem lehet. „Zalka István megmérgezte életemet.'' Hogy mennyit szenvedtem, hányszor sértett meg a legdurvább módon ártatlanul, azt több izben elbeszéltem nektek. A legutóbbi sértést nem tudom elviselni. Vasárnap történt ez. Azóta kimondhatatlan sokat szenvedek, nem birom tovább, folyton fülemben csengenek az ő durva aljas szavai, melyeket per te intézett hozzám. Nem birom elviselni tovább! Nem! Meg kell válnom életemtől. Kedves kolléga! Kérlek, ha plébános nem temet el, ugy végezd el te a czeremóniát, még pedig kivánságom szerint utolsó utamra ne kisérjen más mint az én drága Ilonkám és kolléga és a Sélley-család. Sirdombomat ne jelölje kereszt, ne tudja meg senki, ki nyugszik ott. Még egyszer Isten veletek! Drága Ilonkám, mióta árva vagyok, téged szerettelek legjobban. Gondoljatok néha a boldogtalan B. I.-ra.

Az üldöztetésnek, amelyre a levél czéloz, sok megdöbbentő részlete van. A szerencsétlen leány többször emelt panaszt az egyházi hatóságnál, elégtételt azonban nem kapott. Két év folytonos növekvő keserüsége után folyamodott a fegyverhez. Az orvos az egyik budapesti klinikára szállitotta, ahol megoperálták. Mire felgyógyult, nem térhetett vissza az iskolába, fizetését nem kapta meg, fegyelmi vizsgálat indult meg ellene az öngyilkossági kisérlet cselekménye által elkövetett nagy botrány miatt. A veszprémegyei római katholikus tanitók fegyelmi tanácsa bünösnek mondotta ki és 1911. január 24-én a legszigorubb megdorgálásra itélte azzal, hogy állását az év végén el kell hagynia. Az elsőfoku itéletnél szigorubb az indokolás. E szerint „a helybeli kántortanitó sértő és durva bánásmódja magában véve nagyon kicsinyes ok arra nézve, hogy valaki ezért legdrágább kincsét, a saját életét eldobni akarja''. Elmondja azután az indokolás, hogy a szentszéki ügyész rögtöni hivatalvesztést, el csapattatást inditványozott, amit inkább könyörületességből mellőzték, „nehogy állásától, mint a megélhetését biztositó eszköztől, egyetlen eszköztől megfosztva, s ily módon az élet nehéz megpróbáltatásának kitéve, talán erkölcsi romlásba sodortassék. Mivel mégis azonban a tosokberéndi hiveknek adott rossz példája s az emiatt ellene támadt felháborodás következtében helyzete a községben tarthatatlan lett.... félfizetésre szoritván vádlottat minél előbb, legkésőbb a folyó tanév végéig állásának elhagyására és ennek folyamán a fegyelmi vizsgálat megtartása körül felmerült és a főszolgabiró részére számvevőileg megállapitott 24 korona 58 fillér költség megtérítésére kötelezni kellett.''

Gyenge könyörületesség, de legalább meg van benne az a beismerés, hogy a büntetés rosszabb lehet, mint maga a bün. Már a veszprémi püspöki szentszék szakvakban sem volt hajlandó irgalmat gyakorolni. Kegyetlenül, azonnal elcsapta a tanitónőt és az itéletet, amelylyel ezt cselekedte, érdemes megörökiteni. Ime:

A veszprémi egyházmegye püspöki szentszéke B. I. tosokberéndi osztálytanitó fegyelmi ügyében a veszprémegyházmegyei r. k. tanitók fegyelmi tanácsától 1911. évi január hó 4-én 4. trv. sz. a. hozott itéletét Kránitz Kálmán egyházmegyei főtanfelügyelő felebbezése folytán 1911. évi február 24-én tartott rendes ülésében felülvizsgálván a következőleg itélt: B. I. tosokberéndi osztálytanitónő állásából azonnal elmozditásra itéltetik és 24 korona 58 fill. eljárási költségek megfizetésében elmarasztaltatik.

Indokok: Nevezett tanitónőtől elkövetett és kétséget kizárólag beigazolt öngyilkossági kisérlet a fegyelmi szabályzatban felsorolt 1. a) pont alatti vétségnek összes ismérveit magában foglalja. A tizparancsolat 5. törvénye ellen a vádlott sulyosabban alig vétkezhetett, mint amikor az életet akarta magától eldobni, melynek Isten szándéka szerint való felhasználására oktatni az iskolásokat volt hivatása. E sulyos vétséggel szemben a megfelelő megtorlás s az általa okozott botránynyal szemben a védekezés népitéletként azonnal megnyilvánult a tosokberéndi hivek azon eljárásában, hogy gyermekeiket a vádlott tanitásától elvonták, mely eljárást utóbb az egyházmegyei tanügyi főhatóságnak nevezett tanitónőt felfüggesztő rendelkezése igazolta s amely eljárásnak birói itélettel való foganatositását az első fokban itélkező tanács pusztán könyörületességből halasztotta a folyó év végéig, a tanitónő érdekével szemben nem mérlegelvén eléggé a tosokberéndi iskolaügy kárát, melyet a helyettesitő rendesen hiányos oktatás egy egész iskolai éven át okoz.

Nem ismerjük a fegyelmi szabályzatot, amelynek alapján a szentszék itélt. De hogy a tiz parancsolat alapján valakit a romlásba lehessen taszitani, ezt emberi elme soha nem képzelhette el. A tiz parancsolat egy szóval sem emlékezik meg az öngyilkosokról. Megmondja ellenben: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. — Ha ezt a parancsot is szó szerint követnék a veszprémi egyházbirák, akkor a szerencsétlen leány most ugyanolyan dusan teritett asztal mellett ülne, mint a szentszéki ülnökök. Az a leány ellenben nyomorog és reménytelenül várja a jövőt — a tiz parancsolat világos intézkedése ellenére. Föllebbezett a közoktatásügyi miniszterhez. Még csak választ sem kapott. Nyomoruságos félfizetéséből — évi ezer korona feléből — ami pár hónapra még járt neki, az egyház levonatta a klinikai ápolási költségeket és egyetlen emberséges cselekedet az egész komor, sötét ügyben, hogy a megyei közigazgatási bizottság ezt a betiltást megsemmisitette. Az „eljárási költségeket'' azonban fizetnie kell. Igy rendeli az egyházi hatóság, amely határoz Mózes kőtáblái és a népitélet szerint. A fegyelmi hatóság jóslata egyébként beteljesedett. A tanitónő, akit az egyház kitaszitott, Budapestre jött, az életnehez megpróbáltatásainak kitéve, állás nélkül, kenyér nélkül. Hiszen még Halmos Izor is csak a leendő öngyilkosokat segiti. Akik már tul vannak a próbán, akik rosszul találtak, azoknak a püspök szinte ujra kezébe nyomja a fegyvert: másodszor talán jobban sikerül. A tiz parancsolat nevében!

JOHN NEMETH
457 WASHINGTON ST., NEW YORK, N. Y.
SÜRGÖNYILEG
küldi a pénzt
KÉT NAP ALATT
A KÜLÖNBSÉG NÉHÁNY CENT; A KÜLDŐ ELŐNYE ÓRIÁSI! — IRJON NYOMTATVÁNYOKÉRT!
NÉMETH JÁNOS
v. cs. és kir. konzuli ügyvivő, President,
457 WASHINGTON STREET, NEW YORK.

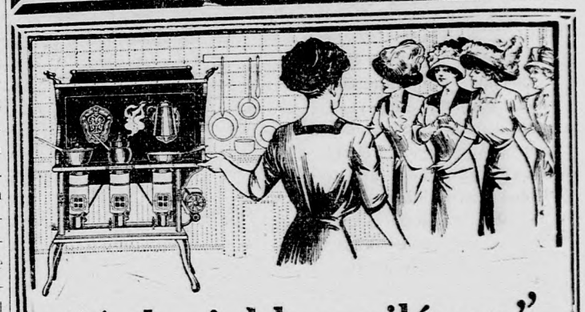

"A legjobb a világon"
Amint a fiatal asszony a barátnőit hüvös, tiszta konyhájába vezette, azok egyhangulag adtak kifejezést elragadtatásuknak.
"Valóban büszke vagyok rá, mondá, s legbüszkébb vagyok a kályhámra. Ez egy New Perfection Olaj Főzőkályha s én azt hiszem, hogy ezek a legjobbak a világon. Ezek piritanak, pörkölnek, főznek, sütnek egyaránt a legnagyobb tökéletességben és a konyhát hüvösebben és tisztábban hagyják, mint bármi más kályha. Ez a kályha a munkám felét megtakaritja."
Sem fát, sem szenet nem kell a New Perfectionhez czipelni, hamut sem kell tisztogatni. Használható, mihelyt meggyujtatik és az ujj érintésével ismét kioltható. Takarékos, gyors, kényelmes.
1, 2, 3 égővel készülnek, hosszu, kéken zománczozott keményfével. Csinosan kiállitva. A 2 és 3 égővel ellátottak fogóvel vagy felső nélkül kaphatók, mely fedő állványnyal és törőlközőtartóval van ellátva.
Mindenütt kapható, vagy irjon részletekért a legközelebbi ügynökséghez.
New Perfection Wick Blue Flame Oil Cook-stove
Standard Oil Company
(Incorporated)

KARENIN ANNA.

REGÉNY.

Irta: **TOLSZTOJ LEÓ.** Forditotta: **R. TRUX HUGÓNÉ.**

(112-ik folytatás.)

Ugyanaz volt tapasztalható Wronszky és Anna közt: a fák még messze voltak attól, hogy rügyezni kezdjenek, s a Moszkvában tartózkodás máris gyülöletessé vált mindkettőjükre. S habár az egyenetlenségre komoly ok nem fordult elő köztük, ez mégis napról-napra növekedett. Anna egyedüli életcéljául tekintette a gróf szeretetét, de e szeretetnek egyedül benne kellett összpontosulnia. Ezért lépten-nyomon hütlenségről gyanusitotta, s minden nő iránt féltékenységgel volt eltelve. S minél inkább tartott attól, hogy Wronszky valakivel komoly viszonyt köthetne, annyival kevésbbé bizott a nőkben, kivált fiatal lányban, kit a vele való szakitás esetére nőül vehetne. E félelmet a grófnak egy bizalmas oktalan nyilatkozata költötte föl benne, ki egy alkalommal tapintatlanságról vádolta anyját a miatt, hogy ajánlotta, miszerint Sarokin herczegnőt nőül vegye. Féltékenysége annyira vitte, hogy a legkülönfélébb vádakkal illette őt, kit szive mélyéből imádott: ő volt oka hosszas tartózkodásuknak Moszkvában, a bizonytalanságnak, melyben élt, a fiától való fájdalmas elszakitásának. Wronszky a maga részéről elégedetlen lévén azon félszeg helyzettel, melyhez Anna jónak látta makacsul ragaszkodni, azt különféle módon sulyosbitani igyekezett. Ha olykor gyengéd perczek álltak be, Anna ebben sem talált boldogságot, mert nem látott benne a gróf részéről egyebet, mint jogának sértő megerősitését.

A nap vége felé járt. Wronszky egy garcon ebéden vett részt, Anna pedig őt várván, dolgozó szobájába menekült, hol az alkalmatlan utczai zaj kevésbbé hallatszott.

Alá és föl sétált; visszaidézte emlékezetébe az utolsó összeszörülés okát, s maga is csodálkozott, hogy ily haszontalanság miatt gyötörték egymást. Az Anna pártfogoltjáról, a kis angol leányról volt szó. Wronszky nevetségessé tette a mostani leánytanitási rendszert s azt állitotta, hogy e gyermeknek a természettudományok tanulása nem sok hasznára van. Anna e kritikát saját foglalkozására vonatkoztatta s hogy boszantsa a grófot, felelt:

— Nagy vonzalomra nem számitottam nálad, de mindenesetre több gyöngédséget vártam volna részedről.

— Valóban nem értem e tulságos figyelmet e kis lány iránt, — felelt a gróf elpirulva, — ez viszatetsző és csupán szenvelgésnek tartom.

E megjegyzés erős és igazságtalan volt, mert Anna foglalkozása ellen irányult, melyben vigaszt keresett szomoru helyzetében.

— Elég baj, hogy csak a durva és anyagi érzelmek iránt vagy fogékony, — felelt Anna, s elhagyta a szobát.

E vitát nem ismételték ugyan, de mindketten érezték, hogy el nem felejtették. Azonban magára hagyatva, gondolkozott Anna, és szerencsétlennek érezvén magát kedvese hidegsége miatt, önmagát vádolta, és kész volt mindenáron kibékülni.

— Ez az ostoba féltékenység oka mindennek, de ha kibékültünk, falura utazunk s ott majd megnyugszom, — gondolta magában. — Tudom, midőn tulságos gyöngédségről vádol ezen idegen gyermek iránt, azt hiszi, hogy saját leányomat nem szeretem. De honnan is tudná, mily szeretetet tud egy gyermek ébreszteni; hiszen kételkedik felette, hogy áldozatot hoztam neki, midőn Szergiuszt elhagytam? Ha sértegetett ez annak a jele, hogy nem szeret többé, s hogy mást szeret.... — De e lesujtó gondolatnál megállott, s hogy másra terelje azokat, felhozta böröndjeit, hogy előkészüljön az elutazásra. Tiz óra volt, midőn Wronszky hazajött.

— Jól sikerült az ebéd? — kérdé Anna engesztelő hangon, elébe menve a grófnak.

— Mint szokott rendesen sikerülni, — felelte ez, azonnal észrevévén az előnyös hangulatot. — Mit látnak szemeim, te csomagolsz? — tette hozzá, látván a böröndöket. — No lám, ez szép tőled!

— Igenis, jobb, ha elmegyünk; a mai sétán kedvet kaptam falura visszatérni. Különben semmisem tartóztat itt bennünket vissza.

— Semmit sem óhajtok inkább, mint ezt; adasd kérlek fel a teát, mig átöltözködöm. E perczben itt leszek.

Az elutazáshoz való beleegyezését oly sértő fensőséggel adta a gróf, hogy az ember hajlandó volt elhinni, hogy egy elkényeztetett gyermekhez beszél, kinek szeszélyeit megbocsátja; Anna szivében ez visszahatást szült; miért alázza meg magát e pöffesz kedés előtt? Azonban mérsékelte magát, és midőn a gróf visszajött nyugodtan elbeszélte neki a napi eseményeket és utitervét.

— Azt hiszem, ez inspiráczió, — szólt; — legalább végét szakiom az örökös várakozásnak, a válás már közönyössé válik reám nézve. Nemde, ez a te nézeted is?

— Persze, — felelt a gróf, aggodalommal vevén észre Anna izgatottságát.

— Most rajtad a sor, beszéld el nekem, milyen volt ebédetek?

— Az ebéd nagyon jó volt, — felelt a gróf, és megnevezte azokat, kik abban résztvettek; végén egy kis meglepetéssel kedveskedtek, de mint Moszkvában rendesen, módot találnak nevetségessé válni: az uszómesterség sved királynőjét állitották elénk.

— Hogyan, uszott előttetek? — kérdé Anna elkomorodva.

— Igen, és pedig borzasztó csuf vörös kosztümben, undok volt az egész. Mikor utazunk el?

— Lehet-e valami ostobábbat képzelni? Hát van valami különös uszási módjában?

— Távolról sem, nagy ostobaság az egész. Tehát el vagy határozva az utazásra?

Anna lehorgasztotta fejét, mintha egy rossz gondolatot kivánna elüzni.

— Minél előbb, annál jobb; attól tartok, hogy holnap nem leszek még készen a csomagolással, de holnapután okvetlenül.

— Holnapután vasárnap van. Kénytelen leszek mamához menni. — Wronszky önkéntelenül zavarba jött, látván Anna reászegzett gyanakvó tekintetét, zavara pedig még növelte annak gyanakodását: Anna elfelejtette a svéd nimfát, hogy Sarokin herczegnőre gondoljon, ki Moszkva környékén az öreg grófnőnél lakott.

— Nem mehetnél el oda holnap?

— Az lehetetlen, mert egy okmányt kell aláiratnom mamával és pénzt is kell kapnom tőle.

— Akkor hát sehogysem megyünk el.

— Miért?

— Vasárnap vagy soha!

— De hisz ennek nincs értelme! — kiáltott fel Wronszky meglepetve.

— Előtted nincs, mert csak magadra gondolsz, és nem akarod megérteni, mit szenvedek én. Jane volt az egyetlen lény, aki engem érdekelt s te jónak láttad miatta tettetéssel vádolni. Szerint játszom: oly érzelmeket affektálok, emlyekben nincs semmi természetes. Szeretném tudni, mi is lehet természetes ebben az életben, a mit én folytatok!

Anna maga is megijedt szenvedélyességétől, de mégsem volt ereje magát visszatartani, hogy bebizonyitsa a gróf igaztalanságát.

— Nem értettél meg engem, — szólt közbe Wronszky, — azt akartam mondani, hogy az a hirtelen gyöngédség nekem nem tetszik.

— Az nem igaz, és épp az, a ki olyan nagyon diesekszik őszinteségével....

— Nem szokásom sem diesekedni, sem hazudni; szólt a gróf, elfojtva haragját; — és nagyon sajnálom, hogy nem tiszteled....

— A tisztelet a szerelem hiányának burkolója; ha pedig nem szeretsz, tisztességesebb volna azt beismerni.

— De hisz ez elviselhetetlen! kiáltott a gróf, hevesen Annához közeledve,— türelmem már fogytán van, miért teszed ennyire próbára? — szólt, fékezve az ajkára tóduló keserü szavakat.

— Mit akar ön evvel mondani? — kérdé Anna, megrémülve a gyülöletes tekintettől, mit Alexis reá vetett.

— Rajtam a sor kérdezni, mit követel ön tőlem?

— Mit követelhetek én mást, ha csak nem azt, hogy ne hagyjon ugy el, a mint tenni szándékában van? Végre ez a kérdés másodrendü. Azt akarom, hogy szeressen és ha többé nem szeret, mindennek vége.

Az ajtó felé indult.

— Megállj, — mondá Wronszky, őt karjánál fogva: — miről van szó közöttünk? Én azt óhajtom, hogy csak három nap mulva menjünk el, és te erre azt feleled, hogy hazudom és hogy becstelen ember vagyok.

— Igenis, ujra ismétlem; olyan férfi vagy, a ki szememre veti az áldozatot, a mit értem hozott. Olyan ember vagy, kinek nincsen szive.

— Már most igazán vége türelmemnek, szólt Wronszky és menni hagyta.

Anna ingadozó léptekkel tért vissza szobájába és egy támlászékbe hanyatlott.

— Gyülöl engem, biztos vagyok benne; mást szeret, ez még biztosabb: vége mindennek, menekülnöm kell: de hogyan?

A legellentétesebb gondolatok kergetődztek agyában. Hová menjen nénjéhez, aki fölnevelte? Dollyhoz, vagy egyszerüen külföldre? Végleges lesz-e ezen szakadás? Mit csinál most Alexis szobájában? Mit fog ehhez mondani Karenin és a pétervári társaság? Egy bizonytalan eszme izgatta, melynek határozott alakot adni nem volt képes; eszébe jutott az a pár szó, a mit betegsége után férjének mondott: miért nem haltam meg! s egyszersmind e szók fölköltötték benne azt az érzést, mit akkor érzett. — Meghalni, igaz, ez az egyedüli mód a menekülésre; Alexis Alexandrovits és Szergiusz szégyene, minden eloszlik halálommal: majd akkor sirni fog, bánkódni utánam és szeretni! Lágy mosoly játszadozott ajkán, mialatt gépiesen levette ujjairól a gyürüket.

— Anna, mondá egy hang mellette, melyet hallott a nélkül, hogy fejét fölemelte volna, — mindenre kész vagyok; utazzunk el holnapután.

Wronszky nesztelenül lépett be, és szeretetteljesen beszélt hozzá.

— Nos?

— Tégy a mint akarsz, felelt Anna és képtelen lévén magán uralkodni, könnyekre fakadt.

— Hagyj el, hagyj el most! — zokogta, — mi vagyok én? egy elveszett asszony, egy kő a nyakadon. Nem akarlak tovább kinozni. Te mást szeretsz, megszabaditlak önmagamtól.

Wronszky könyörgött, hogy csillapodjék, esküdözött, hogy a legcsekélyebb ok sincs féltékenységére, biztositotta szerelméről.

— Miért kinozzuk igy egymást? — kérdé Alexis. Anna könnyet vélt észrevenni szemeiben, és hirtelen átcsapván a féltékenységből a legszenvedélyesebb szerelemre, csókokkal halmozta el kedvese fejét, nyakát és kezeit.

A béke teljesen helyreállt. Másnap Anna a nélkül, hogy határozottan megállapitotta volna az el utazás napját, siettette a készülődéseket; több tárgyat huzott ki a nyitott böröndökből, midőn Wronszky, daczára a korai órának, kimenésre készen belépett a szobába.

— Most azonnal megyek mamá hoz, talán adhat pénzt, ez esetben holnap utazhatunk.

Ezen látogatás említése elrontotta Anna jókedvét.

— Ne fáradj, nem érdemes, én ugy sem leszek kész.

Egyuttal kérdé önmagától, miért is vált egyszerre a tegnap még lehetetlen elutazás ma lehetségessé.

— Tégy ugy, amint szándékoztál, tette hozzá, — és most menj reggelizni, azonnal utánad jövök.

Mikor Anna az ebédlőbe lépett, Wronszky egy beafsteket evett.

— Ez a szállás kiállhatatlanná vált nekem, és vágyom a falura, mint az igéret földjére, szólt Anna élénken; de látván belépni az inast, ki egy sürgönyvevény aláirását jött kérni, arcza elborult. Abban ugyan semmi sem volt, hogy Alexis sürgönyt kapott.

— Kitől van a sürgöny?

— Sztivától, felelt a gróf nyugodtan.

— Miért nem mutattad meg nekem? Minő titok van közted és bátyám között?

— Sztivának sürgönyözési mániája van; mire való nekem megsürgönyözni, hogy még semmit sem végzett?

— A válópörben?

— Igen, azt állitja, hogy sehogysem képes határozott feleletet kapni; nesze, itt van, olvasd magad.

Anna remegő kézzel vette át a sürgönyt; a vége igy hangzott: „Kevés a remény, de én megteszem a lehetségest és a lehetetlent is.“

— Nem mondtam már tegnap, hogy ez rám nézve teljesen közönyös? Azért szükségtelen bármit is eltitkolni előttem. Kivánnám, hogy te is ily kevéssé érdeklődnél eziránt.

— Engem érdekel, mert én szeretem a dolgokat tisztában látni.

— Miért? Mirevaló az elválás, ha itt a szerelem?

— Mindig a szerelem, gondolta Wronszky, arczfintoritással — Jól tudod, hogy csak a te és gyermekeid kedvéért kivánom.

— Nem lesz többé gyermekem.

— Elég baj, sajnálom. — Különben is te csak a gyermekekre gondolsz, mert meg vagyok győződve, hogy a te idegességednek legfőbb oka hamis helyzeted, viszonzá a gróf hideg, kissé érdes hangon.

— Nem látom be, hogy a helyzetem lehessen idegességemnek oka, — szólt Anna, Wronszky szemeiben olvasván a borzasztó ítéletet: — ez a helyzet nekem igen világos, nem vagyok-e teljesen birtokodban, hatalmadban?

— Igen, de bizalmatlankodol bennem.

— Óh, a mi azt illeti, nyugodt lehetsz, mondá, mialatt kávét öntött magának és észrevéve, menynyire hatnak mozdulatai Wronszky idegeire. — Nagyon kevéssé törődöm anyád házassági terveivel.

— Nem beszélünk most arról.

— Az igaz, de elhiheted nekem, hogy olyan asszony, kinek nincs szive, legyen az fiatal vagy öreg, engem csöppet sem érdekel.

— Kérlek Anna, tiszteld anyámat!

— Olyan asszony, ki nem fogja föl, miben áll fiának becsülete, annak nincsen szive.

— Ismétlem kérésemet, ne beszélj anyámról tiszteletlenül, mondá a gróf fönhangon, szigoru tekintettel.

Anna elviselte tekintetét felelet nélkül és eszébe jutottak iménti hizelgései.

— Milyen banális hizelgések! gondolta.

— Te magad sem szereted anyádat: ez mind csupa frázis, semmi más.

— Ha ez igy van, akkor....

— Akkor határozni kell, és a mi engem illet, tudom, mitévő legyek, — szólt Anna, készülve, hogy a szobát elhagyja, midőn az ajtó kinyilt és azon Jasvin lépett be. Anna megállt és üdvözölte. — Miért tettesse igy magát egy idegen előtt, ki előbb-utóbb ugy is meg fog tudni mindent? Erre nem tudott magának felelni, de leült és nyugodtan kérdé:

— Megfizették magának az adósságot? (Tudta, hogy Jasvin nagy összeget nyert a kártyán.)

— Valószinüleg a nap folyama alatt megkapom, — felelt az óriás, észrevevén, hogy alkalmatlan időben jött. — Mikor utaznak el?

— Azt hiszem, holnapután, — felelt Wronszky.

— Soha sines irgalma szerencsétlen ellenfelei iránt? — folytatta Anna, mindig a játékoshoz beszélve.

— Ezt a kérdést még sohasem tettem fel magamnak, Anna Arkadievna. Egész vagyonom itt van ni, — szólt zsebére mutatva; — s a mily gazdag vagyok e pillanatban, oly szegény lehetek ma este a klubból jövet. Az, a ki velem játszik, örömmel nyeri el tőlem, ha lehet, utolsó ingemet is: épp ez a küzdelem érdekes.

— Hát ha házas ember lenne, mit szólna ehhez felesége?

— Azért nem házasodom meg, — viszonzá Jesvin nevetve.

— És sohasem volt szerelmes?

— Óh, egek, de hányszor! Hanem mindig ugy, hogy sohasem hiányoztam a játéknál.

Egy lókupecz lépett be és Anna kiment az ebédlőből.

Wronszky, mielőtt elment volna hazulról, Anna szobájába ment, és keresett valamit az asztalon. Anna tettette magát, mintha nem venné észre, de megszégyelve e tettetést, francziául kérdé:

— Mit keres?

— A most eladott ló passzusát; — felelt Wronszky, olyan hangon, mely azt akarta mondani: „Nincs időm olyan magyarrázatokba bocsátkozni, melyek ugysem vezetnek semmire. Én nem vagyok bünös, gondolta, annál rosszabb reá nézve, ha büntetni akarja magamagát.“ Azonban ugy tetszett neki, hogy kimenet Anna szólitotta.

— Mit parancsolsz Anna? — kérdé.

— Semmit, — felelt ez hidegen

— Az se baj, —mondá magában.

Egy tükör előtt elhaladva, oly eltorzitott arczot vett észre, hogy kedve jött visszamenni, megvigasztalni őt, de késő volt, már messzire ment. Az egész napot házon kivül töltötte, és midőn hazatért, a komorna értesitette, hogy Anna Arkadievnának migrainje van s kéreti, hogy ne háborgassa.

XVII.

Sohasem mult el még nap kibékülés nélkül, de ez egyszer haragjuk szakadáshoz hasonlitott. Ha igy távozhatik, habár látta kétségbeesésemet, csak azért tehette, mert gyülöl s mást szeret, gondolta Anna, és eszébe jutottak mindama kegyetlen szók, melyeket képzelődése oly durváknak minősitett, milyenekre a gróf nem is volt képes.

— Nem tartóztatlak, — mondatá el vele, — elmehetsz; ha nem óhajtod a válást, bizonyára férjedhez akarsz visszamenni. Ha pénz kell, csak mondd meg az összeget.

— De tegnap még esküdött, hogy nem szeret mást, mint engem!.... Becsülete és nyilt szivü ember, — mondá egy pillanattal később. — Nem kinoztam-e már magamat máskor is ily hiábavalóságokkal?

Az egész napot kétely és remény közt töltötte; este már elfáradt és szobájába tért avval az utasitással, hogy Annuska beteg nek jelentse. — Ha ennek daczára bejön, akkor még szeret; ellenben vége mindennek, és tudom, mitévő legyek

Halllotta a kocsirobogást, mikor a gróf hazajött, csengetését és párbeszédét Annuskával; azután léptei eltávolodtak, bement szobájába, és Anna érezte, hogy sorsa eldőlt. Ekkor a halál tünt fel neki, mint egyedüli mód Wronszky megbüntetésére.

Elővette opiumos üvegecskéjét és a rendes mennyiséget beöntötte egy pohárba; mily könnyü volna végezni, ha az egészet egyszerre kiinná! Az ágyban feküdve, nyitott szemmel, követte a padmalyon az égő gyertya árnyékát, melynek rezgő lángja időnkint összevegyült az olasz fal árnyékával, mely elválasztotta a szobát.

— Mit fog Alexis gondolni, ha nem leszek többé? Mily lelkifurdalást fog érezni! Hogyan is beszélhettem vele oly durván? fogja mondani; hogy hagyhattam el egyetlen békitő szó nélkül? Most nincs többé, örökre elhagyott bennünket! — Egyszerre az olasz fal árnyéka inogni látszott, a többi árnyék egymást érte és teljes sötétség egyesült. — A halál! gondolta iszonyattal és oly hatalmas rémület vett erőt egész lényén, hogy remegő kézzel a gyufa után nyulva, pár pillanatig megállt, hogy összeszedje gondolatait, nem tudván, hol van; örömkönyek fürösztek arczát, midőn annak tudatára ébredt, hogy még él. — Nem, nem, mindent inkább, mint a halált! Szeretem őt, ő is szeret engem, ezek a rossz napok majd csak elmulnak! És hogy meneküljön e rémülettől, fogta a gyertyát és Wronszky szobájába sietett.

Ez mélyen aludt.. Anna sokáig nézte és sirt; de óvakodott őt felkölteni, talán ránézett volna jéghideg kérdő tekintetével, és ő maga sem birt volna ellentállani a kisértésnek, hogy ne mentegesse magát, s ne vádolja őt. Viszszament tehát szobájába, dupla adag morfint vett be, és nehéz álomba merült, mely nem szabaditá meg őt szenvedéseitől. Reggel felé irtóztató lidérczenyomása volt; mint már egyszer, most is látott egy kis borzas, piszkos muzsikot, ki érthetetlen szavakat motyogott, és hurczolt valamit, a mi annyival iszonyatosabbnak tetszett neki, mert az az ember feje felett mozgatta azt, ugy, hogy észre sem látszott őt venni. Hideg verejték ütött ki rajta.

Midőn felébredt, az álomra csak homályosan emlékezett.

— Mi is történt oly kétségbejtő? — gondolta. — Veszekedés? hisz nem az első! Migraint tettetett, s ő nem akart háborgatni, ime, ez az egész. Holnap megyünk, kell, hogy lássam, beszéljek vele és sürgessen az elutazást.

Mihelyt felkelt, Wronszky szobájába indult; de keresztülmenve a szalonon, a kapu előtt megálló kocsi robogása magára vonta figyelmét, és késztette, hogy kinézzen az ablakon. A kocsi ablakán egy fiatal leány könyökölt ki és rendeletet adott az inasnak; ez csengetett, az előcsarnokban beszélgettek; azután valaki föllment a lépcsőn, és Anna hallotta Wronszkyt futva lesietni a lépcsőn. Látta őt hajadon fővel kimenni az utczára, a kocsihoz sietni, a fiatal leány kezéből egy csomagot átvenni és mosolygni, midőn vele beszélt. A kocsi elrobogott és Wronszky sietve elment.

Ez a kis jelenet hirtelen eloszlatta a lankadtság bizonyos nemét, mely Anna lelkére nehezedett, és az előbbi benyomások fájdalmasabban, mint valaha, marczangolták szivét. Hogyan is alázhatta meg magát annyira, hogy még egy napot az ő hajlékában töltött!

Bement a gróf szobájába, hogy kijelentse elhatározását.

— Sarokin herczegnő és leánya elhozták anyámtól a pénzt és az iratokat, melyeket tegnap nem kaphattam meg, — szólt a gróf nyugodtan, látszólag észre sem véve Anna mélabus arczkifejezését. — Hogy érzed magad ma reggel?

Anna a szoba közepén állva, mereven nézett reá, mig a gróf folytatta a levél olvasását, s miután futó tekintetet vetett Annára, ránezbza szedte homlokát.

Anna szó nélkül sarkán fordult és kiment a szobából; a gróf még visszatarthatta volna, de hagyta átlépni a küszöböt.

— Apropos! — kiáltott utána abban a pillanatban, mikor Anna eltünőben volt, tehát csakugyan holnap megyünk?

— Ön igen, de nem én, — viszonzá emez....

— Anna, ily körülmények közt az élet türhetetlen.

— Ön igen, de nem én, — ismételte még egyszer.

— Ez elviselhetetlen.

— Ön.... ön fogja megbánni, — mondá Anna és kiment.

Wronszky ijedten a kétségbeesett hang fölött, melylyel Anna ez utolsó szavakat kiejté, első pillanatban utána akart indulni, de meggondolta magát, leült, és fölingerülve ezen illetlen sértés miatt, fogá közt mormolta: minden módot megkisérlettem, csak a közöny van még hátra; és föltözködött, hogy anyjához menjen és vele egy meghatalmazást aláirasson.

Anna hallotta, mikor elhagyta szobáját és az ebédlőt; hallotta a kocsit előállani és a kaput nyilni; valaki fölrohant a lépcsőn, Anna az ablakhoz sietett és látta, midőn Wronszky inasa kezéből egy pár keztyüt vett át, azután megérinté a kocsis vállát, pár szót mondott neki, és anélkül, hogy szemeit az ablakra emelné, a kocsiban hátradőlve, egyik lábát a másikra veté. A kocsi az utczasarkon eltünt Anna szemei elől.

Dr. E. C. COLLINS
Alapitó.

14 ÉV!!!

14 ÉV ELÖTT Dr. E. C. Collins megalapitotta a Collins New York Medical Institute-ot.

14 ÉV ÓTA gyógyitják a Collins New York Medical Institute orvosai a magyar népet itt Amerikában. Ha gyógyitásuk nem lettek volna a legcsodásabbak és orvosságaink hatása nem a legtökéletesebb, a Collins New York Medical Institute nem lenne ma a maga nemében a legnagyobb Gyógyintézet Amerikában.

14 ÉV ALATT a mi orvosaink oly eseteket gyógyitottak ki, a melyeket mas orvosok nem voltak képesek. Ezernyi bizonyitó levél igazolja ezt.

14 ÉV ÓTA csakis a legjobb és legtiszták gyógyszereket vásároltuk amit America legnagyobb Gyógyszeráruházai bizonyitanak.

14 ÉV ALATT orvosaink előirásai saját busásan fizetett gyógyszerészeink és vegyészeink által lettek itt az Intézetben elkészitve ugy hogy alkalmuk sem volt a jó gyógyszereket hamis orvosságokkal pótolni.

14 ÉV ÓTA a Collins New York Medical Institute Becsületes Alapon vezettetik. Orvosaink nem kezelnek törvénybe ütköző eseteket, mi nem garantirozunk feltétlen gyógyitást, áraink a legolcsóbbak s orvosságaink a legjobbak voltak a melyeket csak elkészithettünk.

Küldjön be 10 centet bélyegben a hires Egészségi Utmutató könyvért. Ez megtanitja hogy óvja meg egészségét, s ha beteg, hogy gyógyulhat meg.

Irjon vagy jöjjön ma Dr. S. E. Hyndman, orvos igazgatóhoz.

COLLINS NEW YORK MEDICAL INSTITUTE
140 W. 34TH STREET NEW YORK CITY

Fogadó-órák naponta 10—5-ig. Vasár és ünnepnapokon 10—1-ig.
Kedden és pénteken este is 7—8-ig.

Furcsa igazságszolgáltatás.

Irta: Kövér Ilma:

„Karvaly Pétert elitélték. Ma hirdette ki itéletét a büntető törvényszék Karvaly Péter, annak idején nagy port fölvert, rablógyilkossági kisérlete ügyében, amelyet ezelőtt három hónappal követett el gazdája, Szamotay László ellen.

A több napig tartott tárgyalások során konokul tagadó, megrögzött gonosztevő a vizsgálóbiró előtt végre elbotlott és a legkétségbeesettebb védekezés után ma bevallotta rablógyilkossági szándékát, minden részleteivel.

Karvaly Péter a lapokból olvasta, hogy Szamotay László, aki 20 évig élt Amerikában, ahol szerencsét vállalatai révén tekintélyes vagyonra tett szert, visszatért Budapestre. Az egykor dusgazdag s nagy szerepet játszott dzsentri most elvonultan, teljes magányban él, alig érintkezve néhány családdal.

Az álnok gonosztevő módját lejtette, hogy másfél év előtt elhalálozott pajtása cselédkönyvével elszegődjék Szamotayhoz.

Egy-két hét elégséges volt, hogy megismerkedjék a viszonyokkal. Meggyőződést szerzett róla, hogy gazdája a nap legnagyobb részét és az estéket otthon szokta tölteni, hétfőt kivéve, amikor pár meghitt ismerősével a körben vacsorál, ahonnan rendszerint csak éjfél után kerül haza.

Ezt a hétfői estét használta föl Karvaly Péter arra, hogy tervét végrehajtsa. Esti kilenc óra felé mikor a házban már minden elcsendesedett, munkához látott.

Feltörte a szekrényeket, az iróasztal fiókját és összeszedve minden értékes tárgyat: készpénzt, értékpapirokat, ékszereket, kapu zárás előtt kereket akart ezekkel oldani.

A véletlen azonban áthuzta számitását. Szamotay nem jól érezvén magát, váratlanul otthon toppant.

A rabló munkája közben nem hallotta, hogy az előszobaajtóban megfordult a kules és gazdája lépteit egész a dolgozó szobáig elnyelték a puha szőnyegek; csak akkor dermedt meg, mikor maga előtt látta az uraságot.

De rémülete csupán egy-két másodpercig tartott; aztán kirántotta zsebéből revolverét és gazdájának szögezte.

A teljesen fegyvertelen, gyönge testalkatu férfi tudta, hogy nem mérheti össze erejét a tagbaszakadt erőteljes fiatal támadóval. Egy hirtelen szökéssel az ajtóhoz ugrott és a folyosóra menekülve, segitséget kiáltott.

Mire a házbeliek elősiettek, a rablógyilkosnak már hült helye volt. A nyitva hagyott ajtón át maeskaügyességgel suhant le a hátsó lépcsőn.

A merénylő eldördült fegyvere életveszélyes sebet ejtett Szamotayn, ugy, hogy hetekig tartott, mig a golyót megtalálták és eltávolithatták a bordák közül. Szamotay László több mint két hónapig feküdt a tanár klinikáján, ahol a mütétet végrehajtották.

A törvényszék Karvaly Pétert, már rovott multjára való tekintettel is, 8 évi fegyházra itélte."

— Furesa igazságszolgáltatás! — mormolta Szamotay László, mikor a rovat végére ért s félredobva a hirlapot, fejét a karszék hátsó támlájába vetette meg. Aztán uj szivarra gyujtott s vastag füstbe borította azt a szintelen semmit, ahol hosszu utra kelt révedező tekintete.

Az iróasztalon álló kis roccoco óra délutáni ötöt ütött.

Hát ma már belé kell kezdenie, hogy lerójja azt a nagy terhet, amely már hetek óta nehezedik rá.

Garmadával feküdt a kis szalonasztalon azoknak névjegye, akik a klinikán s mióta onnan hazakerült, otthonában fölkeresték.

Sorra kell vennie az ismerős családokat, kik közt nem egy van a réges-régi multból is, hogy személyesen fejezze ki háláját érdekelődésükért.

Olyan mosoly szántott végig ajkai körül, amelyben a keserüség, a szkepszisz vont könnyen áttönthető határt a minden iránt való elfásultság elé.

Kocsiba vetette magát és igazi kényszerüségből rótta egymásután a tizperczes, obligát látogatásokat. Olyik helyen csak a névjegyét kellett leadnia, mert az illetők nem voltak otthon, ami fölött Szamotay László egy szikrát se boszankodott.

Sehol se járt olyan pórul, mint Nándor Páléknál, ahol nagy jour társaságot talált együtt.

Nándor Pál miniszteri tanácsos, aki régi s tán egyetlen meghitt barátja volt Szamotaynak, ismerve vendége közmondásossá vált idegenkedését a „szalon heti vásárosok"-tól, amint a jourokat nevezte, hamarosan betessékelte az ujonnan érkezettet abba a kis szalonba, ahova pár éltesebb s az ő elveit valló férj és apa menekült.

Mindannyian szivélyesen üdvözölték Szamotayt. Gratuláltak ugy szerencsés felgyógyulásához, mint ahoz, hogy gaz merénylőjére immár rászabták az ugyancsak megérdemelt büntetést.

Szamotay, miután elhelyezkedett egy kényelmes zsöllyében és rágyujtott a házigazda által fölajánlt szivarra, szakasztott olyan arczczal és hangon, mint kevéssel ezelőtt odahaza, csak ennyit felelt:

— Furesa igazságszolgáltatás!

— Kevésnek találod a büntetés-időt?

— Ellenkezőleg, soknak, épen 8 évvel többnek.

— Miesoda? Azt akarod ezzel mondani, hogy föl kellett volna menteniök?

— Ha rajtam áll, én fölmentem a szerencsétlen ördögöt.

— Tán még sajnálod is azt az akasztófának érett gazembert?

— Hát sajnálom, — felelt, miközben kemény vonás vágott mély barázdát ajka két szögletében. Nekem eszemágában sem lett volna, hogy följelentsem. Törvényből üldözték az istenadtát.

— No, ez már több a humanitásnál!

— De hisz ez nem is az a megtérő bünös akiről azt oktrojálják a jó Istenre, hogy kedvesebb előtte, mint ama bizonyos 99 igaz. A gaz ficzkó megrögzött volt a vallatások alatt, hogy fölforrt az emberben a vér. Miattad érdekeltek a tárgyalások s ott voltam valamennyin. Mondhatom: notórius gazember, akiben még egy atomja sem volt a magábaszállásnak.

— No már igazán kivánesi vagyok: miért furesálod te ezt az igazságszolgáltatást?

— Hja, persze, aki Amerikából a gaz ficzkók Mekkájából jön...

Fanyar mosoly vágott a beszélő szavába.

— Készséggel részletezem ezt a kijelentést, amelyen ugy fönnakadtok, ha lesz türelmetek végighallgatni életemnek dióhéjba szoritott történetét.

Fásult nyugalommal verte le a hamut szivarjáról Szamoty László, aztán kezdte:

— Egy dusgazdag házaspárnál helyezett el Schenk tanár gólyája, mint egyetlen gyermeket, a hol minden anyagi eszköz megvolt ahoz, hogy az életnek csak egyik arczulatával ismerkedjem meg: azzal az örökké mosolygós felével, amelyen egyetlen komor vonás se rontja el az összhangot bármit kivánjon tőle a sorsnak beczézett kedvenceze. Az univerzális gyógyhatással biró balzsam: a pénz, az anyagi jólét, még azt a sebet is hamarosan behegesztette, melyet szüleim korai elvesztése ütött szivemen.

Huszonkettedik évemtől nagykoruságomig beutaztam az egész kontinenst és hazatérve, átvettem gyámomtól tekintélyes örökségemet. Többen azt sugták körülöttem, hogy az a gyám, akihez vérszerinti atyafiság is kötött, dupla krétával irogatta terhemre e pár év alatt előirányzott kiadásaimat. Én e besugásokra épenséggel nem reagáltam. Nem sok becse volt előttem a pénznek, mert hát fogalmam se volt a ninesről. Magam is tele marokkal szórtam azt, amiben könyökig vájkálhattam. Könnyelmü, léha életet folytattam néhány esztendeig.

De egyszer csak az történt, hogy hatalmába estem annak a nagy érzésnek, mely ma már teljesen divatját multa, mint a romanticizmus, mint a poézis, mint — a római tóga.

Egy csodaszép leány gyujtotta föl bennem ezt a nagy érzést. — Megszerettem. Feleségül vettem. Testtel-lélekkel az övé voltam. Olyan szerelem volt ez, amelyről ma kár beszélni is, mert nincs, aki megértse.

Azt elképzelhetitek, hogy amilyen vagyonos fiu voltam, soha senki se tagadta meg tőlem azt a szerelem nevét bitorló odaengedést mindazok részéről, akiket birni akartam. Amig ezt az egyet meg nem ismertem, olybá vettem a nőt, mint azokat a tárgyakat, melyeket a boltok kirakataiban megkivántam és belépve az üzletbe, nyomban meg is vásároltam. Ehez a nőhöz nem merészkedtem ily módon közeledni. Ugy éreztem, azt sugta a bennem föllobbant nagy érzés szava, hogy ezt csak az egész lelkem árán tehetem magamévá. Odaadtam neki az egész lelkemet, abban a megingathatlan hitben, hogy hasonló értéket kaptam cserében.

És egy förtelmes napon arra ébredtem, hogy a feleségem gyalázatosan megcsalt azzal az emberrel, aki mint jó barát furakodott házamba.

Egy pillanatra azt hittem, hogy az egész világ semmivé vált hogy kétségbeesett, őrült dühömben összemorzsoltam az egész világot. Pedig hát csak egyetlen lény semmisült meg rám nézve: az én asszonyom, a — szeretője asszonya.

Az első, elemi erővel kitört vihart halotti nyugalom váltotta föl nálam, az a nyugalom, melynek a teljes megvetés a szülő anyja.

Minden botrány nélkül elüztem házamból a tetten ért bünöst A partnere galádul, gyáván megszökött a városból is, félve, hogy provokálni találom.

A törvény tartást itélt meg az asszonynak, mert hát ő inditotta meg ellenem a válási keresetet.

A vagyonomnak megfelelő végkielégitésben egyezett ki vele ügyvédem az én megbizásomból, mert végkép meg akartam vele szakitni minden összeköttetést.

Ettől a percztől olyanná váltam, mint egy lélegző, mozgó, czéltalanul tévelygő, mint egy ambulans cadaver.

— És az asszony?

— Bünre unszolóan szép volt. Fölszinre került benne valódi egyénisége. Előbb a szinpadra lépett, aztán a bretlin értékesitette természetadta előnyeit. Most valahol a külföldön züllik.

Gombamódra támadtak a jó barátok, a vigasztalók.

Hagytam magam ragadtatni az árral. Czipelt is istenigazában.

Volt u. n. jóbarátaim tömegében egy, aki a sarkamhoz tapadt, valósággal árnyékommá vált mindaddig, mig ez intim barátság jogczimén azzal tisztelt meg, hogy az eddigi kisebb zsirálásaimat egyszerüsitsem azzal, hogy vállaljak kezességet egy százezer koronás kölcsönénél. Mire ez a váló lejárt, a jó barátnak már hült helye volt. Megszökött, a nyakamba akasztva az óvatolt váltót. Kifizettem és a kibocsátóval senki se törődött többé.

Magam se jöttem a dolog miatt olyan éktelen dühbe, mint egyik nemrégiben támadt ismerősöm, egy végzett földesur, aki állást jött keresni a fővárosba.

Azzal állt elő, hogy ő mintegy hivatva érzi magát arra, hogy barátsága jóvá tegye, amit mások vétettek ellenem.

Erőnek-erejével megismertetett családjával, feleségével és három partira vadászó, javakorabeli leányával.

Eleinte ugy rémlett nekem, hogy engem is czélba vett e három férjvadász nember: de mikor látták, hogy minden kisérlet hasztalan, ugy bántak velem ők is, mint meghitt, jó pajtások.

Ezek az emberek mindent elkövettek, hogy jól érezzem magamat körükben. Vig élet folyt náluk, az a fővárosi hangos élet, amely egészen elnyomja a kissé mélyebben gondolkozók szavát: „De hát miről jó mindez?" „Honnét kerül mindez?" — Nagy házat vittek. Sok olyan ember fordult meg náluk, akiket alig ismertek. Egy részüket a kisasszonyok hozták magukkal a jégről, meg a groundról, a másikat a mások jourjain villázta föl a mama önagysága.

Normális lelkiállapotban viszszatetsző lett volna előttem ez a furcsa légkör: de hisz olyan voltam, mint aki örökkön-örökké mámoros fejjel imbolyog az emberek közt. A fájdalom, a keserüség tett ittassá.

A jourokat a hajnali órákba benyuló kártyapartik rekesztették be, amelyek hovahamarább mindennaposokká lettek. Szerény tarokk vezette be a játszmákat, amely hovahamarább bakkarává nőtte ki magát.

Jóllehet nekem semmi gyönyörüséget se szerzett a kártya és a képzelhető legügyetlenebb játékos voltam, — minden este az én veszteségemmel és pedig tetemes veszteségemmel végződött a játék

— Oda se neki, pajtás legalább szórakozol, vigasztalgatott a házigazdám, miközben be-beköpte a bankot.

És én — „szórakoztam" és vesztettem horribilis összegeket, mert ész nélkül raktam a tételeket mindaddig, amig nemcsak a saját vagyonom uszott el, de összecsapott fejem fölött az a feneketlen forgatag, melyet váltókölcsönnek neveznek.

Ha a tuczat-léhák közé tartoztam volna, revolver vet véget életemnek; sőt abban az esetben is leszámoltam volna ezzel a velem oly kegyetlen játékot üző élettel, ha az vesz oda, ami közvetlen az enyém volt. De visszarántott az öngyilkosságtól az a tudat, hogy immár arra a pontra jutottam, amikor másokat is megkárositanék halálommal.

Fölordított bennem a becsületérzés: „Piszok nem tapadhat a Szamotay névhez!"

Alig töltöttem be harmincznegyedik életévemet, mikor fölültem arra a hajóra, amely abba a negyedik világrészbe siklott.

Husz esztendeig éltem, amiről eddig fogalmam sem volt: dolgoztam, dolgoztam napot-éjet egybevetve. Munkám magva nem hullt meddő talajba. Amellett, hogy tartozásaimat kiegyenlitettem, vagyont kezdtem gyüjteni. Mikor ismét biztos alapon álltam, visszavágytam hazámba, amelynek szeretetét még az emberek se tudták belőlem kiölni.

Itthon, mint tudjátok, meglehetős troglodita életet folytatok már egy esztendő óta, mert nemcsak az emberekkel, de hadilábon állok a világgal, illetve a társadalmi renddel is.

Meglehet, hogy ez a meghasonlás csalta ajkaimra azt a pár szót, amelyen ugy megütköztek: hogy furesa igazságszolgáltatásnak neveztem azt, mikor fegyházra itélték a pénzemre éhező, életemre törő esetlédet. De hát én furesának találom.

Akadt az utamba egy asszony, aki kirabolta szivem legdrágább kincsét, megölte lelkemet és a törvénynek eszébe se jutott büntetést szabni rá; sőt tartást követelt részére a fölesufolt férjtől is. Formálisan és tudatosan meglopott egy u. n. jóbarátom. A váltóját kifizettem és a törvény egy szóval se sütötte rá a tolvaj bélyegét s nem is gondolt rá, hogy üldözőbe vegye, mint ilyet. A kártyaasztalhoz csalogattak, ahol ravasz, alattomos módon valósággal koldussá tettek. És ezek mind mind elkerülték a törvény büntető kezét, mig azt a szerencsétlen, alantas sorsu embert, aki amazoknál még egyenesebb, őszintébb uton rontott rajtam, hogy eltulajdonitsa pénzemet, 8 évi fegyházra itélik.

Hát nem furesa igazságszolgáltatás ez?

KIS HIRDETÉSEK

Minden kishirdetés tiz szóig 25c. Minden további szó 1 cent. Kishirdetések előre fizetendők.

Kishirdetések a délutáni számba déli 12 óráig felvétetnek a nyomdában: 6 St. Marks Place.

Kishirdetéseket elfogad a "Bevándorló" minden ügynöke és a kiadóhivatal: 332 E. 72 St., N. Y.

RIZSÁK JÁNOS
Közjegyző, pénzszállító és váltóüzlete
129 Second Street, Passaic, N. J.
PÉNZT pontosan és gyorsan küld az ó-hazába.
HAJÓJEGYEKET Európába és Európából Amerikába az összes hajókra elad.
JOGI OKIRATOKAT bármily ügyben szabályszerüen kiállit és kozmáltatásig hitelesitteti.
BÁRMILY NEMŰ reábizott ügyben pontosan és gyorsan jár el.

RÓTH JÓZSEF
BANKHÁZAI
401—2 Jerome St., McKeesport, Pa.
506 Grant Street, Pittsburg, Pa.
HAJÓJEGY MINDEN VONALRA. — PÉNZKÜLDEMÉNYEKET gyorsan és pontosan eszközlünk Európa bármely részébe. — SÜRGÖNYI PÉNZKÜLDÉSEKET felvesszünk 12 napi ELŐJEGYZÉS mellett.

ADLER IGNATZ
1286 FIRST AVE., 69. UTCA sarkán. NEW YORK.
Hazai szilvórium, horovicska, törköly és kitünő borok. — A valódi magyar tearum egyedüli magyar ügynöke.

Hunfalvy Hugó
HITES ÜGYVÉD ÉS JOGTANÁCSOS.
Közjegyzői hivatal.
309 BROADWAY, NEW YORK CITY

KIADÓ
különbejáratu szoba egy-két ur vagy házaspár részére. Mrs. Kerekes, 233 East 9th st., első emelet. k. cs. sz.

ELADÓ
évek óta fennálló, jól berendezett kávéház, betegség miatt. Magyar központ. Közelebbit a Bevándorló kiadóhivatalában.

KERESTETIK
Badó Bertalan, ki a new haveni László Flg. Betegsegélyző Egylet fiókját nagyobb összeg erejéig megkárositotta. Könnyen felismerhető. Termete alacsony, szeme barna, orra nagy, beszéde folyékony, mestersége borbély. Aki felismeri, adja át a rendőrnek és nagy jutalomban részesül, vagy irjon az alábbi czimre. George Shamu, So. Sharon, Pa.

BORBÉLYSEGÉD,
magyarul és tótul beszélő, állandó munkát kap heti fizetésre. Czim: 178 2nd st., Passaic, N. J.

ELSŐ MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ NEW YORKBAN.
Istentiszteletek vasárnap délelőtt 10 órakor és délután 3 órakor vannak, az egyház saját templomában, a hetedik utcza, 121-ik száma alatt. Lelkész KUTHY ZOLTÁN református czimzett. Telefon: 5514 Orchard. Lelkész lakása és postaczime: 121 Seventh Street, New York. Főgondnok: PETHŐ BÁLINT.
New York világvárosban ez az egyedüli magyar református egyház, amelynek saját temploma van s amely teljesen a magyarországi református hitvallást és egyházkormányzatot tartja.
1. AMERIKAI MAGYAR JÓTÉKONY ÉS BETEGSEGÉLYZŐ EGYLET. Székhelye: So. Bethlehem, Pa. Tagja lehet ezen egyletnek vallás és nemzetiségi különbség nélkül minden férfi és nő, ki 16-ik életévét már, de 55-ik életévét még be nem töltötte. Belépési feltételek: akik 5 dollár belépési dijat fizetnek azok minden-emü segélyben azonnal részesülnek; akik 3 dollár belépési dijat fizetnek, azok csak egy hónap elteltével tarthatnak igényt segélyre. Betegségi naponta egy dollár, vasárnapra is. Női tagok heteninkint 5 dollár segélyt kapnak. Halálesteli dij férfitagoknál 250; női tagoknál 200 dollar. Tagsági dij havonta férfiaknál 1 dollár, nőknél 5 cent.
Központi tisztviselők: Simon Dezső igazgató és főelnök (223 E. 9th St.), Kranyecz Sándor alelnök, Tenki Ferencz titkár, Damján Ferencz pénztárnok, Kálmán Lajos jegyző, ökvács Antal és Wallner Ferencz ellenőrök, So. Bethlehem, Pa.
Gyüléseit tartja minden hó utolsó vasárnapján d. u. 2 órakor a Strauss csálló-ban.
Fiókosztályok vezetői: 1. Horváth István Thorpe, W. Va., P. O. B. 20. — 2. Németh János, Northampton, Pa., B. O. B. 67. — 3. Péter János, Coplay, Pa., P. O. B. 373. — 4. Kiss Imre, Dante, Va., P. O. B. 184. — 5. Varsányi István, Glamorgan, Pa., P. O. B. 26. — 6. Németh János, MartinsCreek, Pa., P. O. B. 283.
Mindennemü felvilágositás a központi irodából, 223 E. 3th St. So. Bethlehem, Pa. nyerhető a leggyorsabban. Simon Dezső főelnöktől.
A PHILADELPHIAI ELSŐ MAGYAR MŰKEDVELŐ EGYLET. Alakult 1899., bekebeleztetett 1902-ben. Helyisége 332—334 W. Guard Ave. Gyüléseit tartja minden hó nap második vasárnapján, délután három órakor, saját helyiségében. Havi tagsági dij 25 cent, belépési dij 25 cent.
Tisztikar: Elnök: Krucsits Pál, elnök: Sauer Péter, jegyző: Pokorny Mihály, pénztárnok: Lukács József, segédjegyző: Rogers Emil, pénzt. ellenőr: Rottman Renée k. a. könyvtárnokok: Krucsits Béla és Pokorny István, alelőr: Szebelelyi Mándor, gondnok: Rogers Emil, házkezelő biztositás: Krucsits Pál, Kikulka György és Fullajtár Béla.
A WOODBRIDGEI ELSŐ MŰKEDVELŐ ÉS DALKÖR. Alakult 1908 márczius 15-én. Vezető: Nikelszky Béla. Alelnök: Sólkszy László. Pénztárnok: Warranek Pál. Jegyző: Nagymássy Béla. Titkár: Kish Mihály. Ellenőrségi tagok: Nagy András, Rácz András és Tóth Lajos. — Gyülés minden hó 2-ik és 4-ik vasárnapján, a Washington Hall-ban.
ELSŐ MAGYAR MŰKEDVELŐ ÉS DALKÖR. GARY, Ind. — Alakittatott 1911 január 18-án. Gyüléseit tartja minden hó első péntek estéjén 8 órakor, 1555 Washington Street. Elnök Zahoran Mihály, alelnök Durchik Mátyás, pénztárnok Petro Istrán, jegyző és titkár Jámbor András, lakik 1100 Washington Street, Gary, Ind., ahova minden levél küldendő, ellenőrök Józsi Albert és Kocsztori András, karnagy Durchik Mátyás; ülőrészét tartja minden kedden és pénteken este 8 órakor a helyiségben.

Asszonyok
és leányok kerestetnek. Állandó, tiszta és egészséges munkára magas bérek mellett. A miénk a világ legnagyobb és legmodernebb gummigyára és a munkaviszonyok nálunk a legjobbak. Az angol nyelv tudása nem szükséges. Irjon: The B. F. GOODRICH COMPANY, AKRON, OHIO.

Bankbetevőkhöz!
Megvan-e ön elégedve azzal a kevés kamattal, amit bankbetétje után kap?
Nem óhajtja annak a haszonnak egy részét, amelyet a takarék-bankok az ön pénze segitségével csináltak?
MI KIFIZETJÜK ÖNNEK A HASZONNAK AZT A RÉSZÉT.
Ez a társaság sohasem fizet kevesebbet hét százaléknál. HATSZÁZALÉKOS KAMATÉRT KEZESSÉGET VÁLLAL ÉS AZONFELÜL OSZTALÉKOT AD.
A legrégibb konzervativ new yorkiak ajánlják a társulatot.
A társaság tőkéje félmillió dollár.
Irjon magyar körlevélért és részletekért.
UNITED REALTY AND MORTGAGE CO.
Hungarian Department
220 Broadway, New York.

ELSŐRANGU BORBÉLYÜZLET ÉS FÜRDŐ
BATHÓ ISTVÁN, tulajdonos.
Boulevard-épület, 158—2 Avenue, a 10-ik utcza sarkán.
Tiszta és rendes kiszolgálás. Mérs élelt árak.

A Bevándorló-t a következő urak képviselik és fel vannak jogositva előfizetési és hirdetési dijak felvételére és nyugtázására:

FEHÉR JENŐ
ur ez idő szerint West Virginia államban utazik és onnan Ohio államba fog átrándulni. Fehér ur minden tekintetben képviseli a lapunkat.

TÓTH PÁL
ur Passaicon és környékén képviseli a Bevándorlót minden tekintetben. Tóth Pál ur, akit a passaici magyarság 12 év óta előnyösen ismer, előfizetési és hirdetési dijak felvételére és nyugtázására, valamint helyi ügynökök kinevezésére fel van hatalmazva. Czime: 55 Dayton Ave., Passaic, N. J.

ANTAL LAJOS
ur ez idő szerint Connecticut államban utazik a Bevándorló érdekében. Antal ur meg fog látogatni minden magyar telepet és hirt fog adni minden ottani magyar mozgalomról. Antal Lajos urat a Connecticut állambeli magyarság szives pártfogásába ajánljuk.

KERESTETIK
fényképészeti müterem bérelni vagy alkalmas üvegházat (skylight) épiteni egy magyar városrészben bármelyik középszerü városban. Kellerman, 288 Canfield ave. E., Detroit, Mich.

ÁLLÁST NYER.
Alanti czég tehetséges fiatal magyar embert keres a megüresedett főügynöki állás betöltésére. Személyesen vagy levélileg jelentkezzék: Dundee Lake Improvement Co., 61 Monroe St., Passaic, N. J.

MEGNYITÁS.
Május 27-én este nyilik meg a fényesen berendezett Árpád Kávéház és Restaurant 719 N. 4th St., Philadelphia, Pa.-ban. Kitünő zene, tiszta hely, jó kiszolgálás. Fiatal emberek részére szép butorozott szobák. Mery Dudas, tulajdonos. 23 24 25 26 27 29,30

JÓ FÖLDEK!
Aki jó földet vagy szép birtokot akar venni és biztos otthont létesiteni, sziveskedjék bővebb felvilágositásért hozzám fordulni. HOLCZER MIHÁLY telepitő és a Kossuthville telep vezetője, 404 Conprew ave., Brambleton, Norfolk, Va.

Szabadság
kávéházban — 1568 Second Ave. — esénkint RÓZSA BANDI, az ismert hegedümüvész WEBER JÁNOS orgonakiséretе mellett hangversenyez. — A legszamotazabb magyar konyhát a tulajdonos neje maga vezeti. — legfrissebb és legkitünobb italokat magyar czég szállitja. — Előzékeny, figyelmes kiszolgálás. — A magyarság jóindulatába ajánlja magát
HOFFMANN JÓZSEF
a "Szabadság" kávéház tulajdonosa.

CHICAGOI MAGYAR ORVOS.
Dr. Löwinger Ernő
AZ ÖSSZES ORVOSI TUDOMÁNYOK TUDORA.
1858 GRAND AVENUE, CHICAGO, Ill.
RENDELŐÓRÁK: Naponta reggel 9—11-ig, d. u. 5-től este 8-ig. — Vasárnap délelőtt 9 órától 12-ig. Telefonszám: Seely 2904.

SZÉPIRODALMI MELLÉKLET

VIII. ÉVFOLYAM, 82. SZÁM. LITERARY SECTION OF THE BEVANDORLO VIII. YEAR, No. 82.

A királyné palástja.

Irta: **Zilahi László.**

A királyi palotában óriási volt a felfordulás: a főudvarmestertől az utolsó inasig senki sem tudta, hogy az a fej, amelyik a következő félórában legördül, nem lesz-e az övé. A rettenetes félelemnek tulajdonitható, hogy az általános reszketés, sóhajtozás, jajgatás, őrült lótás-futás és szaladgálás ellenére is kellemetlen száraz, fülledt csend honolt a hatalmas palotában. Mindenki saját magával törődött és félt még csak rá is tekinteni egymásra, nemhogy beszédbe elegyedett volna valakivel. Az emberek arczán vad gyanu lappangott és alattomos vágy ujjal mutatni valakire:

— Te voltál! — hogy a lelepleződéssel végre felszabaduljanak a lelkek a nyomasztó, kinos feszültség alól.

A felfordulás azzal kezdődött, hogy délben a főudvarmester halotthalványan tántorgott ki a király dolgozószobájából és fojtott dühhel, de remegve, dadogva adta tovább a hirt:

— A királyné palástja elveszett. A király megbolondult haragjában: ha estig elő nem kerül, mindnyájunkat lefejeztet. Ha pedig előkerül, az hal meg, akinél megtalálták....

Mikor a kamarások, a lovagok a bárok és más udvari főméltóságok ezt a hirt meghallották, egyszerre elrepült arczukról a jókedv. Gottfried lovag, egy vén szálas levente, akinek a haja fehér volt az időtől, az arcza és az orra meg vörös az italtól, félhangosan dünnyögte:

— A királynak megártott az éjjelezés.... Nem hiába küldtem aludni éjfélkor a felesége után... Mégse ment el, hanem ivott tovább. Pedig nem neki való a fekete bor....

Akik meghallották az öreg szavait és maguk is jelen voltak a tegnapi mulatságon, most már mindnyájan emlékezni kezdtek, hogy valóban, a király a szokottnál jóval többet ivott és a hangulata is folyton változott: előbb jókedvü volt, aztán buskomor lett, majd hangosan beszélt, énekelt, kiáltozott, azután egyszerre hősi vágy fogta el, indulni akart a francek ellen, lassan leesillapodott, ellágyult, sirni kezdett, az idő mulik, a felesége rég aludni tért, a csillagok már halaványan pislognak az égen, s csak jóval éjfél után készült lepihenni.

Valaki a lovagok közül megjegyezte:

— Még a dühön nem ment keresztül. Ugy látszik, az utólag tört ki rajta....

De a főudvarmester, aki többet tudott, mint amennyi lelátszott róla, hallgatást intett:

— A király kialudta magát és annyira józan, hogy most már mindent tisztán lát. És azért adta ki a parancsot, mert a királynő palástja elveszett. Holott tegnap este és éjszaka is viselte és rajta volt akkor is, amikor udvarhölgyeivel együtt elhagyta a termet, hogy aludni menjen. — Minthogy pedig az ő eltávozása és a király lefekvése között három óra telt el, a palástnak ez idő alatt kellett elvesznie. S mivel a bálteremből a királyné hálószobájáig vezető uton a palástot nem találták meg, sőt nem találták a királyné szobáiban sem, a palást nem itt veszett el, hanem másutt....

Az urak még voltak döbbenve: nem a tények sajátságossága miatt, mert hiszen a tényekkel nagyjában tisztában voltak, hanem megdermedtek a főudvarmester éleselméjüsége láttára, amelylyel felfedte a tények összefüggését és ily nagyszerü következtetésre jutott.

— Tehát a palást nem itt veszett el, hanem másutt!....

Nagy szó. Végzetes mondás. Micsoda bátorság kell ahoz, hogy valaki, mikor előtte áll a halál, végig tudjon haladni ezen a gondolatmeneten és az eredményt ki is merje mondani.... A főudvarmester szerencsétlenségére az általános, hódolattal telt csendbe egy éles hang rikkantott bele:

— Nem itt veszett el, hanem másutt! De hol?!

— Hol?!

Ez a kérdés. Itt már a főudvarmester behuzta a nyakát a vállai közé, a kezét tiltakozóan tartotta maga elé és halkan mondta:

— Hol?.... Nem tudom. Ha én azt tudnám, akkor.... akkor .... nem is tudom hamarjában, mit csinálnék.... Nem tudom. De azt hiszem, az urak közül sem tudja senki. Mindenesetre saját érdekükben próbálják megtudni, mert különben.... a viszontlátásra a vérpadon!....

Sápadtan mosolygott és szikár, sovány imbolygó alakja eltünt az egyik szárnyas ajtó mögött. Sorra járta a termeket, s akit csak látott, leütötte a lábáról a vészhirrel:

— A királyné palástja elveszett! Halálfia vagyunk!....

És látta, hogy az emberek hogy sápadnak el, hogy kezdenek reszketni, dadogni, hogy esik le az álluk a borzasztó ijedelemtől. És nem tudta megállani, hogy egy üres teremben, egy nagy tükör előtt rekedt, kolerikus, ideges vigyorgással fel ne kaczagjon:

— Hahaha! A királyné palástja elveszett és a király megöli a palotát!.... Bár egyszerübb volna a királynét megölnie....

Ahogy ezeket a szavakat kiejtette, még el sem bugyogtak torkáról a nevetésnek utolsó hangjai, amikor megroppant a dereka az ijedségtől: a tükör leereszkedett a padlóba és a mögötte levő nyilásból a király lépett ki.

— Felség! — nyöszörgött a főudvarmester s mig ügyetlenül meghajolt, jobb szerette volna ott künn pihenni az örök nyugalmat adó temetőben.

De a király hozzáment, a jobb kezét a vállára tette és megszólalt bánatos, de erőtől duzzadó, zengő, mély hangján:

— Ugy-e, Wörth-Beyer gróf! jobban tette volna a király, ha megölte volna a feleségét ..... Nézz ide, kedves grófom.

A főudvarmester felpillantott és megdobbant a szive: a király fölemelte balkarját és arról leomlott a földre egy gyönyörü, nehéz, halványkék selyem palást, amelyen az ezüst virágok ugy ragyogtak, mint a csillagok az égboltozat végtelen teritőjén.

— A királyné palástja! — sóhajtott a gróf és bámulva nézett a királyra.

— Az ő palástja! — sóhajtotta a király és gyöngéden, fájó mosolygással simogatta meg a puha teritőt.

— Nem veszett el! — tört ki a gróf ajkán az öröm, a bámulat, az élet kiáltása.

— Nem veszett el. De elveszhetett volna. És ez épen annyi, mintha elveszett volna. Látni akarom, megtalálják-e. És kinél? .... A királynéval végezni ráérek azután is.... Kedves grófom, te hallgatni fogsz és segitségemre leszel.

A király kezet fogott a gróffal és melegen megölelte. Azután eltávozott. S a főudvarmester lelkében már nem maradt vissza semmi nehéz, nyomasztó érzés, csak hüség, elszántság és önfeláldozás.

Lassan, gondolkozva ment a szobájába, ledobta magát egy székbe és megdörzsölte a homlokát.

— A palást nem veszett el. A király megtalálta, vagy nem találta meg, egyszóval az ő kezében van. És ő szereti a királynét. Most is, pedig talán már mindent tud. És a királyné.... a királyné!.... Mit csináljak, hogy semmi baj se történjék?....

Az órára nézett: négy óra elmult. Felállott, egy ideig fel és alá járt a szobában, azután kiment.

Bejelenttette magát a királynénál.

Az asszony szemei ki voltak sirva, vértelen volt az arcza és remegett az ajka. A kezeit törölve fordult a grófhoz:

— Kedves gróf, az isten áldja meg, segitsen rajtam! Segitsen rajtam!.... A király fuldoklik a dühtől és keresi a palástot és a palást nincs meg. Elvesztettem, ... elhagytam.... és ha megtalálják, ő is meghal, én is.... ha nem találják meg, akkor is végem van!.... Ó, kedves gróf, ha tudná, hogy félek!....

Vonaglott az egész teste az irtózatos félelemtől és a szemei vörösen izzottak, már nem voltak könyei. A főudvarmester szánakozva nézett a gyönyörü nőre, aki most olyan volt, mint a ketté tört virág.

— Felség, — kezdte, bár még nem tudta, mit fog mondani, — felség, ne sirjon, ne féljen, talán lehet segiteni....

— Gróf!.... De ha megtalálják Arturnál a palástomat!.... Ó, istenem, már kimondtam a nevet!.... Vége, vége!....

— Felség, — sugta föléje hajolva a főudvarmester, — a palást nem veszett el.

— Megőrült!

— Nem veszett el. Láttam a király kezében.

— Ah! Akkor hát....

— Nem tudom, hogy került hozzá. Nála van és mindent tud. Azaz, hogy semmit. Mert nem tudja a nevét....

— Gróf, ön nem fog szólni!...

— Esküszöm, hogy nem.... A király az őrülésig szereti felségedet és felséged megmenekül egy élet árán.

— Hogyan?

—A királynak csak egy férfi feje kell.

— Azt soha! Azt soha!

— Felséged nem ért engem. A királynak csak egy férfi feje kell. Hogy kinek a feje — mindegy neki.

— Ah!.... Mit akar ön?!

— Felséged ugy tesz, mintha nem tudná, hogy a palást a királynál van. Amint besötétedik, elmegy és keresni fogja a palástot. A király természetesen azt hiszi, hogy ott keresi, ahol gondolja, hogy elvesztette. Ellenben felséged nem ott keresi, hanem másutt.

— Egy idegen ember lakásába menjek?!

— Az ő élete forog koczkán és a felséged élete is. Ha ezen az áron meg lehet menteni....

— Őrült gondolat!....

— Meg kell tenni, felség, meg kell tennie!

— De kihez menjek?! Kihez menjek?!

Ma egy imám lesz még...

Irta: **Tomori Jenő.**

Ha egy imám lesz még,
Az csak érted szálljon,
Kárhoztató, édes
Csalfa boldogságom.

Napsugár fürészszön
Madárdal kisérjen,
Megrontó bánatnak
Árnyéka se érjen.

Puha, selymes pázsit
Fogja föl a lépted,
Mi egy álmatlan éj,
Soha meg ne értsed...

És ha majd szivedben
Szerelmi vágy ébred,
Mielőtt csalódnál.
Eljövök Te értsed!

— Mindegy, akárkihez. A látszat ölni fog, még pedig rögtönösen, mert alighanem csalódom, ha azt hiszem, hogy a király kisértetni fogja felségedet.

A királyné egy kis ideig gondolkozott, aztán nagyot sóhajtva kezét nyujtá a grófnak.

— Köszönöm, kedves gróf, nem fogom önnek elfelejteni, hogy a legnehezebb órában segitségemre volt. Isten áldja....

Alig hogy a főudvarmester kitette a lábát az ajtón, belépett a király és sötét tekintettel rátámadt a feleségére:

— Mit akart ez itt?

Az asszony csodálkozva nézett a királyra, aztán félreforditotta a fejét:

— Mi köze önnek hozzá? Ön kémkedik utánam!

— Rászolgált.

— Akkor sem volna méltó önhöz, a királyhoz.

— Én férfi vagyok és férj és jogom van tudni, hogy feleségem mit suttogott az idegen férfival.

— Nem fogja megtudni.

— Ön pedig nem kerüli el a sorsát! — kiáltott rekedten a király és megfenyegette az asszonyt. — És a kedvese sem! A kezembe kerültök mindaketten!..

Már besötétedett és a gyertyákat gyujtogatták a palotában, amikor a főudvarmester kimenni készült, hogy kiadja a parancsokat az ebédre vonatkozólag. De mikor ki akarta nyitni az ajtót, valaki halkan betaszitotta és belépett a szobába. A gróf nem ismerte meg a sötétben.

— Ki az? —kérdezte kétszer is, de az alak nem válaszolt.

A főudvarmester boszusan gyujtott gyertyát, hogy a szemébe nézzen az ismeretlennek. És amikor bevillágitott, egész valójában megrendült:

— Felség! — suttogta elhalóan és a gyertya remegett a kezében.

Az ismeretlen — a királyné volt.

És az ajtó már ujra nyilott... A gróf lehunyta szemét, a királyné meg minden erejét összeszedve, hozzálépett és izgatottan mondta:

— Gyorsan a palástomat, hogy meg ne találja a király!

És a király már ott volt mellettük és már sujtott is a kardjával és a főudvarmester holtan esett a földre és a király megrugta a holttestet és a fogát csikorgatta:

— Kedves grófom, kedves Wörth-Beyer grófom, gaz áruló voltál egész életedben....

A királyné pedig a férje mellére dobta magát, átölelte, megcsókolta az ajkát és ugy rimánkodott:

— Ó, bocsásson meg, felség!....

És egy fiatal, hatalmas termetü, szőkehaju lovag levelet kapott még ez este:

— A király megbocsátott, pedig semmit sem tud. Minden rendben van. Ma nem láthatlak, drágám. Holnap várj, ahol tegnap este. Ezuttal vigyázni fogok: nem viszek palástot magammal.

A fuvar.

Irta: **Péczely József.**

Az ember rátette érdes tenyerét az utczaajtó görbölőjére. Megáll. Lehorgasztotta a fejét. Gondolkozott. Majd egy kis tétova után oldalt fordult s serczentett egyet a földre.

— Hallod-e, hé — kiáltott az asszonyra, aki ép akkor fordult ki a pitvarajtón.

— No — állt meg az asszony.

Az ember kivette a szájából a diófaszáras készséget, belepislantott ugy félszemmel a kialudt kráterbe s aztán a pipa makkjával megveregette a tenyerét.

— Hát csak mégis azt gondolom, hogy kitakaritom az egészet.

— No....

— Mind a két láncot.

— Addig nem gyün kee haza?

— Nem.

Beszéd közben az ember megrángatta a tarisznyát. Hogy a szijat rövidnek véleményezte, a csatton eresztett egyet s a vasnyelvet két lyukkal alább eresztette. Igy már egész pászolósan állt a mesterség.

— Ma, mög holnap elvégezöm, ha valami idő közbe nem gyün.

— Hát én eladdig? — intett az asszony.

— Te mög kinézhetné ugy délutánonkint a szőlőbe szöszmötölni, fa-ajját szödni.... Ecezakára én is odamék. Közelebb esik....

— Jó lösz, jó. Hát majd ugy intézöm.

Az ember helyeslőleg bólintott, aztán behuzta maga után az ajtót.

*

Mikor az asszony kora délután elvégezte a ház körüli dolgát, tiszta ruhát öltött, a fejét menyecskésen bekötötte babos kendővel, a házat gondosan bezárta s aztán elindult a szőlő felé.

Amint a vasuti töltésen áthaladt, a kis major felöl két szürke ló, meg egy könnyü sárga kocsi bontakozott ki a nagyporfelhőből. Ismerte a lovakat is, meg a gazdájukat is.

— Az ispán fia, az urfi — mondá ugy magában.

Ott szolgált két éve. Onnan tozta el az ember. No, megkönnyebült, mikor szépszerével elkerülhetett a majorból. Egy az, hogy huzott is az emberéhez, mert mert formás is, meg jó is; más meg, hogy már alig volt maradása az urfitói. Éjszakánkint alig mert aludni....

Egyszer birokra is keltek a szérüs kertben. Az urfi erősebb volt. Igaz, hogy ő meg ugy megbarázdálta az urfi képét, hogy hetekig nem mehetett ember szeme elé.

Hogy férjhez ment, az urfi azután is kerülgette. Selyemkendőt, pillangós papucsot, czifra fülönfüggőt igért. Meg is vette, oda is akarta adni:

Szép volt a kendő; drága pénzü, rojtos, selymes csiku; a papucs piros szinü, virágos, pillangós; de különösen a fityegő volt kivánatos; csillogó nehéz arany, valóságos uri portéka, szikrázó karbunkulus kővel. Ha csak ugy adta volna! De nagy árt kivánt érte! Azt meg nem! Ha az ember nem szeretné, rossz volna hozzá, akkor igen. Hisz nem halna bele. De igy miért bántaná meg?

— Ülj fel! — kiáltott rá urfi. Összerezzent.

— A szőlőbe, ugy-e?

— Oda.

— Hát ülj fel.

S az urfi megállitotta a lovat.

A menyecske zavartan sütötte le a szemeit s babrálgatva huzgálgatta a kötője csücskét. Majd hirtelen megrázta a fejét.

— Nem ülök föl.

Aztán hozzátette:

— Jobb gyalog. Biztosabb.

— Talán félsz?

A menyecske elmosolyodott.

— Hogy félnék? Ugyan mitől félnék?

Eszébe volt ugyan a fityegő is, a kendő, meg a pillangós papucs is. Ismerte az urfit, tudta, hogy milyen fából van faragva; de megnyugtatta az, hogy az öreg Benczе bácsi, a vén kocsis is ott ült a saroglyában.

Hogy az urfi egyre ösztökélte, hát rántott egyet a vállán:

— Nem bánom....

S felkapaszkodott a kocsira Benczе bácsi mellé.

Az uton nem történt semmi.

Mikor a szőlő elé értek, az urfi megállitotta a lovakat, a gyeplőt oda dobta az öreg Benczének. Ő is leszállt. Ugy tett, mintha a lovak zabláját vizsgálná, miközben odahajolt a menyecskéhez:

— Mi lesz a fuvar?

— Fuvar?

— Ne gondold, hogy ingyen hoztalak ki.

— Én nem kértem....

—No, kérek én. Estére elmegyek a gunyhótokhoz.

— De.... izé.... az uram... — hebegett az asszony.

— Jó helyen van az! Ott dolgozik nálunk a répaföldön, uzsorát.

S azzal nevetve felült a kocsira: megsuhintotta az ostort s a két szürke sebesen elporoszkált.

*

Az asszony tett-vett egyetmást. Dolgozott. Ugy munkaközben megpróbált dudoraszni is egy-egy uj nótát. De nem ment. Egész délután az urfi motoszkált a fejében. A munkájának alig volt valami látszatja. No, nem baj. Később kiült a gunyhó elé s aszalni való esett almákat vagdalt. Jó kollácziót az a télen. Levesbe, vagy mártásnak. Hogy alkonyodott, félni kezdett. Későn jön az ember. Mi lesz, ha előbb néz le az urfi? De ha utóbb jön, akkor is csak bajt hoz. Haj, haj ....Minek is ült fel a kocsira?

Amint igy magában töprengett, csak nagyot koppant ám a háta mögött valaki. Összerezzent

Az ember volt.

— Mire végzöd? — szólt kedélyesen az ember.

Az asszony megörült.

— Csakhogy itt van már kend.

— Nono, még hamar is végeztem. A Senye ságor, mög a fia segitöttek.

A tarisznyát lekeritette a válláról, miközben érdeklődni kezdett.

— Lösz-e valami harapni való?

— Lösz, lösz.... Még otthon készitöttem egy kis lebbencsöt, kolompérral....

Az ember mosolyogva hunyoritott a szemével.

— A' jó lösz.

Az asszony kihozott a gunyhóból egy sávos ruhát, leteritette a földre, majd kenyeret szelt.

— Hát te? — szólt rá az emberre.

— Én már öttem.

Az ember letelepedett a zöld füre, a csupor mellé.

Kanalazott.

Az asszony maga alá szedte a ruháját s lekuporodott az ajtóküszöbre s nézte az embere éhüzését.

Mikor a kanál merőkéje hozzáhozzá ütődött a csupor aljához, az ember egy-két szóval érdeklődni kezdett az otthoni ügyek iránt, van-e valami ujság? Majd később oda vetette:

— Nem járt erre senki?

Az asszony tagadólag rázta meg a fejét.

— Nem beszéltél senkivel?

— Nem.

— Az uton se?

Az asszony nem kertelt, megmondta az igazat.

— Az urfival....

Az ember leeresztette a kanalat. Nagyot nyelt.

—Az urfival?

— Azzal.... Fölvött az uton.

Az ember körülvakarta a tarkóját. No, mert ő is ismerte az urfit. Vastag szemöldökeit összeráncolta s ugy nézett az asszonyra.

— Nem szeretöm....

Az asszony hamiskásan mosolygott.

— Csak nem félt kend?

— No, no! Nem jó az ördöggel ineselködni.

Az asszony egy ideig kedvtelve nézegette az ember boszankodását. Jól esett neki. Látta belőle a vonzódást, ragaszkodást, szeretetet. Hogy gyötri magát. Aztán megsajnálja s hangosan elnevette magát.

— Hisz az öreg Benczе bácsi is ott ült a kocsin....

Az ember homloka kisimult s megkönnyebbedve mondá:

— Ugy már igön....

De aztán megint megrázta a fejét:

— Azért mégse szeretöm.....

Később azonban jó kedve kerekedett. Azt mondta, mikor az utolsó kanál lebbencset lenyelte:

— Hát fuvart nem követelt?

Az asszony vére bizseregni kezdett. Hogy eltalálja még a szót is! No most mit mondjon? Eltagadja? Mégis, — ugy gondolta, — jobb lesz megmondani az urfi igéretét, mert hátha megtartja s akkor méltán jönne gyanuba.

— No, — ismételte az ember, — fuvart nem kért?

— De.... Azt mondta, eljön estére....

— A fuvarért?

— Azért.

— Ide?

— Ide.

Az ember köhentett.

— Tán azt hiszi, hogy magad vagy ideki?

— Löhet.

— Nem mondtad, hogy én is...

— Mondtam, de nem hitte.

Az ember kétfelé törülte a bajuszát. Aztán mintha mi sem bánt aná a belső részeit, nagy lelki nyugalommal elővette a diófaszáras készséget, meg a dohányzacskót. Biz abban csak trafik volt. Hiába, hunczut a finánez. Meg nem is lehet kapni. Pedig a trafik, csak trafik. De jó. A kazánt egész akurátusan megtömködte a hosszura vágottból s rágyujtott.

Csak kis ideig időztek a levegőn. Hogy a nap egészen lebukott az ég pereméről, bementek a gunyhóba, ahol is a fekvéshez kezdtek kászolódni.

Hirtelen megzörrent az ablak. Az urfi volt.

Az ember ránézett az asszonyra, aki olyan lett, mint a vörös posztó.

— No, — intett a fejével.

A szőlőkarók ott hevertek a prices alatt. Az ember lassan lehajolt s kihuzta közülök a legtehetősebbet.

Az ablak megint megzörrent.

— Mögyök már, — dörmögte az ember.

Az asssony megremegett. Mi lesz most? Hátha valami nagy baj történik? Nem az urfi, hanem az ember.... A hidegveriték is kiverte, de szólni nem mert.

Az ember óvatosan kinyitotta az ajtót.

Az urfi csak akkor vette észre a csapdát, mikor a karó nagyot puffant a hátán.

— Ne fuvar! Kell fuvar? — kiáltott az ember, miközben cziffrán elkáromkodta magát.

Az urfinak sem kellett több. Az első biztatóra neki vetkedett a szőlőnek. Nem nézte hol az ut, hol a barázda.

A ember kettőt, hármat ugrott utána, de hogy a nyomába sem tudott érni, felhagyott az üldözéssel, visszafordult s bement a kunyhóba, a karót azzal a szándékkal szorongatva, hogy abból még az asszonynak is ad, mert ki tudja, mi történik, ha most nines ideki? Nem árt az! De aztán mást gondolt. Az asszony nem hibás, hisz előre megmondta. Hanem azért csak ráintett, mikor a karót visszalökte a helyére:

— Pedig neköd se ártana!

Az asszony testét forróság öntötte el. Az embere egyszerre megnőtt előtte. Most már nemcsak az embert látta benne, hanem a hőst, a bátort, a rettenthetetlent, aki tör-zuz a maga párjáért, hivséges asszonyáért. Nagy érzés az. Nagy, meleg érzés. Vérbizseregtető.... A szemeit hunczutul összehuzta s oldalról oda hunyoritott az emberre.

— Vagy ki tuggya!

Az ember is lángra kapott, nagy, erős melle mint a kovácsfujtató emelkedni kezdett s aztán hirtelen elkapta az asszony kezét s magához rántotta.

— Te, te....

Többet nem mondhatott, mert az asszony beleharapott az ajkába.....

Mizeriák.

Irta: **K. B.**

Othon.

Személyek:

A nagyságos asszony.
A nagyságos ur.
A fiatal ur.
A szobaleány.
A szakácsné.
Házi barát.

Történik: a legjobb családokban. Idő: este 8—9 óra közt, vacsora előtt.

Nagyságos asszony (rengeteg csomagokkal megjelenik a konyhaajtó küszöbén).

Szakácsné: Kezit csókolom, nagyságos asszony!

Nagyságos asszony (mérgesen): Jó estét! Figyelhetnének egy kicsit! Négyszer csengettem fel! Ennyi csomagot magamnak kell felhozni három emeletre! A helyett....

Szakácsné: Kezit csókolom, nagysága, ebben a perczben jöttem a péktől!

Nagyságos asszony: Most volt a péknél? Hát mit csinált egész délután?!

Szakácsné (szemtelenül): Ablakot mostam — volna, de megeredt az eső!

Nagyságos asszony (nagyón mérgesen): Hát akkor mit csinált?

Szakácsné: Vártam, hogy elálljon!

Nagyságos asszony: Nemesak a czukrot meg a theát, hanem a napot is lopják, ha nem vagyok itthon! Oda tette a vacsorát!? Tudom, hogy nem! Hát miért nem teszi oda?!

Szakácsné: Már oda tettem!

A nagyságos asszony: Ne feleseljen! Ida ágyaz?

Szakácsné: Nem, kezeit csókolom. Ida sir a cselédszobában.

Nagyságos asszony: Már megint sir!? Amióta felmondtam neki, egyebet sem csinál, mint sir meg a körmét puczolja!

Szakácsné: Az ur mondta neki délben, mikor felszolgált, hogy puczolja ki a körmét, mert elmegy az étvágya az ebédtől.

Szobaleány (sirása kihallatszik a konyhába): Nem azt mondta az ur! — azt mondta, hogy a piszok a legnagyobb ellensége az embernek (tovább sir).

Nagyságos asszony: Nem vagyok semmire sem kiváncsi, még arra sem, hogy miért bőg....

Szobaleány (sirva): Nem maradok egy perczig sem ebben a házban.... (sir).

Nagyságos asszony: Ne bőgjön, értette!? Ha lejárt a tizennégy napja, elmehet! most menjen be teriteni, megágyazni, az ur mindjárt itthon lesz! Van itthon valaki?

Szakácsné: A Pali ifiur!

Nagyságos asszony: A Pali ifi-ur már itthon van?

Szakácsné (gyengén mosolyog): Igen.

Nagyságos asszony: És az Ida sir! (elgondolkodva) Ahá! (bemegy).

Szakácsné: No, lesznek bent pofonok! (szobalányhoz) Ne bőgjön már, Ida, bement már a nagyságа.

Szobaleány: Már bement? Adjon egy kis törött czukrot!

Szakácsné: Minek az magának

Szobaleány: A nagysága mindjárt be fog hivni, még észreveszi rajtam, hogy nem is sirtam, (átveszi a czukrot) de ebből beszórok egy kicsit a szemembe s mind járt olyan véres lesz a szemem, mintha hét éjszakát átsirtam volna!

Szakácsné: És nem baj az a szemnek?

Szobaleány: Baj! baj! Baj az, ha valakit elüt a villamos. Legfeljebb vörös tőle a szemem két napig. Hát baj az? De innen kisirom a felmondási időm, annyi szent!

Szakácsné: Hallgasson csak, a nagysága bement a fiatal urhoz, most jön a pofon! Nyissa ki egy kicsit az ajtót.

Fiatal ur (szobájában fel és alá jár s borzasztó szorgalommal tanul. Bizonyos nagy trémával várja az események bekövetkezését).

Nagyságos asszony (nagy határozottsággal): Szervusz. — Miért sir az Ida?

Fiatal ur: Kezit csókolom, mamuskám. Jelesre feleltem!

Nagyságos asszony: Ne felelj most jelesre, hanem felelj nekem. Miért sir az Ida?!

Fiatal ur: Melyik Ida?

Nagyságos asszony: Kérlek, ne tetesd magad!

Fiatal ur: A szobaleány? Nem is tudtam, hogy Idának hivják!

Nagyságos asszony: Ha nem akarsz egy pofont kapni, akkor beszélj!

Nagyságos ur (megjelenik a küszöbön): Küss' die Hand, mein Kind! Szervusz, Pali fiu!

Fiatal ur (beijedt hangon): Kezit csókolom.

Nagyságos ur: No, mi baj van megint? Was ist wieder los?!

Nagyságos asszony: Csukd be, kérlek, az ajtót, nem kell, hogy mindent kihalljanak. — Felelj végre! Miért sir az Ida, te itthon voltál, néked ezt tudnod kell!

Nagyságos ur: Nem értem, miről van szó!

Fiatal ur (szemtelenül): Én sem, apuskám.

Nagyságos ur: Csak ne mond, apuskám, ahányszor ezt a szót hallom, eszembe jutnak mindig az adósságaim, felelj inkább anyádnak!

Nagyságos asszony: Kérlek, ne kiabálj, ne izgasd fel magadat, majd rendbe hozzuk mindjárt a dolgot. (Kikiált.) Ida! Ida!

Szobaleány (vörös szemekkel megjelenik): Mi tetszik?!

Nagyságos asszony: Most ne bőgjön! Beszéljen, miért sir!

Szobaleány: Tessék a Pali ifiurat megkérdezni. Én egy perczig sem maradok ebben a házban.

Nagyságos ur: Geh' hinaus, mein Kind, ich werde die Sache schon erledigen!

Nagyságos asszony: Kérlek, ne beszélj németül. Én majd mindjárt elintézem ezt a dolgot. — Felelj azonnal, mert... Miért sir a leány?

Fiatal ur: Azt nem tudom! Annyit tudok, hogy azelőtt, mikor tanultam, mikor itten a szobában, azelőtt, akkor....

Nagyságos ur: Ne dadogj, beszélj már!

Fiatal ur: Mikor azelőtt tanultam és akkor jött az Ida és akkor ágyazni ment és én akkor véletlenül, mikor ágyazni ment, meglöktem egy kicsit.

Szobaleány: Nem igaz, kérem (tovább sir).

Nagyságos asszony: Hát akkor miért sir?! Beszéljen. (Kiabálva) Beszéljen!

Nagyságos ur: Skandalum, szégyenlem magam a szomszédok előtt. Ezért jön haza az ember. Beszéljen már!

Szobaleány: A fiatal ur csunyán akart viselkedni velem és szemtelen volt.

Nagyságos asszony: Igaz?!

Fiatal ur (elszántan): Igaz, de ....(már kapott egy pofont) mindig mondtam, hogy ne vegyen a mama csinos lányokat a házhoz.

Nagyságos ur: Frech!

Szobaleány: A három forint negyven krajczáros bluzom is elszakasztotta és belőtött a fürdőkádba.

Nagyságos ur: Ein Skandal...

Nagyságos asszony: Igaz?

Fiatal ur: De ő agit adott....

Nagyságos ur: Én adok néked egy pofont! (megtörténik).

Szobaleány: Én nem tudom, mi az, hogy adtam neki agit, annyit tudok, hogy adtam neki három forint ötven krajczárt s nem kaptam vissza. (Sir.) Nem maradok egy perczig sem.... három forint ötven krajczárom.

Nagyságos asszony: Ne beszéljen, lelkem, magának nem történt semmi baja, hála istennek, itt marad, mig az ideje lejár, aztán elmehet.

Nagyságos ur: Ein Skandal, darum erzieht man sich Kinder. Hja! ja. Itt van, lelkem, 3 forint 50 krajczár.

Nagyságos asszony: Most menjen teriteni, de mosolyogjon!

Szobaleány: (mükönyekkel el)

Nagyságos asszony: Szégyeld magad! Ahelyett, hogy tanulna és dolgozna. Szemtelen! Szégyeld magad. Tanulnál inkább, két éve tanul franczául, tegnap azt kérdem tőle, mi az átellenben franczául, azt feleli: vous avez.

Nagyságos ur: Persze, mert a mikor tanul, akkor is a je ne separékon jár az esze, Ein Skandal. Adóságokat csinál a leánynál. Én nem tudom, kitől örökölte ezeket a dolgokat?! Süljön ki a szemed!

Nagyságos asszony: Ma külön vacsorázol, értetted. Nem is akarlak látni!

Nagyságos ur: Ein Skandal! (Kint csengetnek).

Szobaleány (mosolygó arczczal): Barátházy ur bent van a szalonban.

Nagyságos asszony: Ilyen időben?! (Bemennek a szalonba).

Nagyságos ur: Isten hozott, Muki!

Házi barát Kezeit csókolom, nagyságos asszony, szervusz koma, bocsánatot kérek, hogy ily késő este betörök hozzátok, de itt voltam a szomszéd házban s nem tudtam elmenni a kaputok előtt anélkül, hogy fel ne ugorjak egy-két perczre hozzátok.

Nagyságos asszony (végtelen hálás szemekkel nézi): Igazán kedves öntől. Tudja mit, ha már itt van, egyék velünk, mi még ugyis vacsora előtt vagyunk.

Házibarát: Kezeit csókolom igazán nem akarok....

Nagyságos ur: Ne beszélj, barátom. El van intézve, velünk vacsorázol és punktum.

Házibarát: Hát köszönöm szépen, akkor maradok. Hol a fiad?

Nagyságos ur: „Bent tanul a fiu!

Nagyságos asszony: Majd mindjárt beküldöm, én magam meg kinézek a konyhába, megbocsájt, ugy-e? (El.)

Házibarát: Freund, de jó szobalányotok van. S hogy rám mosolygott a szentem, mikor beengedett! Jó bőr! annyi szent!

Nagyságos ur: Nekem mondod? Prima bőr ez, barátom, hát még ha látnád a lábát! Olyan, mint a kályhacső!

Házibarát: Olyan gömbölyü?!

Nagyságos ur: Nem, olyan fekete. Pszt, jön a fiam.

(Függöny.)

Jóság becse.

Irta: **Szabó Sándor.**

Egy gyöngéd szó a szenvedőnek,
Az éhezőnek egy falat,
Betegnek balzsam néhány csöppje:
Már enyhületet nyujtanak.

Részvétből bármily kis patányt is,
Nyerjen leikünknek bánata,
Fájdalmak gyötredelme ellen
Gyógyulást lelünk általa.

Szükölködőnek midőn fillért
Ajándékoz az irgalom —
Köszönet hálás rebegése
Pirt gyujt a száraz ajkakon.

Kenyerünk másokkal megosztva
Nagyobbá lesz mindkét fele,
Gazdaggá válik a szegény is
Ha valakit segélyeze.

Mert sötét éjszakát legyőzni
Nem szükséges a virradat —
Egy kevés fény is vezetőként,
Biztatva jó irányt mutat.

Henyélő emberek.

Irta: **Dr. Bozóky Kálmán.**

Valahol a lelkünk legmélyén egy titkos erő mindig fellázad a napi munka ellen. Ez ugyanaz az erő, amely bennünket gyakran a legfontosabb elhatározásoknál megbénit és épen abban a pillanatokban hagy cserben, a mikor pedig a legtöbb erőre volna szükségünk. Ezt az erőt inkább lustálkodási vágynak. Mindenkinek ugyanis, bár gyakran be nem vallott, de titkos vágya egy olyan időpontot elérnie, mikor nem kell többé dolgoznia. Vannak emberek, akik erejükön felül fáradnak, dolgoznak, robotolnak, csak azért, hogy félretehessenek annyit, amiből egyszer gond és munka nélkül megélhessenek. Erre legjobb példa a franczia bankártipus. Sok embert meg azért csábit a hivatalnoki pálya, mert előre örülnek annak az időnek, mikor nyugalomba menve munka nélkül és pihenésben élvezhetik fáradságuk gyümölcsét; arról ábrándoznak, hogy akkor egy uj életet kezdenek s zavartalanul átengedhetik magukat bármiféle szenvedélyeiknek. És minél fárasztóbb a hivatásuk és minél jobban nyögnek a napi munka terhe alatt, annál jobban és szebben szinezik ki fantáziájukban a boldog jövőt, mikor szabadon, függetlenül mindenféle ideigen befolyástól és akarattól azt tehetik idejökkel, ami nekik és az Uristennek tetszik.

Az életben lassankint mindenki rájön arra a bölcsességre, — sokszor igen komplikált és kerülő utakon — amelyre pedig már régen rájött volna, ha t. i. systematikusan nem szokta volna meg, hogy az egyszerü és magától értetődő dolgokat ne vegye figyelembe. Ez a bölcseség pedig a következő elvben csucsosodik ki: Mindennek, ami az életben előfordul, megvan a maga létjogosultsága és nem más, mint az általános többség követelményeinek eredménye. Az egyén szenvedhet olykor valami miatt s fellázadni próbál az események ellen, ámde az a többségre nézve bizonyára szükséget jelent. Ezt a törvényt alkalmazni lehet minden szocziális jelenségre és sok világreformátor, aki az ismeretlen erők örök törvényébe akarna belekontárkodni, felirhatná azt a füle mögé.

Az élethez mulhatatlanul szükséges, hogy az emberiség munka és gondok által folyton sakban tartassék s hogy azáltal érdemeije ki szerencséjét. Más szóval: valódi henyélés csak munka után lehet, az édes gondtalanság csak keserü, gondteljes napok után következhetik be. Erre azt feleihetné valaki, hogy hiszen akkor egy erős munkában eltöltött élet után épen jól kell esni a henyélésnek. Akik igy beszélnek, azok összetévesztik a napi kivánalmakat az élet kivánalmaival. Az „élet alkonya" csak egy frázis. Mindig szükség van bizonyos időpontokban nehéz munkára és nyomasztó gondokra, hogy ellentét épen annál édesebbnek találjuk a könnyü henyélést és a vidám gondnélküli állapotot. — Amilyen nehéz volna elviselni a szép napok hosszu sorozatát, épen olyan nehéz volna egy ad infinitum folytatandó henyélést is, főleg pedig az olyan embereknek, kik szokva voltak a munkához.

Ezt az orvosok elég gyakran tapasztalhatják. Ismernek olyan embereket, akik a munka éveiben nem panaszkodtak soha többet, vagy kevesebbet, mint átlagos betegeik s akik sorsukkal csak azért nem voltak megelégedve, mert állandóan „sokat kell dolgozniok". Ilyenkor hallják azután azt a megjegyzést is, hogy „hála istennek, már csak néhány évig tart, azután visszavonulhatok". Megfigyelhetik azt is, hogy az ilyen emberek ezt a henyélési vágyat mindig jobban és jobban hangoztatják s egyszer csak elérkeznek a már oly régóta várt időponthoz, kifoghatják magukat a „hám"-ból. És mégis a pihenésnek néhány hete vagy hónapja után mi történik az ilyen emberekkel? Gyakrabban jönnek el az orvoshoz, vagy gyakrabban hivatják, mint azelőtt. Nem érzik magukat jól, mindenféle bajokat fedeznek fel, amiket eddig elnéztek, nem vettek észre. Egyszer baj van a szivükkel, egyszer a veséjükkel, egyik elveszti az étvágyát, a másik álmatlanságban szenved, a panaszok mindig sürübbek és nagyobbak lesznek, segitséget várnak az orvosban keresik a hibát, ráfogják, hogy nem érti meg őket, nem ért a dolgához, Pontiustól Pilátushoz szaladnak, miközben panaszaik egyre komplikáltabbak lesznek s elégedetlenségük egyre növekszik. — Végre elvesztik bizalmukat, hálálsejtelmek gyötrik, egyszóval a többé-kevésbbé egészséges emberekből Hypochonderek lesznek. Ujra megvan tehát az a bizonyos valamijük, ami nélkül nem élhetnek: a gondok és az elfoglaltság. Nem voltak hozzászokva a gondnélküli élethez, nem voltak szokva ahoz, hogy a testi funkcziókat megfigyelhessék, vagy legalább is nem henyélés közben, mint arra most alkalmuk van. Ha hajdan egy halk hang figyelmeztette is őket valami bajra, ugy azt a hivatásos kötelesség lármája tulharsogta és elnyomta. Most pedig annyi sok végtelen, esendes, lassu, szabad órájuk van. A pihenés nélküli munkához szokott agyvelőnek pedig sürgősen tárgyakra van szüksége, amivel magát elfoglalja. Minthogy a külső világ már nem áll rendelkezésre, a kutató tekintet befelé néz s a saját kis egyéni világát vizsgálgatja. És aki kutat, talál. Ugyan hol van a világon olyan ember, aki teljesen egészséges? Mindenkinek van valami gyenge pontja. De sok betegség csak abban a pillanatban válik veszélyesssé, mikor reá figyelmet fordítunk. Már a böles Hippokrates is azt mondta: „Sokákra nézve sokkal veszedelmesebb betegségük tudata, mint maga a betegség".

A henyélés maga is müvészet, melyet tanulni kell. A henyélés csak egy kellemesebb formáju munka lehet. Vannak gazdag emberek, kiknek nines semmi állásuk, mégis nem ismerik az unalmat. Vagyonuk kezelésével tönrödnek. Érdeklődnek a szépmüvészetek, a sport, politika iránt. Röviden szólva keresnek maguknak valami elfoglaltságot. Sokan a jótékonyság gyakorlásában s irgalmas cselekedetekben keresik második hivatásukat; egész bátran bevallhatnák, hogy ezt elsősorban nem annyira a mások, mint inkább a maguk érdekében, a maguk elfoglaltsága szempontjából teszik.

A kemény munkával elfoglalt emberek közt sohasem lesz annyi komplikált neurasténiás, mint az olyan gazdag emberek közt, kiknek semmiféle elfoglaltságuk sines. Ezeket a szegény gazdagokat annyira elfoglalja a betegségük s oly sokat törődnek önmagukkal s oly müvészies rendszert alkotnak maguknak az élet elviselhetésére, hogy nagyon nehéz őket a normális utra visszaterelni. Hiányzik náluk a munka eltéritő hatása és a szükségnek hatalmas ösztönző ereje. Az élet vas parancsa, a kategorikus „neked kell", a felmerülő szükségletekben ez az ostora az ideges ember energiáját mindig tüzeli s munkára kényszeriti. Mindaddig, amig dolgozni tud, lehet reménye a teljes kigyógyuláshoz. Neurastheniája zavarhatja ugyan, de nem teszi életképtelenné. Tulajdonképeni betegsége csak akkor kezdődik, mikor már nem képes dolgozni.

És ennél is valami különösebet tapasztalhatunk. Látunk betegeket, kik évekig járnak neurastheniával, akik azonban még munkaképesek s kötelességeiket eléggé teljesitik. Azonban egyszerre csak hirtelen arra a gondolatra jönnek, hogy egy „hosszabb" szabadság bizonyára teljesen megszabaditaná őket bajuktól. Megkapják a nagyobb szabadságot, eleinte boldogok abban a tudatban, hogy végre tehetnek valamit egészségük érdekében is s már előre örülnek a teljes egészségben eltöltendő szép napoknak. De ime mi történik? A szabadság letelik és a betegség még sem tünt el. Meghosszabbitják a szabadságot, vagy megpróbálják ujra a munkát és elszörnyülködve veszik észre, hogy munkaképességüket teljesen elvesztették. A henyélésben nagy veszély rejlik A nervózus ember most már annyira el van foglalva bajával, hogy a hivatásával járó kötelességeket egyáltalán nem tudja teljesiteni. Számtalan ilyen ember van, ugy hogy tapasztalt ideggyógyászok most már nagy sulyt helyeznek arra, hogy a beteg ne térjen el rendes napi foglalkozásától, hanem maradjon meg mellette. A szanatóriumokban is most már foglalkoztatják a betegeket s az u. n. „munkatherapiá"-t alkalmazzák. A betegeknek részben a kurával, részben valami dologgal kell elfoglalva lenniök, nem szabad megengedni hogy a henyélést izeljék meg még ha ez oly csábitó szinben is tünik fel, nem szabad megengedni, hogy maguk vizsgálatába merüljenek el s bajukat kezdjék tanulmányozni.

Még számtalan példát lehetne felsorolni a munka értékes hatására nézve. Mindenki megfigyelheti önmagán is, csak körül kell tekintenünk. Egy betegnek nem kell mindjárt azt a tanácsot adnunk, hogy „pihenje ki egyszer alaposan magát". S legyünk mindig kimélettel az öreg emberek iránt s ne kergessük el őket megszokott munkájuktól csak azért, hogy a fiatalabbak előrehaladhassanak. Mindig halljuk ezt a mondást: „Eleget dolgozott már az öreg, már penzióba mehetne, megengedheti magának már a pihenést".

Az ilyen pihenés hány emberre nézve lesz a siri pihenés s egyenesen halálos itélet. Rajta esüng a hivatalán, a megszokott munkáján, odafüzi valami a hivatali helyiségekhez, hol állandóan dolgozik, rajta esüng a tanitványain, akiket oktat, a hivatalnokain, kiknek parancsol s akik neki engedelmeskednek. Ugy érzik magukat, mint egy szükséges kerék az élet nagy forgatagában és most egyszerre kikapcsolják őket s a régi vasakhoz dobják. Pedig még nem is olyan öregek. Még fiataloknak, munkaképeseknek érzik magukat s a munkanélküliségtől ugy irtóznak, mint a büntől. Mint penzionált emberek mindig ugy érzik magukat, hogy csak türt emberek, elkezdik megfigyelni magukat és végre is betegek lesznek, mint ahogy fentebb emlitettük.

A bajuk diagnózisa igen egyszerü, ugy hivják, hogy „munkanélküliség". Pedig az orvosszere is oly egyszerü, ugy nevezik, hogy „elfoglaltság". Több országban szokás, hogy a penzionált emberek a városnak díjtalan szolgálatokat teljesitenek, és ez a berendezés pompásan bevált.

Igyekezzünk tehát mindnyájan még egy más elfoglaltságot és munkát keresni, egy más világot is teremteni, amelyhez fordulhatunk, ha munkátlanokká leszünk. Még idejében kezdjünk el ápolni egy olyan kertet, amelynek árnyékát majd csak akkor élvezzük, ha életünk alkonyodóra fordul. Hivatásunk mellett szükségünk van még egy vagy több titkos hivatásra is. Vannak olyan szerencsés emberek, kiknek a napjuk mindig rövid és soha sem ismerik a halálos unalmat. Ezek megértették annak a becsét, mit tesz, sok minden iránt érdeklődni. Ez az emberi szerencse nagy titka: alkalmazkodni tudni az élet kivánalmaihoz, kevés igénynyel birni és sok minden iránt érdeklődni; ha kialszik az egyik világ, mindjárt egy másikat meggyujtani és mindig dolgozni, mindig fiatalos, soha el nem fáradó kedvvel, izzadni, égni, maga magát lelkesiteni, feltüzelni, segiteni. Egy szóval: „élni". Az ilyen emberek soha sem lehetnek dologtalanok, henyélők. Egy tartalmas költemény, egy szép kép, egy érdekes tárcza, egy hangulatos naplemente, az erdő esöndje, vagy az uteza lármája — mind érdekkel bir reá nézve s egyformán gyönyörködik benne és örül neki, vagyis részt vesz az életben. Az ilyen számára mindig korán jön a halál, mert mindig meg tudta találni a munkában a pihenést és a pihenésben a munkát.

Az elvek nagy harczosa.

Irta: **Bede Jób.**

I.

Mihozzánk már eljöhetnének az ujkori böleselkedők megszemlélni, hogy melyik szögletből nézve, melyik modern franczia festő munkájához hasonlit szeretett városunk. Nines restelkedni valónk. A hasonlatos festmény esetleg nagyobb árban van kiállitva, mint amennyit közintézményeink érnek. De uram Isten, nem tehetünk róla, nekünk kicsi pénzünk van és az állam törvényei sokat követelnek. Mi berendeznők a vizvezetéket is és minden viskóba fürdőszobát szabályrendeletez nénk be, velemennyi hidegledés mellé egy ingyen orvost rendelnénk és a házőrző kutyákat is beszélni, meg irni-olvasni tanitanók amiként ez a czirkuszban tapasztalható, de nines módunk hozzá, a mészárszékben is tartozunk, meg a lisztet is hitelbe vesszük. Hanem azért csak tessék eljönni, nagyot haladtunk egykori képviselőnk jóvoltából, aki finánczilis zseni volt és ámbár azt mondják, hogy jó perczentre, sápra, de vállalkozókkal és a tisztelt kormánnyal is kedvező összeköttetésekben állott. Neki köszönhetjük, hogy aszfalt-járdánk van. Ugy megyen az aszfaltjárda, amiként Lajos király taván a holdvilág sávja, ugy megyen az aszfalt-járda amaz utakon a városon végig, ahol az alszegről még nem régen az oláh cselédek hátukon vitték a gyermekeket az iskolába, nehogy beleragadjanak az utczai pocsolyába. Villanyvilágitásunk van a kalendáriumhoz igazodó petróleum helyett és a város urai csillagoknak nézhetik

az üvegkörtéket, ha esténként az uteza közepén az Utolsó garas koresmából hazafelé bandukolnak. Három bankunk is van, mert az volt a panasz, hogy a zsidó uzsorások lelketlen kötelezvényeikkel kiszipolyozzák a föld népét, tehát szeretett képviselőnk bankokba tömöritette a tőkét és nagyobb bizalom kedvéért egy tuczat váltót maga is elhelyezett. Haladtunk, erőset haladtunk. Patikáriusunk is letette a tüzoltó-főparancsnoki uniformist, ámbár zugolódott, hogy miért éppen őt vetkőztetik le és miért nem például Kossuth Ferenczet, akinek védelmére minden tiszteletem kifejezése mellett védőbeszédet kellett tartanom és eskünöm kellett, hogy sohasem viselt tüzoltó-főparancsnoki uniformist.

Minden megváltozott. Előre jelentem azonban, hogy a lakosság lelke nem változott meg. Amiként mondtam, a városi urak is az ut közepén járnak, mert nem tudnak hozzászokni az aszfalthoz és külön ügyosztályt kellett szervezni az aszfaltmosás ellenőrzésére, mivelhogy a háztulajdonosok semmiképpen sem akarják akczeptálni a szabályrendeletet a telkük előtt levő aszfalt lemosására, amely kötelesség rájuk háramlott.

És a megváltozott millieuben (a kifejezést a jogászfiuk hozták haza a legutolsó vakáczión Pestről) a megváltozott állapotban változatlanul találjuk hazánk nagyját. Hugosfay Tass Emőd urat minden hét szerdáján, amikor kocsija megáll a városi szálloda előtt és a nagyságos urat egy sereg ember levett kalappal köszönti:

— Boldog öröm nekünk, hogy nagyságodat ismét városunkban üdvözölhetjük.

— Istennek és az Ur Jézus Krisztusnak nevében köszönöm kegyetek szives üdvözlését!

Igy felel kenetteljesen Hugosfay Tass Emőd ur, aki a határon szakállát valami fényesitő olajjal kikente, ruháját lekefeltette, egy kiesit meg is pihent, a táskájából valódi franczia konyakkal felfrissitette magát, hogy szépen és daliásan érkezzék a fogadóhoz a parádéra.

(A fogadóval szemben, a zsidó Fleischherrék emeletes házának ablakán meglebbent egy függöny és a barnapiros arczu szép Fleischherr Malvin kitekintett.)

— Istennek és az Ur Jézus Krisztusnak nevében — ismételte Hugosfay Tass Emőd és folytatta: — Bocsássanak meg, de az ut fáradalmai.... Később találkozunk a kaszinóban....

Aztán fel is siet a városi szállodába, ahol az ő részére két egymásba nyiló szobát tart fenn kényelmesen berendezve tiszteletére jelül a tanács.

Pontosan igy mondja mindig mindig ugyanezeket a szavakat: „Bocsássanak meg.... a kaszinóban....“

Miután pedig megvárta az alkonyati időt, Hugosfay Tass Emőd csakugyan átment a kaszinóba és mély beszélgetésbe ereszkedett a helybeli intelligenczia-val. Tudni kell Hugosfay Tass Emődről, hogy ő ebben az időben a kerület mandátumára pályázott Pozicziója érdekében ilyen mandátumra lett volna szüksége, amelyik se a kormánytól nem függ, de más pártoktól sem függ, hanem amiképpen mondani szokás, amelyet ő „maga csinál meg magának.“ Az ilyen mandátum a biztonság érzetét szerzi meg, függetlenné teszi a párttól, a vezértől és a választási kasszától, valamiképpen a hatalmi terrorizmus ellen meg van védve. Támasztéka volt Hugosfay Tass Emődnek a nimbusz, ami itt körülvette őt és az ebből kisugárzó reklám, ami elterjedt a fővárosig tulzott mértékben is, mert ott ugy beszélték, hogy városunkban, amikor Hugosfalvy Tass Emőd az utczán végig megy, a nép utána igyekezve asszonyok kötényükbe szedik fel lába nyoma után a port és haza viszik ereklyének.

A kaszinóbeliek ugy tudták, hogy Hugosfay Tass Emődnek innen négy óra járásnyira kastélya és birtoka van. Ámbár a kastély egy félig vályogból épült házból állott és a birtok két holdnyi kukoriczás volt, tetszett nekik szemet hunyni az állapot felett, mert viszont azt hirdették ellenben, hogy Hugosfay Tass Emőd Budapesten a saját palotájában lakik, a legelőkelőbb grófokkal a legbizalmasabb pajtási életet éli és hunyjunk szemet, a legragyogóbb pesti müvésznő az ő szeretője, akinek mesés ruhákat csináltat és külön ekvipázst tart.

A nimbuszt Hugosfay Tass Emőd fejlesztette és a kaszinóban hatalmas beszédeket mondott szives társalgás és poharazgatás közben.

— Bizzatok bennem — igy szólt és ilyenkor leereszkedőn tegezte az intelligenczíát — bizzatok bennem és legyetek meggyőződve, hogy fajtánkat kiszabaditom az örvényből. A hitbéli vallásos felmagasztosulást hirdetem és arra kérlek, hogy ebben egyesüljünk a veszedelmes fajzat ellen.

A veszedelmes fajzat felől mindenki tisztában volt, hogy kik értődnek alatta. A polgármester sóhajtott, hogy igaz, ugy van, de elszomorodottan konstatálta befelé saját magában, hogy két leányát nem tudná a szent szüzeknél neveltetni, hogyha segitségére nem lennének a zsidó lakosok, akik közigazgatási elnézések felében pénzzel és ajándékokkal el nem látnák.

Hasonlóképpen helyeselt a két ügyvéd is, aki abból élt, hogy a bankok pereit kezelte és ügyesen kiesinálta, hogy az árverésre kerülő magyar birtokok vagy a bankhoz kerüljenek, vagy nekik jussanak busás haszonnal néhány forintért.

Nem szólok a tanárokról, akik az egyház miatt a szerzetesi gimnáziumban kenyérre és tejre lettek volna kárhoztatva és ebédjükhöz se került volna bor, hogy ha zsidó felekezetü tanulók nem jártak volna a gimnáziumba és ha ezeknek szülei el nem látták volna a tanárokat a hiányzó földi javakkal.

Hugosfay Tass Emődöt azonban mindnyájan lelkesedéssel hallgatták, mert egy jobb kor eljövetelét várták tőle és amikor az aszfalt-járda és villamosvilágitás apostola meghalt esakugyan Hugosfay Tass Emődöt választották meg egyhangulag, mert a szóban forgó ellenfelek mukkanni se merészkedtek.

II.

Egyébként minden a régiben maradt. Csak vártuk, vártuk, hogy talán Hugosfay felszedeti az aszfaltot és visszaállittatja a régi tapasztott járdát és visszarendszeresiti a gazdaságosabb és primitivebb petróleumot. Nem. Csak a lapok, amelyeket eddig is Hugosfay protezsált be a kaszinóba, hoztak dicsőitő tudósításokat afelől, hogy a mandátum alkalmából miképpen ünnepelték őt Budapesten nagynevü férfiak és miképpen fejtegette a kiváló ideákat franczia és angol idézetekkel, amleyeket a tanárok sör mellett forditottak le minálunk a délutáni összejöveteleken és a városi szálloda bérlője e sörkontókkal fizette a bérletet, épen ugy, mint azelőtt. (Holott Hugosfay Tass Emőd helybeli programmjába tartozott, hogy ilyen bérletekben ezután csak „mi közülünk való“ részesedhessék.)

Miután pedig a mandátummal járó kötelességek őt a fővárosban, az országházban tartották, csak nyáron jöhetett közénk. Azonban ilyenkor a szerdai szokásokat megtartotta. Ugy jött, mint azelőtt kis birtokáról. A határnál beolajozta a szakállát, kikefélttette a ruháját és a daliás megjelenés érdekében elővette a franczia konyakos üveget, valamint a városi szálloda elé érkezvén, szólott kenetteljesen:

— Istennek és az Ur Jézus Krisztusnak nevében.

És folytatta:

— Bocsássanak meg.... Az ut fáradalmai.... Később találkozunk a kaszinóban....

Ezt aztán annyira megszoktuk hogy egyszer, amikor egy végigdorbézolt éjszaka után, erősitő gyanánt a határon az egész üveg franczia konyakot kiitta, elfeledte a szólamot, amely annyira hozzátartozott a megjelenéséhez, hogy a polgármester mondta helyettte:

— Bocsássanak meg.... Az ut fáradalmai....

Senki sem vette észre, hogy nem ő beszélt.

Pedig ez nevezetes eset volt. Ahogy a patikárius megjegyezte — évfordulat volt.

Ez akkor történt, amikor Hugosfay Tass Előtt meg látogatta a felesége az ő „birtokán“. Bizony a felesége. Hites felesége. Bizonyos Pettek Iza nevezetü hölgy, aki szinházi szép szinésznő volt Budapesten. De letagadta ugyanannyira, hogy aligtudta valaki, hogy valóságos felesége. Ellenben ugy szerepelt, mintha csupán szeretője lenne a nevezetes férfiunak. Az asszony is köteles volt mindenkor, amikor nagy urak jártak látogatóban a férjénél, köteles volt alázatosan rebegni:

— Csak a szeretője vagyok. Mi is lennék? A szeretője, a kutyája! És boldog vagyok, hogy a kutyája lehetek.

Ekkor, amig zajos mulatságok keletkeztek és az urak szintén idehozták szeretőiket, a szép szinésznő a lábához csuszva kapaszkodott fel hozzája és kezet csókolt a nagy embernek, aki arra méltatta, hogy a szeretőjének vállalja előkelő barátai előtt.

Ez az asszony érkezett meg a nevezetes napon a vályogos „kastélyhoz.“ Ragyogó fogatban, gyönyörü lovakkal jött. Ki sem fogatott. Bement a házba. Nem csókolt kezet. Hanem az asztalra, Hugosfay Tass Emőd elé egy csomó pénzt dobott és igy szólt:

— Most elválunk, uram. Ön bele fog egyezni a válásba és engem többé nem lát magánál. Ez az utolsó pénz, amit magának adok. Engem gróf Spielberg, akinek ön már olyan sokkal tartozik, végleg kivált magától és azt izeni, hogy ne kiabáljon maga komédiás, nyugodjék bele, külön ben kicsavarja tisztelt nyakát. Értj ön ezt nagyságos képviselő ur, hazám dicső nagyja, többé nem vagyok a szeretője, a kutyája, de a felesége se vagyok!

Érti, nem érti, a pénzt az asszony hagyta és már nem volt schol. A gyönyörü lovak nyomában ezüstös por szállott a napsütött országuton.

Hugosfay Tass Emőd egyedül maradt. Levelet irt ügyvédjének Budapestre és amint elmondottuk, átdorbézolván az éjszakát, másnapra ugy érkezett hozzánk, hogy a szokásos szólamokat a polgármesternek kellett helyette kimondani. Ekkor történt először az is, hogy az urak hiába várakoztak rá. Azt izente, hogy rosszul érzi magát, mulassanak most nélküle. Bezárkózott a szállodai szobájába és böleselkedett. Mindenekfelett leginkább tudta, hogy a gróf Spielberg üzenetét respektálni fogja. Hisz a pénz, amit küldött, a legaljasabb pénz és ha Spielbergnek tetszik, egy perez alatt örökre tönkreteheti az exisztencziáját. Az asszony pedig, a most tőle váló felesége, Pettek Iza müvésznő megfojthatja bármikor, ha ugy kerül a sor leleplezi őt, hogy az ő hires felesége minő pénzekkel látta el folytonosan, hogy nagyuri passziőit fizethesse. Pettek Iza protezsálta be a nagyuri körökbe is, ahol az eszményi politikát magyarázhatta és ahol meczenásokat szerezhetett. Ha Spielberg azt mondja, ha azt parancsolja, hogy legyen vége, akkor engedelmeskedni kell. Különben őt Hugosfay Tass Emődöt a legnyugodtabb hidegvérrel kidobhatják az inasukkal, mint valami züllött koldust.

Csak még egyszer.

Irta: **Vértesy Gyula.**

Csak még egyszer láthatnálak,
Csak még egyszer láthatnálak!
Kis erdőnkben, hol nemrégen,
Napsugaras verőfényben
Mosolyogva álldogáltunk
És egymásra várva vártunk.

Csak még egyszer láthatnálak,
Csak még egyszer láthatnálak!
Kis erdőnkben ott állhatnék,
Könnyes szemmel ott várhatnék,
Szürke ködben, sárga őszben,
Titőletek elmenőben.

Csak még egyszer láthatnálak,
Csak még egyszer láthatnálak!
Csak egy szóra, csak egy csókra,
Az utolsó bucsuzóra.
Csak egy szóra csak egy könyre
S aztán válnánk el örökre.

Ennek az életnek a végére járt Mi következhetik? Eljárhat-e ismét azokba a társaságokba, ahol Pettek Iza az ő szeretője gyanánt szerepelt, de ahol most a gróf Spielberg szeretője lesz, csakhogy Spielberg már tudja, hogy a felesége volt? Ne.... Nem.... Hirdetheti-e a puritanizmust a politikai gyülekezetben ugy, mint eddig? Nem kell-e attól félni, hogy az arczába vágják:

— A grófoknak adta bérbe pénzért a feleségét!

Nem. Egy határhoz jutott, a honnan visszafordulni nem lehet. Hanem csak más utat választhat.

Kint az alkonyati szél a barátok temploma mellől orgonavirágok illatát hozta és a dombok felől leányok dala hallatszott. — Ekkor vette észre, hogy szobájának az ablaka nyitva maradt. Kö zelebb lépett és most meglátta, hogy szemben a zsidó Fleischherrék ablakánál a függöny mellől egy kimelegedett, barnapiros szép arcz fordul erre felé és oda adó, szenvedélyes sugárzásu szempár nézi őt. A dusgazdag Fleischherr leánya: Malvin. Milyen kifejlett gyönyörü nagy leány lett. A legragyogóbb szalonokban is feltünést keltene. Soha sem gondolt volna rá eddig. Lehetetlen! De hát méltóztatnak ismerni a Hugosfay Tass Emőd elveit a — veszedelmes fajzatról. Az egész megyé látja a valóságban az ellenséges kifejezést a Fleischherr rengeteg vagyonában, a szeszgyárban, fürésztelepekben, a hatalmas birtokban, amelyik minden esztendőben növekszik, pedig az öregebbek még emlékeznek rá, amikor Fleischherr aképpen telpedett le, hogy egy kis koresmát nyitott.

— Pénz! Pénz! Pénz! — fuldokolta Hugosfay Tass Emőd. — És egy nagyszerü asszony volna, — folytatta a gondolkozást. — Tudom, hogy elsőrangu intézetekben neveltek, tudom, hogy most már az ilyen nevelés felveszi a versenyt az arisztokrata körökkel is. Csakhogy persze ide mi ketten már nem mehetünk be.

Mi? Képzeletében már ugy beszélt a jövendőről, hogy a Fleischherr leány az ő felesége.

Az urak a kaszinóban ezalatt Hugosfay Tass Emődről beszélgettek.

— Nagy idealista, — kezdte a polgármester. — Igazán talán meg kellene mondanunk neki, hogy idealizmusa tulterjed a mi tehetségünkön, hogy eszméinek megvalósitását a mi viszonyaink közt nem remélhetjük. Hogy csak egyet mondjak, miképpen szállhatnánk mi szembe például Fleischherrrel? Valljuk be, hogy ha jól körülnézünk, többé-kevésbbé mindnyájan a Fleischherr zsebében vagyunk.

— Igaz. — felelték busan a többiek. — De ne ébresszük fel őt, a nagy Hugosfay Tass Emődöt, ne sértsük meg. És magunkat ne alacsonyitsuk le. Gondoljuk meg, mennyire elveszitenők a Hugosfay Tass Emőd becsülését, ha megtudná, hogy az ő nevét csak egy napon is emlitettük a veszedelmes fajzat eme átkozott prototipusával, Fleischherrrel.

Megint bólintgattak, ismét söröket hozattak és aztán csendben mentek haza az ut közepén.

III.

Hugosfay Tass Emőd most hosszabb ideig maradt városunkban. De a délutánokat már nem a kaszinóban töltötte, hanem a Fleischherrék házában.

És egy nyárvégi estén az egész helybeli intelligenczia ünneplőbe öltözködve megjelent a Fleischherrék házában, a Hugosfay Tass Emőd és Fleischherr Malvin esküvői vacsoráján.

A polgármester hatalmas felköszöntőt mondott és dicsőitette a nagy eszmék harczosát. Hugosfay Tass Emődöt, fogadalmat téve, hogy zászlaját soha el nem hagyják.

Városunkban ezen az estén minden ember boldog volt.

A sir fölött.

— **Egy filantróp irataiból.** —

Irta: **Dr. K.-né Agulár Olga.**

Az orvos végre megengedte, hogy kimenjek a levegőre. Azt ajánlotta, hogy sétálgassak naponta a déli napfényen s ettől majd visszatér az erőm egy két hónap alatt

Tehát ki a szabadba! De hová? Kerestem egy olyan helyet, ahol nem háborgat senki, egy lombos, virágos helyet, ahol tiszta a levegő s ahová nem hat el a lárma. A város minden üdülőhelyét gyülöltem, mert bántott az az erő és egészség, mely oda járt virulni, növekedni s melynek láttára a beteg ember megboesátható irigysége kinozott; a hegyek közé nem mehettem, mert a hegyi séták megárthattak volna: s igy arra gondoltam, hogy legjobb sétahely volna számomra a temető. A temető csendes, a temető szép, árnyas, lombos és virágos — s ezért nem is habozta sokáig. A temetőkertet választottam sétahelyül. Hiszen ugyis csak a véletlen mult, hogy örökre ide nem kerültem.

Ott járkáltam tehát minden délben a sirok között s az illatos levegővel együtt élveztem a temetőnek szomoru és mégis megnyugtató poézisét. Ugy éreztem, mintha itt a sirok fölött máris lenne valami abból a megnyugvásból, mely a sirok alatt fekvőknek osztályrészül jutott. Filozofálni kezdtem. Az elmélkedésre igen sok itten az alkalom. Mi az élet, van-e czél, van-e rendeltetés? Ez a kérdés, mintha minden fejfán ott állana. És szórakozást is nyujt a temető. A sirok, a koszoruk, a fejfák, a látogatók könyei és az a sok minden, ami a sir fölött történik, — mindez világosan beszél a figyelmes szemlélőhöz. S ha az ember következtetni tud, meglepő igazságokat szürhet le mindezekből. Én is vizsgálódtam és következtettem s érdekes dolgokat tudtam meg. Az élet igazságaiból valóban többet ismertem fel a halál birodalmában, mint odakint az életben. Dehát az élet nem egyéb szinpadi tülekedésnél és az őszinteség, az igazság csak ott kezdődik, ahol az élet komédiása lelép a szinpadról és a sirgödörbe száll. A sir fölött nincs többé hazugság, — ott kiderül a való.

Egy napon egy félreeső parczellán sétáltam. Sürün voltak itt a sirok egymás mellett s a legtöbb fölött csak egyszerü, nyers fakereszt állott. Szegény embereknek volt ez a temetője, akiknek még itt is össze kell szorulniok, mert az utolsó pihenőhelyért is fizetni kell.

A parczella közepén frissen hantolt sirra akadtam. Látszott, hogy csak néhány nap előtt ásták. Gyeppel volt boritva s egyszerü kis kőkereszt állott felette. A keresztre csak ennyi volt vésve: Irén. — Élt 22 évet. — A sirhantot tele szórták virággal s a virágok között két olajmécses pislogott.

Szegény leány! Mily fiatalon halt meg!

Levettem a kalapomat, bár nem ismertem a sir lakóját és csendes imát mondottam fölötte. Hátam mögött ekkor megzörrent a haraszt és egy fiatal ember közeledett, komor tekintettel, virág a kezében. Csendesen félreálltam s meghatva néztem, amint letérdelt a sirra és elhintette rajta a virágokat.

Szegény fiu, nagyon szerethette a megboldogultat. Lerogyott a sirra, átölelte a keresztet és hangosan zokogott. Látszott rajta az a kétségbeesés, melyre nem esik a reménységnek leghalványabb sugara sem, az a lemondó tehetetlenség, mikor az ember nem akarja elhinni a valóságot és mégis tudja, hogy változtatni nem lehet, hogy nem segithet senki és semmi. Nagyon sajnáltam szegényt.

Ettől fogva minden nap arra jártam és délben mindig találkoztam vele. Virágot szórt a sirra, átölelte a keresztet és sokáig zokogott mindig. Ez igy tartott hetekig.

A temető tehát ismét beszélt hozzám. Az Irénke sirja fölött megállapithattam az igazságot, hogy az, aki ott alant pihen, az jó, nemes és a női erények mintaképe volt. Az a fiatal leány életében boldoggá tette azt a férfit, aki szerette őt.

Annyira meghatott ez, hogy egy izben könnyelmüséget is követtem el miatta. Megszegtem az orvos tilalmát és egy esős, szeles napon is kimentem a temetőbe.

Kivánesi voltam, vajjon a szakadó esőben is ott lesz-e a sirnál az ismeretlen fiatal ember. Föltettem a legmelegebb kabátomat, felhuztam legvastagabb talpu czipőmet, de még igy is Isten kisértése volt kint, a szabad ég alatt álldogálni. Még az egészséges ember is meghülhetett volna. Az eső sürün hullott, a szél vadul dühöngött s a hideg esőcseppeket arczomba csapkodta. — Egész testemet átjárta a nyirkos hideg, a szél kicsavarta kezemből az ernyőt, de én vártam, mert tudtam, hogy ő jönni fog.

Már husz perczezel elmult tizenkét óra, mikor sietve, egészen átázva megérkezett. Virágot szórt a sirra s a keresztre borult. Nem bánta, hogy a zápor szabadon ömlik a nyakába.

— Egyetlen, édes szerelmem — igy zokogott — bocsáss meg, hogy elkésve jöttem. Nem birtam már a szenvedést, megtört az erőm és az előbb összeestem. Lázas álmomban is csak téged láttalak. Dél volt már, mikor magamhoz tértem. Ezért késtem el. Ugy-e, megboesátasz, egyetlenem! Hiszen mindig csak rád gondolok, mindig csak reád.... reád.... te édes.... édes....

Nem folytatta tovább. Arczczal a sirra esett s mozdulatlanul fekve maradt. Egy ideig vártam, de aztán láttam, hogy elájult s odasiettem hozzá. A szakadó esőben, az üvöltő szélben nehéz munka volt az élesztgetés, de végre mégis magához tért. Csodálkozva nézett rám, néhány köszönő szót rebegett s aztán arra kért, hogy hagyjam magára, mert meg szeretne halni. Én azonban elvonszoltam a sirtól és kivezettem a temetőből. Ott kint aztán megmondta, hogy hol lakik és én haza kisértem. Kényelmes, elegáns legénylakásban lakott és megkért, maradjak nála, amig jobban nem lesz. Aztán ájultan a divánra roskadt, én meg az inasát gyorsan orvosért szalasztottam.

Mikor magához tért, boesánatot kértem tőle, hogy beavatkoztam a magánügyeibe Ő szomorúan bólintott a fejével

— Miért nem hagyott inkább meghalni ott, a siron! Nincs kedvem az élethez. Nagyon szerettem őt.

— Tudom, — szóltam én.

— Óh, ön azt nem tudhatja.

— Boesásson meg, uram, én megfigyeltem önt. Ne haragudjék rám ezért. Magam is megtört ember vagyok, nemrég halálos beteg voltam s most a temetőben szoktam sétálni. Minden nap láttam önt a sirnál és együtt tudok érezni önnel.

A fiatal ember könnyezve szoritotta meg a kezemet: nagyon jól esett neki a részvét.

— Senkinek se tártam meg fel a bánatomat, — mondotta. — Az emberek elfogultak és könyörtelenek, de ön jónak, jószivünek látszik. Boldog volnék, ha barátjának tekintene.

Igy aztán csakhamar megbarátkoztunk. Megértettük és megkedveltük egymást s ettől fogva sok időt töltöttünk együtt. S a fiatal ember oly nagy bizalommal volt hozzám, hogy beavatott minden titkába. Elmesélte az egész boldog idillt, amit Irénkével élt át. Ugy mondott el mindent, mint valami imát, áhitattal, mély magábaszállással és rendületlen, igaz hittel és meggyőződéssel.

— Ő szegény leány volt, — igy beszélt, — de nagyon müvelt, nagyon szellemes, nagyon jó modoru. A munkája után élt és segitette az édes anyját is, aki valahol vidéken lakott. Müvészi himzéseket készitett, alkotásai mind eredetiek, zseniálisak voltak. — Nagy dekorativ tehetség volt szegény. Én négy év előtt ismerkedtem meg vele a rajziskolában Mindjárt vonzódtunk egymáshoz s csakhamar jó barátok lettünk. Persze, csak az iskolában találkozhattunk. Egymás mellett ültünk s én a tanóra végeztével minden nap hazáig kisértem őt. És észre se vettük, hogy lassanként a barátságunk szerelemmé változott. Akkor ébredtünk csak ennek tudatára, amikor először karoltuk át egymást és ajkunk forró csókban forrott össze. És ezután nemsokára elválhatatlanok lettünk. Én az édesatyámnak elmondottam mindent és a beleegyezését kértem, hogy nőül vehessem őt, mert világosan láttam, hogy nélküle nem élhetek. De az édesatyám haragosan tagadta meg a hozzájárulását. Kiskoru voltam és semmi tekintetben se voltam független, tehát várnom kellett.

A fiatal ember itt zokogásba tört s aztán folytatta.

— Pedig talán most mindketten boldogak lehetnénk. Óh, Istenem, mily erényes, mily szigoru erkölcsü leány volt az én édes egyetlen Irénkém! Két esztendeig szerettük egymást szenvedélyesen, mint az ősemberek és szeplőtlenül, mint két gyermek. És küzdöttünk az élet parancsszava ellen, küzködtünk mindaddig, mig végre megtántorodtunk és az ismeretlen erő belesodort a tüzbe, a szerelem legtitkosabb misztériumába. Ön nem elfogult ember és tudom, hogy nem itélkezik ugy, mint az intézményeknek vakon hódoló tömeg. A szerelem szuverén hatalom, amely előtt meglazulnak a konvenczionális korlátai és az igazi, a megalkuvást nem türő szerelem, az egészséges, életerős szerelem le is dönti őket, ha elébe tornyosodnak. Minket is fojtogattak ezek a korlátok és mi végre is ledöntöttük őket. Csak két választásunk volt egymáséi leszünk, vagy meghalunk. Mi a boldogságot választottuk és boldogok lettünk a szó legszebb, legigazibb értelmében.

Elhallgatott és eltünődött.

— Édes egyetlenem — szólt azután az asztalra borulva, — te nemes és tiszta vagy és minden igaz lélek előtt vétek nélkül állsz. Ön, ugy-e, megérti, uram, hogy ez nem elbukás, hanem felemelkedés volt. Aki a sziv önzetlen, természetes vágyának engedelmeskedik és felülemelkedik a kicsinyes előitéleteken, aki a nagy igazságot tetteiben se tagadja meg, az nem lehet bünös. Hisz akkor a természet önönmagát hazudtolná meg, akkor a természet maga volna a tagadás, pedig a természet a törvény, a pozitivum, az élet.

Szegény fiu, egészen belefáradt a beszédbe és rövid pihenőt tartott. Mikor elmondtam, hogy nekem körülbelül szintén ez a meggyőződésem, hálásan szorí

SAPPHO.

Irta: **Szelényi József.**

Morajlik a tenger.... vadul kavarog, zug,
Szikrázva haboszlopot ugy hány fel a szirtre....
És fenn a szirten szikla szoborként
Áll mereven s néz, néz a muzsa kegyeltje
A tornyosuló árra, a végezetére. —
Tekintete láng, vészszel teli fénynyel
Szép arcza merő, nagy kétségbeesés,
Ő maga, lénye egy iszonyu vád
És most daczos ajka a légbe kiáltoz:
....„Isten veled ég! itt hagylak ó föld!....
Hadd szálljak a végtelen ürbe,
A semmibe, honnan a sors ide hivott,
E földre, mely átkom, csak az vala itt,
Az isteni szikrát, mely bennem lobogott,
Eloltom im.... Éj lesz e főben,
Melyben az eszmék napja világolt, — —
S elhamvad a keblem lángbirodalma,
Melynek tüze annyi szivet melegite.
Nem, nem tudok élni tovább!.... Hah a nagyság
Iszonyu átka elüldöz e földről....
Mi haszna, hogy ékes csillagkoszoruként
Övezte a hir babérja fejem?
Mit ért, hogy környez tisztelet és fény
S hogy büszke, dicső, koronás fejedelmek
Rajongtanak értem s dalaimért?....
Hidegen hagyott hevülő beszédük,
Igaz, hü szerelmet nem érze iránt uk
E lángkebel, ez még nem áltata senkit.
De utamba került ő, az üdvöm, az átkom:
Az ifju halász, az igénytelen;
Látása a lelkem bilincsbe veré,
Szép arcza, szeme elbüvöle végkép.
S ő döfte a tört be szivembe, —
Ő, a tanulatlan veté meg a költőt,
Büszkén utasita el engem, az esdőt.
És megaláza, hajh! koldusi módra,
Kikaczagva, lábbal tiporva szerelmem....
Hah! egek!.... ezt nem türheti Sappho!
A gondolat erre megőrjit egészen,
Ezt a csapást nem birja e lélek.
S ki az a nő?.... Ki az a diadalmas
Vetélytársam? .... Deli, szép uri hölgy tán,
Áljátékaival ki behálózta szivét?
Nem, hitvány, egyszerü földmüvelő lány,
Szép testével aki igézte meg ifjam,
Mert lelke neki tán soh' sem is volt!....
Ő nem, nem jut a nagy sziveknek e földön
Igazi boldogság soh' se részül!....
S segitni ha nem jő s irt adni az isten,
Végét vetem én e kinteli létnek ...
Isten veled ég! Gyönyörü diszedtől,
Napodtól örökre bucsuzom immár,
Ne pazarolja reám éltető sugarát....
Isten veled ó föld! Bübájaidat,
Édes tavaszod nem zengi e lant már,
Bucsuzom örökre titőletek én,
S ti emberek — ám legyetek boldogok!
Mit megtagadának tőlem az istenek:
A szerelmi nász ringasson az üdvbe,
A szerelmi nász, lét gyönyörüsége,
Melynek szent himnusza tört égbe e kobzon,
Mit birni e sziv, ugy vágya vágya hiába, —
Ez, ez sodor épp kora sirba.
S mely nevem e földön szárnyára vevé,
Isten veled ó hir és földi dicsoseg!
Őrizzétek a Sappho nevet hiven,
Kit oly boldogtalan' üze a sors el.
O mért szereték?!.... ó átok, ó átok!
De erős vagyok.... adj irt Léthe vize!....“
— — — — — — — — — —
— — — — — — — — — —
S bezuzza magát a szirtről az árba....
Tompa zuhanás — — — meg nem rendül a föld s ég,
Hogy ily teher omlott az árba?.... ó semmi
Csodás a vizen nincs.... mintha egy szikla
Zuhanna bele, oly egyszerü loccsanás,
Holott egy egész világ merült el e helytt épp.
Örvendez a tenger s hulláma a költőt
Szent zsákmányául ugy rengeti hátán,
Az isteni költőhöz méltó ravatalon.
Ott uszik a nagy sziv, de gyötrelme kihalt,
Szederjes az ajk már, a dallamos édes,
Megtörve a szem, mely napba tekintett
S lehuzza a testet a tenger a mélybe
Legdrágább kincsül a többi kincsei közzé.

---

totta meg a kezemet. Aztán élénken folytatta:

— Ettől kezdve az életünk csupa napfény, csupa öröm volt. Én minden délutánomat nála töltöttem. Ő délelőtt dolgai után járt s a délutánjait egészen nekem ajándékozta. Két év óta éltünk igy és harag vagy félreértés soha se volt közöttünk. Megesküdtünk, hogy amint nagykoru leszek, oltár elé megyünk. A családommal leszámoltam. Szegény jó édes atyám! Ő biztosan csak a javamat akarta. Azt hitte, hogy ez a házasság vesztemet fogja okozni. Ő is csak a külsőségeknek hódolt, mint annyi más és azt kivánta, hogy gazdag, előkelő leányt vegyek nőül. Ezért jelentette ki, hogy kitagad, ha végrehajtom a szándékomat. Hát mit tehettem? Várnom kellett a nagykoruságomig, amikor megkapom a boldogult édesanyám hagyatékát. Istenem, miért nem érhette meg ezt az időt az én egyetlenem! Jövő hónapban leszek nagykoru és őneki most, a teljes boldogság küszöbén, kellett meghalnia! De ne higyje, hogy váddal illetem az édesatyámat. Ő nem ismerte, nem is akarta ismerni a megboldogultat s igy nem tudhatta, mennyire szeret engem. Őt nem is ismerhette más, csak én, aki mindene voltam. Hiszen elrejtőzött a világ elől. Nagyon szerény, nagyon jó volt. Ön megértené az én veszteségemet, ha tudná, mennyi bájos idillt éltünk át, ha le tudnám irni azt a gyönyört, amivel ő elárasztott engem. Lobbanó vérü, szilaj temperamentumu, hajthatatlan akaratu leány volt és engem főleg az én szelidségem, alkalmazkodó képességem, jellememnek szinte nőies vonásai miatt szeretett. Sokszor mondotta, hogy a mi lelkeink kiegészitik egymást s hogy mi épen ezért csakis egymás által lehetünk boldogok. Ha olykor sirtam a tuláradó érzelemtől, ő vadul, lázas gyönyörrel karjaim közé vetette magát és forró arczával száritotta fel könyeimet. Az én gyengeségeim fokozták az ő szerelmét. Szeretett anyáskodni fölöttem, becézett, féltegetett, gyönyörüsége volt, ha valamitől óvhatott, ha kimutathatta, mennyi gondot okozok én neki. Szinte beteges volt ez a hangulata — hisz ön biztosan tudja, hogy a határtalan szerelem egyik-másik irányban mindig szertelenségekbe téved. De épen ezek a szertelenségek teszik boldoggá az embert. A szellemi gyönyörök a legédesebbek. — Egyszer beteg voltam és egy hétig nem hagyhattam el az ágyat. Ő mindennap eljött hozzám és kora délutántól késő estig ott ült az ágyam szélén és ápolt oly odaadással, mint egy angyal. — Volt egy zöld selyem pongyolája, a születése napján leptem meg vele....

A fiatal ember ajkai remegni kezdtek. Arczát biborpir öntötte el, aztán megint elhalványodott és hátra hanyatlott. Szemei csillogtak, a hangja akadozott.

— Megdöbbentő — igy folytatta — hogy az emlékek menynyire hozzátapadnak egy bizonyos tárgyhoz. A visszaemlékezés olykor elhalványul, szintelen képeket vetit a lélek elé, az ember szinte ugy érzi, mintha összes érzékei megtagadnák a szolgálatot. Az ember tudja, hogy előtte áll a mult képe, az elhunyt alakja, erősen gondol rája, visszaidézni óhajtja minden egyes vonását, egy hangulatra, egy érzelemre vágyik, — és képtelen rá és kinosan, üresen vergődik a lelke. S ekkor egy tárgy, egy közönséges, léleknélküli tárgy egyszerre elővarázsol mindent. Az a zöld pongyola! Látja, ugy érzem ebben a perczben, mintha az a lágy selyem végigsimitaná az arczomat. Érzem az ő karjának lágy, meleg bőrét a nyakamon s mintha átölelve tartanám őt és kezem az ő isteni dereka köré fonódna. Érzem az ajkát az ajkamon — ebben a pillanatban ugy látom őt magam előtt, mintha élne, mintha még most is szeretne. — Rendesen ebben a ruhában fogadott. Tudta, hogy abban tetszik nekem legjobban. Mikor beléptem a szobájába, rendesen a hátam mögé lopódzott, hátulról átkarolta a nyakamat és a ruhája bő selyemujjával elfödte az arczomat. S ha ijedtséget szimlettem, akkor kaczagott örömében, mint a gyermek. — A hosszu téli estéken rendesen a kályha előtt ültünk. A lámpát eloltottuk s csak az égő fahasábok világitották a szobát. Mily isteni órák voltak ezek! A kályha mellett kis asztalkán egy régi divatu, alabástrom oszlopu ingaóra állt. — Látja, ez is olyan tárgy, amelyre ha gondolok, egyszerre szinte hallom, amint az órára mutatva, igy szól hozzám: „Hallod a kötyegését édesem, és érted-e, miről beszél? Azt mondja: tied vagyok — mindörökre — tied vagyok — mindörökre.“ Ezt nagyon sokszor mondta szenvedélyes, hosszu csókok kiséretében. Ha néhanap megfeledkezett róla, én magam kérdeztem tőle, hogy mit is beszél az inga, s ő erre komolyan, mélyen a szemembe nézve mondta: „Tied vagyok — mindörökre — tied vagyok — mindörökre.“ Hát az enyém is volt mindörökre, kizárólag az enyém. Hogy ez a „mindörökre“ csak oly rövid ideig tarthatott! Mért kellett meghalnia?

A fiatal ember behunyta a szemét és aztán sokáig hallgatottt. De én láttam az arczvonásain, hogy gondolataiban tovább füzi a szebbnél-szebb képeket.

— Ugy-e, hogy szeretett, — szólt aztán — ugy-e, hogy hüségesen szeretett?!

Némán bólintottam, hogy igen.

És ha látná a naplóját, amit e két év alatt vezetett! A mult hónapban ajándékozta nekem. El fogom hozni, olvassa el.

Hiába szabadkoztam. Másnap elhozta a naplót. Ragyogó stilusban megirt, igazi irói tehetségre való zseniális alkotás volt: élveztem, mikor olvastam. Nem volt benne semmi beteges érzelgés; a meleg, közvetlen hangulat sugárzott minden szavából. Aki ezeket a sorokat irta, az valóban szeretett s azt valóban lehetett is szeretni, tisztelni és csodálni. Egyes részeket együtt olvastam el a fiatal emberrel, azokat, amelyekre külön felhivta a figyelmemet. Ezekből mély tudás, megható világnézet és tiszteletreméltó erkölcsi felfogás világlott elő.

— Ugy-e, belátja ön, — szólt a barátom — hogy nincs nagyobb veszteség a világon, mint az enyém?

És én beláttam, hogy az ő gyásza, melyet eleinte kissé tulzottnak tartottam, nagyon is indokolt volt.

Tehát a fiatal lány sirja igazat beszélt, mint minden sirhalom és az én következtetésem helyes volt. A temető az igazság kertje.

Ezentul is naponta az Irénke sirja felé sétáltam és délben mindennap találkoztam az én fiatal barátommal. Mindig pontosan jelent meg. Mindig feketében jött, gyászfátyol volt a kalapján és fekete keztyü a kezén.

Egy napon azonban nem mehettem ki délben és a sétámat délutánra halasztottam. — Már messziről láttam, hogy az én barátom megint ott térdel az Irénke sirján. Csakhogy barna kabát és barna kalap volt rajta. Nem akartam háborgatni és nem mentem oda hozzá, de másod és harmadnap, mikor ismét estefelé jártam arra, megint csak barna ötözetben láttam a sir fölött. — Ah! — gondoltam — tehát már levetette a gyászt. — Nem állhattam meg, hogy oda ne menjek hozzá. Vállára tettem a kezemet, mire ő hirtelen fölemelkedett és rám nézett. A meglepetéstől szólni se tudtam. A fiatal ember nem az én barátom volt, hanem valaki más, egy idegen, akit még sohase láttam.

— Mit háborgat? Menjen innen! — kiáltott rám gorombán és visszatérdelt a sirra

Azt hittem, örülttel van dolgom és tovább mentem De ettől kezdve minden délután kimentem a temetőbe

A barna kabátos pedig hat órakor mindig pontosan megjelent, virágot szórt az Irénke sirjára és letérdelve imádkozott. Egészen ugy, mint a fekete kabátos. Aztán gondolataiba mélyedve, szomoruan, megtörten távozott.

A dolog eleinte boszantott, később aggodalommal töltött el. Szinte féltem gondolkodni fölötte. De a megoldásra nem tudtam sokáig várni.

Egy napon megszólitottam kint a temetőben a barna kabátost. Gorombán utasitotta vissza az ismerkedést. Haragosan, keményen nézett a szemembe, de észrevettem rajta, hogy sirt.

— Aki sir, annak nyitva van a szive, — gondoltam — az megközelithető.

Nem is csalódtam. Néhány nap mulva már némi bizalommal nézett rám. Később egy izben ő maga szólitott meg s akkor megismerkedtünk. Nem volt őrült, nagyon okosan, nagyon szépen beszélt. Hangjában, tekintetében volt valami tiszteletet követelő, valami parancsoló, majdnem erő szakos energia, ami engem elbüvölt és lefegyverezett. Pedig támadólag akartam fellépni, mert haragudtam rá.

— Megható dolog ez — mondottam — hogy ön mindennap ide zarándokol. Jól ismerhette a megboldogultat.

— Nemcsak ismertem, hanem szerettem.

— És ő? — kérdeztem izgatottan.

— Ő is nagyon szeretett engem.

Az egész ügyhöz voltaképen semmi közöm se volt, de a vér hirtelen arczomba szökött és torkomon akadt a szó. Ugy éreztem, hogy valami hirtelen összeomlik bennem s anélkül, hogy tudnám, miért, keserü harag, megvetés és gyülölet töltött el. Az idegen hangja, tekintete a legőszintébb vallomás volt és én nem mertem tovább kérdezősködni, mert féltem a feleletétől, mint valami csapástól, amely összezuzza a lelkemet. Hallgatva mentünk egymás meliett. Egyszerre megszólalt:

— Szegény Irénke, szegény menyasszonyom!

Én elsápadtam és egy fához támaszkodtam. Egy pillanat alatt óriási változáson mentem át. Abból, amit előbb éreztem, semmi se maradt meg és kiesibe mult, hogy el nem kaczagtam magam. S most már valami különös, izgató gyönyörüséget vártam attól, ha megtudom a teljes valóságot. És mindenáron tudni akartam a titkot.

Nemsokára meg is tudtam mindent. A barna kabátos néhány nap mulva már bizalmas barátom volt és elmesélte az egész boldog idillt, amit Irénkével, a volt menyasszonyával élt át.

Elbeszélése közben vigyáznom kellett, nehogy eláruljam, hogy tudok mindent. Ő ugyanis elmondta nekem csekély különbséggel ugyanazt a történetet, amit a fekete kabátostól már hallottam. Csakhogy a fekete kabátos szerepét ő játszotta benne. A különbség az volt, hogy ő nem a délutánokat, hanem a délelőttöket töltötte a megboldogultnál és valóban jegyben is járt vele. Elmondta ugyanazt az értekezést a szerelem korlátairól és azok bátor feldöntéséről, amit a fekete kabátostól hallottam. — Kész volt megesküdni rá, hogy a szegény leány rajta kivül senkit se szeretett, sőt nem is ismert senkit. Ő volt neki mindene. Elmondotta, hogy főleg az ő szilaj, akaratos, erőszakos természete miatt szerette őt a menyasszonya. — Olyankor, mikor valami csekélység felháborította és heves indulatba jött, a megboldogult egész magánkivül volt a gyönyörtől. Szerette érezni, hogy a szerető férfi uralkodik fölötte, hogy erős akaratával rabjává teszi. A határtalan szerelem okozta ezt nála, mert a nagy szerelem mindig szertelenségekbe téved. De épen ezek a szertelenségek okozzák a legtöbb gyönyörüséget.

Én ámulva hallgattam mindezt. Megszállt az a meghatottság, amit csak valóban nagy stilus láttára érezhet az ember. Nem fojthattam el azt a kérdést, hogy milyen ruhában szerette őt leginkább látni.

— A zöld pongyolában! — kiáltott ő fel. — A zöld selyem pongyolájában. Ha beléptem hozzá, rendesen átkarolt hátulról s a ruhaujjával betakarta a szememet. Oly kedves, oly édes volt!

Egy gonosz gondolat czikkázott át a fejemen és szóba hoztam az ingaórát. Nem törődtem vele, ha mindjárt meg is tud mindent. De őneki fel se tünt a kérdés különös volta, annyira elmerült az emlékeiben.

— Az ingaóra a kandallón — sóhajtotta.— Igen, az alabástrom oszlopokkal, a kis arany mutatókkal s a lassu járásu ingával. Én ajándékoztam neki. Régi, régi óra volt. De oly kedvesen kötyegett. S az én édesem mindig oda állt velem eléje és azt mondta: „Tudod, mit beszél az óra? Azt, hogy tied vagyok — mindörökre — tied vagyok — mindörökre.“

Itt sirva fakadt a komoly, higgadt ember. S ezt a jelenetet azután még sokszor elmesélte.

Egyszer elhozta a boldogult naplóját. Lapozni kezdtem benne s majd elkaczagtam magam. A napló szórol-szóra másolata volt annak, melyet a fekete kabátos hozott nekem. A kettő csak annyiban különbözött, hogy a délelőttök és a délutánok fel voltak cserélve bennük s ezen különbségnek az egész müvön végighuzódó kidolgozása valóban tiszteletet gerjesztő, lelkiismeretes munkára vallott. Különben bátran felcserélhettem volna a két naplót s az én barátom talán észre se vette volna.

De azért óvakodtam a botránytól és mindegyiknek a saját példányát adtam vissza.

A temetőkertben a helyzet azóta se változott.

Délben ott térdel a siron a fekete kabátos, délután pedig a barna kabátos. Mindketten virágot szórnak a sirra, imádkoznak, zokognak és — nem tudnak egymásról semmit.

Én már nem járok ki. Meggyógyultam, az egész ügy nem érdekel többé s az igazságot már nem kutatom sehol. Minek is kutatnám! De nemrég hallottam, hogy valaki fejbe lőtte magát az Irénke sirján. Egy cseppet se esodálkoztam azon, hogy az öngyilkos nem volt se a fekete kabátos, se a barna kabátos, hanem egy harmadik fiatal ember, akiről ed dig sohase hallottam. Elvégre is nemcsak délelőttök és délutánok vannak, hanem éjszakák is, s az éjszakák hosszabbak, mint a délelőttök és hosszabbak, mint a délutánok, főleg pedig sötétebbek amazoknál.

Hamuban sült burgonyák.

Irta: **J. H. Rosny.**

— Azon az októberi délután— beszélte Marnier — künn az erdő szélén burgonyát sütöttem. Az illatos meleg gyümölcs ott feküdt a forró hamu alatt s én elővettem zsebemből kis papirtarsolyban a sót ,hogy hozzálássak izletes ozsonnámhoz, midőn egyszerre léptek zaját hallottam a hátam mögött.

Bozontos haju és szakállu, hatalmas testalkatu, zord arczu alak lépett elő a fák mögül, olyan, akin látszottt, hogy éjszakáit a szabad ég alatt szokta tölteni s akitől nők és gyermekek megijedni szoktak. Első perczben én is el akartam szaladni, de a sült burgonya felséges illata visszatartott. Bátran helyemen maradtam tehát és vártam az eseményeket.

A vad külsejü ember a füstölgő hamut nézte, aztán lassan közeledett, elővillogtatva hegyes, hófehér fogait.

— Éhes vagyok! — mondá.

Leült a parázs elé és mereven tekintett reám.

— Te soha sem vagy éhes?

— Gyakran — feleléin.

— Rendes étkezéseid idejében, mi?

Igent intettem. Erre keserüen felnevetett. De tudja Isten, már nem féltem tőle. Hiszen olyan békésen telepedett le ide a hamu mellé, mint egy hü kutya.

— Nem erről az éhségről beszélek — mormogá, — Hanem arról, amely heteken át tart. Én például vasárnap óta alig ettem valamit, tegnap reggel óta meg éppenséggel semmit.

Megdöbbenésemben a burgonyát kezemből a földre ejtettem.

— Tegnap reggel óta! — kiáltám.

— Érted hát ugy-e, hogy hálás volnék érte, ha átadnál egy-két burgonyát.

Ez a kérés szinte büszkeséggel töltött el.

— Egyé meg mind! — kiáltottam mohón.

Az ember arczán meghatottság futott át s szemei mintha megnedvesedtek volna.

— Mind?

— De, figyelmeztetem, ne egye nagyon gyorsan, az ön állapotában....

A sót is odanyujtottam. S miután három burgonyát mohó étvágygyal elfogyasztott, igy szólt:

— Most rajtad a sor.

— Nem! — feleltem határozottan. — Majd sütök én magamnak másikat!

Hiába erősködött, egy falatot sem tudtam volna lenyelni.

Elfogyasztotta hát mind, az üveg vizet is megitta, amelyet magamnak hoztam. Aztán megkérdezte a nevem, a lakásom, érdeklődött a családom iránt.

— Soha se tudhatjuk, ki él, hal! Talán egy nap — visszafizethetem a burgonyáidat!

Egy pillanatig különös módon tekintett reám. Azután egyszerre hatalmas tenyerébe fogta az én kis gyerekkezem és megrázta.

Majd eltünt a fák között.

*

Kilenez év telt el. A tizenhatodik évembe léptem s az élet keményen fordulatot vett. Az 1870-es háboru atyámat is tönkretette. Két szép majorját földig leégette az áthaladó ellenség s hiába pörösködött, a pör költségei csak elnyelték vagyona megmaradt romjait is.

— Koldus vagy fiam! — mondá keserüen — akár az utszéli csavargó. Reám nem számithatsz többé! Jobban is szeretnék már a négy deszka között feküdni.

És csüggedten hajtotta le a fejét. A szivem majd meghasadt érte. Tudtam, hogy egész életén át derekasan dolgozott. S ime, most ez volt munkája gyümölcse.

— Elárverezik mindenünket! — sóhajtá. — Hárman vannak a pályázók. Blanchard, Duphet és Gigout.... ismerem a kínálataik. Éppen annyi pénz fog befolyni, hogy az adósságaink kifizethetjük. Koldusok leszünk, de legalább a becsületünk megőrizhetjük.

E perczben felhangzott a kapu csengője. S a községbeli jegyző irnoka lépett be néhány pillanat multán a szobába.

Egy levelet nyujtott át atyámnak és egy másodikat nekem.

— Sürgős! — jegyezte meg.

Atyám kedvetlenül tépte fel a boritékot, de alig kezdé a sorokat olvasni, a keze remegett és nehéz kiáltás tört elő ajkairól:

— Lehetetlen!

Midőn a levelet végigolvasta, két kövér könyesepp gördült végig az arczán.

— Már nem vagyunk koldusok! — dadogá szinte kábultan.

— Valaki hatvanezer franknál többet igér a földekért az ajánlkozóknál.

S vad, kitörő örömmel szoritott a mellére, aztán átrohant a mellékszobába, hogy megirja a választ.

Én csak akkor olvastam el a kezemben tartott levelet, amely csak három durva vonással irt sorból állt:

— Megigértem, hogy visszafizetem a burgonyáit.... És ön is szeretném viszontlátni, ott fenn, ahol várok önre.

Ide s tova forgattam a levelet, sehol semmi czim.

Ekkor egy hirtelen ötlettől megrohanva, kisiettem egyenesen az erdő szélére, ugyanarra a helyre, ahol kilencz év előtt a burgonyákat sütöttem.

S ott viszontláttam az embert. Alig változott. Csak a ruházata volt finom, uriasabb és göresös vándorbot helyett aranyfogantyus ébenfa-botot tartott a kezében.

— Itt van hát? — kiáltá elém örömmel. — Tudja-e, hogy szerencsét csináltam?

S megrázta a kezem, mint akkor, régen.

— Ősi hajlékát nem fogja ám elhagyni — folytatá. — Ezt a föld senki sem müvelheti jobban, mint ön és az atyja. Én majd csak eljövök minden évben — sült burgonyát enni.

Majd álmatag tekintettel hozzátette:

— Most már igaz — nem vagyok éhes! De olyan fejedelmi lakomában, mint akkor, soha se lesz részem többé! Óh, milyen jó volt az, kicsikém!.... Ha ujra kezdhetném küzdelmes vándorlásom az életen át is, szivesen megkezdeném ujra!